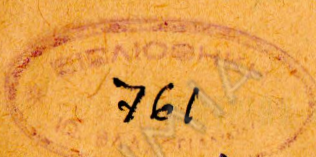

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ
ΚΑΛΑΝΔΑ
ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

Handwritten signature
ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΦΩΡ. ΒΙΒΛΙΟΤΗΤΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΗΛΙΑΣ Ν. ΔΙΚΑΙΟΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 5

ΕΠΙΜΕΛΙΑ ΔΗΜ. ΚΑΛΑΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ

ΑΔΑΔΑΔΑΔΑΔΑΔΑ

ΣΟΦΙΑ ΤΗ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

195

[Handwritten signatures and scribbles]

ΕΠΙΜΕΛΙΑ ΔΗΜ. ΚΑΛΑΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΤΑ
ΚΑΛΑΝΔΑ

ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΤΟΙ

ΔΗΜΟΔΗ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ ΔΙΣΜΑΤΑ

*ἄδόμενα κατὰ τὰς εορτὰς τῆς Γεννήσεως, Περιτομῆς
καὶ Βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ*

ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΑ

ἄδόμενα εἰς ὄρισμένας πανηγύρεις καὶ ἐποχάς.

ΕΡΑΝΙΣΘΕΝΤΑ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΗΛΙΑΣ Ν. ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΗΣ

5 — ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ — 5

1923

Πάντα τὰ γήσια αντίτυπα δέον νὰ φέρωσι τὴν σφρα-
γίδα τοῦ ἐκδότου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἀπὸ χρόνου μακροῦ μετὰ λύπης παρατηροῦμεν ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ προωρισμένων ἀναγνωσμάτων καὶ βιβλιαρίων, οὐδὲ τῶν θρησκευτικῶν ἐξαιρουμένων, θεωρούμενα ἴσως ὡς κοινόν τι καὶ ἀποκλειστικῶς χρηματοποριστικὸν ἐμπόρευμα, μετὰ τσαύτης ὀλιγορίας ἐκδίδονται, ὥστε οὐ μόνον οὐδεμίαν εὐσυνείδητον ἐργασίαν διαβλέπει τις ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Βιβλιογραφίαν καὶ Βιβλιομπορίαν συγχρόνως ὑποβιάζουσι, μὴ καταβαλλομένης ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν — οὐρὶ βεβαίως ὑπὸ πάντων — τῆς δεούσης μερίμνης καὶ ἐπιμελείας πρὸς εὐπρόσωπον ὅπωςδήποτε ἐμφάνισιν ἔργων λαϊκῆς ὠφελείας καὶ ψυχαγωγίας, εἰς ἣν κυρίως οὗτοι ἔπρεπε ν' ἀποβλέπωσιν.

Ἐκ τοῦ ἀτόπου τούτου λαβόντες ἀφορμὴν καὶ ὑπὸ πολλῶν λογίων φίλων παρορμηθέντες προέβημεν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρόντος λαϊκοῦ πονηματίου, ἀπηλλαγμένου ἐντελῶς τυπογραφικῶν σφαλμάτων, σταχυολογήσαντες τὴν ὅλην αὐτοῦ ἐκ διαφόρων παλαιῶν λαογραφικῶν ἔργων καὶ Ἀνθολογιῶν, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι παρέχομεν εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν Δημόσιον βιβλιάριον φιλολογικῶς παρουσιάσιμον, ἐπαγωγὸν συγχρόνως καὶ ὠφέλιμον, ὡς περιέχον σπουδαῖα τοῦ ἔθνους ἡμῶν θρησκευτικὰ δημοτικὰ ἄσματα καὶ λοιπὰ ἐθιμοτυπικά, πολύτιμα διὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν

άξίαν, μεταδιδόμενα δ' ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν και ζῶντα εἰσέτι εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ.

Ἔχοντες δι' ἐλπίδος ὅτι τὸ Κοινὸν θέλει προσέλθει ἡμῖν ὑλικῶς ἐπικούρον εἰς τὸ κοινωφελές τοῦτο ἔργον σκοποῦμεν και εἰς ἄλλων λαϊκῶν ἀναγνωσμάτων, **πράγματι τερπνῶν και ὠφελίμων**, τὴν ἐκδοσιν νὰ προβῶμεν, δυναμένων δίκην ἐπιδορπίων νὰ τέρωσι τὸν ἀναγνώστην κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνιαρᾶς αὐτοῦ σχολῆς και νὰ φαιδρύνωσι τὰς οἰκογενειακὰς συναναστροφὰς, μάλιστα κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐσπερίδας, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἐκδόσεις ἡμῶν ν' ἀποβῶσι διὰ τε τὴν ἐπιμέλειαν, τὸ ὠφέλιμον και ἐπαγωγὸν συγχρόνως αὐτῶν ἀπαραίτητος συνέκδημος και προσφιλὲς ἐγκόλπιον πάσης ἐν γένει ἐλληνικῆς οἰκογενείας.

Ἐν τέλει κρίνομεν καθήκον νὰ ἐκφράσωμεν ἐντεῦθεν και δημοσίᾳ τὰς ἀπειρὸς εὐχαριστίας και τὴν βαθυτάτην ἡμῶν ἐκτίμησιν πρὸς τὸν φιλόμουσον και φανατικὸν τοῦ βιβλίου φίλον Συμβολαιογράφον Ἀθηνῶν κύριον Ἀντώνιον Γρ. Μπουριᾶν, πάνυ προθύμως και εὐγενῶς παρασχόντα εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας τὴν σπανίαν και θαυμασίαν αὐτοῦ Βιβλιοθήκην, πολύτιμον ὄντως φιλολογικὴν **κωφέλην**, ἐξ ἧς και ἠντλήσαμεν τὴν πλείστην τοῦ παρόντος πονήματος ἡμῶν ὕλην.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ὀκτώβριον 1922

Δ. Καλλιγερόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τῆς καλλικελάδου δημοτικῆς Μούσης προῖόν τῶν μετὰ τὴν Ἑλλασίν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνων εἶναι, ὡς γνωστόν, — πλὴν τῶν παροιμιῶν καὶ παραδόσεων — καὶ τὰ πολυθρύλητα καὶ πολυθέλητρα δημῶδη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἄσματα, τὰ θρηνησ θρύμβης ἄρωμα ἀποπνέοντα, δροσερὰ καὶ ἀθάνατα ἑλληνικά τραγούδια.

Φρονοῦντες δ' ὅτι γλαῦκα ἐς Ἀθήνας θὰ ἐκοιμίζομεν, ἀν ἠθέλομεν ἀποπειραθῆ νὰ καταδείξωμεν καὶ ἡμεῖς ἐνιαῦθα τὸ κάλλος, τὴν πρωτοτυπίαν, τὴν ἀπλότητα, τὴν ζωηρότητα καὶ τρυφερότητα τῶν, τὴν τοσοῦτον οὐ μόνον ὑπὸ ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ξένων ἐξυμνηθεῖσαν, περιοριζόμεθα ἐνιαῦθα εἰς ὀλίγα τινὰ σχέσιν ἀποκλειστικῶς ἔχοντα πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἄσμάτων τῆς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου προκειμένης Συλλογῆς.

Τὰ **Κάλαντα** καὶ τὰ λοιπὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐθιμοτυπικὰ ἄσματα (Βαίτικα κλπ.) ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν **ἄσματα τοῦ ἀγεροῦ**, ἦθοντο δὲ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὅπως καὶ σήμερον εἰς ὠρισμένας ἡμέρας τοῦ ἔτους ὑπὸ ὀμίλων παίδων, οἵτινες περιήρχοντο ἀπὸ θύρας εἰς θύραν πρὸς συλλογὴν μικρῶν φιλοδωρημάτων εἰς εἶδη ἢ κερμάτια καὶ ἐκαλοῦντο **ἀγύρται** ¹.

Κατὰ τὴν γνώμην πάντων τῶν περὶ τὰ ἄσματα ταῦτα ἀσχο-

1 I. Τζέτζου «Χιλιάδες», XIII 425 κ. ε. : «... ἐλέγοντο ἀγύρται... ὅλοσοι περιτρέχουσι χώρας καὶ προπατοῦσι καὶ ὄσοι κατ' ἀρχίμηνον τὴν Ἰανουαρίου καὶ τῆ Χριστοῦ γεννήσει δὲ καὶ Φώτων τῆ ἡμέρᾳ, ὅλοσοι περιτρέχουσι τὰς θύρας προσαιτοῦντες μετὰ ᾠδῶν καὶ ἐπιδῶν ἢ λόγοις ἐγκωμίον, καὶ δῆθεν ἐν προφάσειν, ψευδέσιν εὐαφρόμοις, οὔτοι πάντες ἀν λέγοιντο κυρίως **μηναγύρται**.

ληθέντων, τινὰ τούτων, καίτοι παγκοίνου χρήσεως, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καθαρῶς δημοτικὰ προϊόντα, καθόσον ἐκ τοῦ ὕφους αὐτῶν προδίδονται ὡς συνθέσεις ἀνθρώπου κατόχου ποιῆς τινος ἐκκλησιαστικῆς παιδεύσεως ¹, οὐχ ἦτον ἔχουσι προδήλως στενὴν συγγένειαν καὶ συνάφειαν πρὸς συνθεῖας τῆς ἀρχαίας λατρείας ἢ ἀρχαῖα ἔθιμα, ἦτοι τῆς *εἰρσειώνης* ², τοῦ *κορωνίσματος* καὶ τοῦ *χελιδονίσματος*. Ὁ δὲ Faugier λέγει ὅτι τὰ ἄσματα ταῦτα δὲν ἔχουσι μόνον ὅμοιον τὸ θέμα πρὸς τὰντίστοιχα ἀρχαῖα, ἀλλ' ὅμοιαν ἔχουσι καὶ τὴν σύνθεσιν καθὼς καὶ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἐκφραζομένων συναισθημάτων καὶ ἐννοιῶν. Καὶ εἰς τὰρχαῖα ὡς καὶ εἰς τὰ σημερινὰ τὰ αὐτὰ ἐγκώμια ἐπιδαφιλεύονται εἰς ἐκεῖνον πρὸς ὃν ὑποβάλλεται ἡ αἴτησις, αἱ αὐταὶ φιλικαὶ εὐχαὶ ὑπὲρ εὐημερίας τοῦ οἴκου του. Καὶ ἂν εἰς τὰρχαῖα ἄσματα ἢ διατύπώσεις τῶν ἐπαίνων καὶ τῶν εὐχῶν ἔχει μείζονα χάριν, φυσικότητα καὶ ἀπλότητα, τῶν σημερινῶν δ' ὅμως ὁ τρόπος δύναται ἴσως νὰ κριθῆ ὡς ζωηρότερος, τρυφερότερος καὶ πρωτοτυπώτερος ³.

Καὶ ὄντως τὰ ἑορταστικὰ ἢ πανηγυρικὰ ἄσματα τὰ ἀδόμητα παρ' ἡμῖν κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ ἔτους ἑορτάς, ἢ. χ. τῶν Χριστουγέννων, τῆς πρώτης τοῦ ἔτους κλπ., ἔχουσι καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀρχαίαν εἰρσειώνην, ὡς ἢ. χ. ἐν ταῖς ἐπευχαῖς ταῖς ἀπευθυνομέναις εἰς τὸν οἰκοδεσπότην καὶ τὴν οἰκογένειάν του.

¹ Ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους παρὰ τοῖς Βυζαν-

1 Ἰδὲ «Συλλογὴν δημοτικῶν ἁσμάτων τῆς Ἡλείου» Π. Ἀραβαντινοῦ. Ἀθήναι 1830.

2 Ἰδοὺ ἀπόσπασμα τῆς *εἰρσειώνης*, ἄσματος τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς (Ὀμηρ. Ἐπιγράμμ. XVI) :

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμέοιο,
ὃς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει ὄλβιος αἰεὶ.
Αὐταὶ ἀνακλίνασθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσειεν
πολλός, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνῃ τεθαλίει,
εἰρήνη τ' ἀγαθὴ· ὅσα δ' ἄγγεα μεστὰ μὲν εἶη,
κυρβαῖη δ' αἰεὶ κατὰ καρδοῦ ἐρποι μᾶζα.

Εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μή, οὐχ ἑστήσομεν·
οὐ γὰρ συνοικήσοντες ἐνθάδ' ἦλθομεν.

3 Ἰδὲ «Ἐκλογάς ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλλ. λαοῦ» Ν. Πολίτου. Ἀθήναι 1914.

τινοῖς κατὰ τὴν πρώτην Μαρτίου τελουμένη ἑορτὴ προφανῶς εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς τὰ ἀρχαῖα *Χελιδόνια*, ἑορτὴν τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν κατήγγησε διὰ τοῦ ἐξῆς Κανόνος τῆς ἐν Τρουύλλῳ Ἐκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (689 μ. Χ.): «*Τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἡμέρᾳ ἐπιτελουμένην πανήγυριν καθάπαξ ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιεφεθῆναι βουλόμεθα*». Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς πρώτης Μαρτίου οἱ παῖδες τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἔαρος ἑορτάζοντες περιήρχοντο τὰς οἰκίας ἄδοντες τὰ ἐν προσήκοντι τόπῳ τῆς παρουσίας Συλλογῆς κατακεχωρισμένα ἄσμάτια, ὅπως τύχῃσι παρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης νομισμάτων τινῶν ἢ φῶν ἢ ἄλλων φιλοδορημάτων. Ὁ πρῶτος δὲ τῶν παιδῶν ἔκράτει ἀπομίμημα χελιδόνος ἐπὶ τῆς ἄκρας καλάμου, ὅπερ ἐκίνει διὰ κλωστῆς εἰς αὐτὸ προσοδευμένης.

Περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης καὶ ὁ μακαρίτης Βλάσιος Σκορδέλης ἀναφέρει τὰ ἐξῆς ἐν τῇ «Πανδώρα» (1861, τ. XI, σελ. 450): «*Τὴν πρώτην Μαρτίου οἱ μαθηταὶ τῶν κοινῶν σχολείων συνήθιζον νὰ ἑορτάζωσι τὸν Μάρτιον· ὅθεν οἱ μὲν μικροὶ μαθηταὶ ἐλάμβανον εἰς χεῖρας τῶν τὰς χελιδόνας, ὄργανον συνιστάμενον ὑπὸ βάσεως ξυλίνης, εἰς ἣν προσήρμοστο ἡμικύκλιον ἐπίσης ξύλινον, διὰ μέσου δ' αὐτοῦ διήρχετο ἄξων κινούμενος ἐλευθέρως ἐπὶ ὀπῆς τινος τῆς βάσεως διὰ κλωστῆς περιτετυλιγμένης εἰς αὐτὸν τὸν ἄξωνα καὶ διερχομένης εἰς τὸ πλάγιον μέρος τοῦ ἡμικυκλίου, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ ἄξωνος ἐπεκάθητο ξυλινὴ χελιδὼν, ἣτις κινουμένη ταχέως ἀπετέλει θόρυβόν τινα· εἶχον δ' αὐτὴν ποικίλως κεχρωματισμένην. Οἱ δὲ ἠλικιωμένοι τῶν μαθητῶν ἐκράτουν τὰ κλιούνικα, εἶδος πελέκεως ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους ἀμβλέος, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου ὀξέος καὶ κεκλιμένου*».

Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀθηναῖος καὶ τινες ἄλλοι συγγραφεῖς (Εὐστάθιος, Ἡσύχιος)¹ ἀναφέρουσιν ὅτι ἐν Ρόδῳ κατὰ τὸν μῆνα Βοηδρομιῶνα (Σεπτέμβριον—Ὀκτώβριον) παιδία περιήρχοντο τὰς οἰκίας ἄδοντα ἄσματίον τι καὶ αἰτοῦντα ἐπίσης μὲ τὸν τρόπον πολὺ ἀπαιτητικὸν καὶ ἀστεῖον ἐνταυτῷ ἀνταμοιβῆν διὰ τὸν κόπον τῶν. Ἴδου τὸ διασωθὲν παρ' Ἀθηναίῳ ἄσμα τοῦτο, τὸ *χελιδόνισμα* καλούμενον:

1. Ἀθην. Η. 60, σ. 360 β'. — Εὐσταθ. εἰς Ὀδυσσ. Φ. σ. 1914, 45. — Ἡσυχ. λ. «*χελιδονισαί*».

Ηλθ' ἤλθε χελιδὼν
 καλὰς ὥρας ἄγουσα,
 καλοὺς ἐνιαυτούς,
 ἐπὶ γαστέρα λευκά,
 ἐπὶ νῶτα μέλαινα.
 Παλάθην οὐ προκυκλεῖς
 ἐκ πίονος οἴκου
 οἴνου τε δὲ δέπαστρον,
 τυρῶν τε κάνιστρον,
 καὶ πυρῶν ; Ἄ χελιδὼν
 καὶ λεμιθίταν

οὐκ ἀπωθεῖται. Πότερ' ἀπίομες, ἢ λαβώμεθα ;
 εἰ μὲν τὸ δῶσεις· εἰ δὲ μή, οὐκ εἴσομες·
 ἢ τὰν θύραν φέρωμες ἢ θύπερθυρον,
 ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν·
 μικρὰ μὲν ἔστι, ῥαδίως μιν οἴσομες.
 Ἐὰν φέρης δὲ τι, μέγα δὴ τι καὶ φέροις.
 Ἄνοιγ' ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι·
 οὐ γὰρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδιά» .

Ὅμοια πρὸς τὸ χελιδόνισμα ἀρχαία συνήθεια ἦτο καὶ τὸ κο-
 ρώνισμα, καθ' ἣν οἱ κορωνισταί, ἦτοι οἱ διὰ τῆς κορώνης ἀγείροντες,
 περιήρχοντο ἐπίσης τὰς οἰκίας αἰτοῦντες παρὰ τῶν ἐνοίκων φι-
 λωδωρήματα ¹.

1. Ἴδου καὶ ἀπόσπασμα τοῦ ἔσματος τοῦ κορωνίσματος ('Αθηναίου
 σ. 359 e κ. ε.) :

Ἄ Ἐσθλοί, κορώνη χεῖρα πρόσδοτε κριθέων
 τῇ παιδί τάπολλωνος, ἢ λέκος πυρῶν,
 ἢ ἄρτον, ἢ ἡμαιθον, ἢ ὅ τι τις χρηΐσει·
 δότ', ὠγαθοί, τί τῶν ἕκαστος ἐν χερσὶν
 ἔχει κορώνη· χάλα λήψεται χόνδρον.

ὦ παῖ, θύρην ἀγκλίνε. Πλοῦτος ἤκουσε
 καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος φέρει σῦκα.
 Θεοί, γένοιτο πάντ' ἄμεμπτος ἢ κούρη,
 κάφνειόν ἄνδρα κώνομαστόν ἔξευροι·
 καὶ τῷ γέροντι πατρὶ κούρον εἰς χεῖρας
 καὶ μητρὶ κούρην εἰς τὰ γούνα κατθεῖη,
 θάλας, τρέφειν γυναῖκα τοῖς καιογνήτοις.
 Ἐγὼ δ' ὅπου πόδες φέρουσιν ὀφθαλμούς
 ἀμειβεῖμαι Μούσαισι πρὸς θύρας ἄδων
 καὶ δόντι καὶ μὴ δόντι πλειογα τῶν γ' ἔω,
 Ἄλλ', ὠγαθοί, πορῆξασθ' ὄν μυχὸς πλουτεῖ
 δόμου. Δός, ὄναξ, καὶ σὺ πολλά μοι νύμφη.
 Νόμος κορώνη χεῖρα δοῦν' ἐπαιτούση.
 Εἰδὼς τοιαῦτα δός τι, καὶ καταχρήσει.

Εἰς τὰ ἀγρυστικά ἄσματα ἀνήκει τέλος πλὴν ἄλλων τινῶν πασιγνώστων καὶ τὸ ἐν καιρῷ ἀνομβρίας πρὸς ἐπίκλησιν βροχῆς ἄδόμενον ἐν Μακεδονίᾳ, Θεσσαλίᾳ καὶ Ἡπείρῳ, τὸ καλούμενον κοινῶς *περπερούνα*.

Κατὰ τὴν συνήθειαν δηλαδὴ ταύτην, ὅταν ἐπὶ μακρὸν χρόνον διάστημα δὲν βρέξῃ, συναθροίζονται ὅλα τὰ παῖδια τοῦ χωρίου καὶ θέτουσιν ἐπὶ κεφαλῆς των ἐν παιδιῶν ὀκτῶ μέχρι δέκα ἐτῶν, πτωχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὀρφανόν, διότι πιστεύουσιν ὅτι τὰς δεήσεις τούτου εἰσακούει κάλλιον ὁ Θεός. Τοῦτο στολίζουσι δι' ἀνθέων καὶ χόρτων, ἄδοντα δὲ τὸ ἄσμα περιέρονται ἀπάσας τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου ἰστάμενα πρὸ ἐκάστης αὐτῶν καὶ ψάλλοντα. Ἡ οἰκοδέσποινα χύνει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου ὕδωρ ὑπονοοῦσα διὰ τούτου ὅτι ἐπίσης καὶ ὁ Θεός πρέπει νὰ φανῇ ἴλεως καὶ νὰ κατατέμῃ βροχὴν, δίδει δὲ εἰς αὐτὸ νόμισμά τι. Τὰ παῖδια περιελθόντα οὕτως ἀπάσας τὰς οἰκίας διαλύονται.

Ὁ μακαρίτης Μιχ. Λελέκος σχολιάζων τὸ ἄσμα τοῦτο ἰδοῦ τί λέγει ἐν τῇ περιφῆμῳ Δημοτικῇ Ἀνθολογίᾳ του περὶ τοῦ ἄσματος τούτου :

«Ἐν καιρῷ ἀνομβρίας ἐνούμενά τινα νεότητια θήλη πλέκουσι στεφάνους ἐκ πάσας οἰασθήποτε μὲν, ἀλλὰ συνήθως ἐκ τινος, ἦνπερ καπνεάν καλοῦσι, φοροῦσιν αὐτοὺς ἐπὶ κεφαλῆς ἀσκεποῦς, περιφέρονται ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἄδουσι τὸ «*Παναγίτσα πυρπυρίτσα*»¹. Οἱ δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνη κατοικοῦντες ἐξέρχονται μετὰ τὸ πέρας καὶ ῥίπτουσιν ἐπὶ τὰς κορυφὰς αὐτῶν ὕδωρ ἀρκετὸν δίδοντες ἄμα καὶ λίβανον, ὃν λαμβάνοντα τὰ μικρὰ ἀφέρχονται καὶ καίουσιν ἔξω εἰς ναοὺς ἐρήμους, ὅπως οὕτως εὐσπλαγχνισθῇ ὁ Θεός καὶ βρέξῃ».

Ἄλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι ἦσαν συνήθεις αἱ πρὸς τὸν Θεὸν λιτανεῖαι περὶ βροχῆς. Μᾶρκος ὁ Ἀντωνίνος² ἀναφέρει τὴν ἐξῆς εὐχὴν τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν Δία, θεωρούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς καταπέμποντα τὴν βροχὴν καὶ καλούμενον ἐκ

¹ Ἴδὲ Μ. Λελέκου «Δημοτικὴν Ἀνθολογίαν», Ἀθήναι 1868 καὶ Ἐπιδόρπιον ἰδίου.

² Μάρκου Ἀντωνίνου Τῶν εἰς ἑαυτὸν Ε, 7.

τούτου *δμβριον* ἢ *ύέτιον* : « Ὑσον, ὕσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων ».

Ἡ λέξις ἢ ἐκδηλοῦσα τὴν στολιζομένην κόρην, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν τελετὴν, εἶναι, ὡς εἶπομεν, *περπερούνα*, *πυρπυρίτσα*, ἀλλὰ καὶ *περπεριά*, σπανίως δὲ κατὰ παρεξήγησιν *παπαρούνα* (ἐκ τοῦ λατινικοῦ *paraver* = μήκων). Ἄλλαι παραλλαγὰι τῆς λέξεως ἐκ παραφθορᾶς ἴσως προελθοῦσαι εἶναι αἱ ἐξῆς : *περπηρίνα*, *πυπηρούνα*, *παρπαρούνα*, *περπερίνα*. Ἡ ἔτυμολογία τῆς λέξεως ἀγνοεῖται. Κατὰ τινὰς ἡ λέξις ἔχει σχέσιν πρὸς τῶν ἀρχαίων τὸ *περφερία*, *περιφέρεια*, *περιφερές*, *περπερές* (= πέντε πομπὰι τῶν ὑπερβορείων εἰς Δῆλον κατ' ἔτος πεμπόμεναι)¹.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἑορτῶν τούτων εἰρημένα ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ Εἰσαγωγῇ ἱκανά, τὴν δὲ ἕλην τῆς παρούσης Συλλογῆς διηρέσαμεν εἰς πέντε μέρη. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει κατεχωρίσαμεν τὰ κυρίως Κάλανδα, ἦτοι τὰ ἅσματα τὰ ἀδόμενα κατ' ἔθος ὑπὸ παιδῶν ἢ κορασίδων εἰς τὰς οἰκίας τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν κατὰ τὰς τρεῖς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτάς, τῆς Γεννήσεως, τῆς Περιτομῆς καὶ τῆς Βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει τὰ *Βαῦτικα* καλούμενα, ἦτοι τὰ ἀδόμενα εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαῦων καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν τοῦ Δαζάρου ἐν Βηθανίᾳ. Ἐν τῷ τρίτῳ τὰ θρησκευτικὰ ἅσματα τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τὰ Πασχαλινὰ. Ἐν τῷ τετάρτῳ διάφορα ἅσματα πανηγυρικὰ καὶ ἐθιμοτυπικὰ, ἀδόμενα εἰς ὀρισμένας πανηγύρεις καὶ ἑποχάς. Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ τέλος μέρει κατεχωρίσαμεν διάφορα Ἐγκώμια ἢ ἐπαινετικὰ ἅσματα ἀδόμενα εἰς τὸ τέλος τῶν κυρίως ἑορταστικῶν ᾄδῶν, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τοῖς ἑφεξῆς.

¹ Ἡροδότου Δ' 33.

Τ Α Κ Α Λ Α Ν Δ Α

ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ ΠΑΡΗΓΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

Τὰ ἑκάλανδα ¹

ἦτοι δημώδη ἐορταστικά ἄσματα ᾄδόμενα κατὰ τὰς ἐορτὰς
τῆς Γεννήσεως, τῆς Περιτομῆς καὶ τῆς Βαπτίσεως
τοῦ Χριστοῦ.

1. Ἔως τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Καλὴν ἐσπέραν ², ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὀρισμός σας,
Χριστοῦ τὴν θείαν γέννησιν νὰ πῶ ἔς τὰρχοντικό σας.
Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῆ πόλει,
οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ Κτίσις ὅλη.
Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται, ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων,
ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν καὶ Ποιητὴς τῶν ὄλων.
Πλήθος ἀγγέλων ψάλλουσι τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις»,
καὶ τοῦτο ἀξιόν ἐστιν, ἢ τῶν ποιμένων πίστις.
Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα
ἄστρον λαμπερὸν τοὺς ὀδηγεῖ, χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
Φθάσαντες εἰς Ἱερουσαλήμ μὲ πόθον ἐρωτῶσι,
ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός, νὰ πᾶν νὰ τὸν εὐρῶσι.
Διὰ Χριστὸν ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης
ἀμέσως ἐταράχθηκε κ' ἔγινε θηριώδης
ὅτι πολλὰ ἠφοβήθηκε διὰ τὴν βασιλείαν,
μὴ τοῦ τὴν πάρῃ ὁ Χριστὸς καὶ χάσῃ τὴν ἀξίαν.

¹ Ἐκ τοῦ Λατινικοῦ Calendae = Καλάνδαι = νομιμηγία, ἢ πρώτη
ἡμέρα ἐκάστου μηνός. Ἐκ τούτου καὶ ἑκαλανδάριον = Ἡμερολόγιον (ῥω-
μαϊκόν).

² Φέρεται καὶ παραλλαγή: «Καλὴν ἡμέραν» ἀντὶ «Καλὴν ἐσπέραν».

Κράζει τοὺς μάγους κ' ἐρωτᾷ «ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται ;»
 — «Εἰς Βηθλεὲμ ἠξεύρομεν, ὡς ἡ Γραφή διηγήσεται.» —
 Τοὺς εἶπε νὰ υπάγωσι καὶ ἔπου τὸν εὐρώσι
 νὰ τότε προσκυνήσωσι, νὰ πᾶν νὰ τοῦ εἰπῶσι,
 ἔπως υπάγη καὶ αὐτὸς γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσῃ,
 μὲ δόλον ὁ μισόθεος γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ.
 Βγαίνουν οἱ μάγοι, τρέχουσι καὶ τὸν ἀστέρα βλέπουσι,
 φῶς θεϊκὸν κατέβαινε καὶ μὲ χαρὰν προστρέχουσι.
 Ἐν τῇ σπηλαίῳ ἔρχονται, βρίσκουσι τὴν Θεοτόκον
 κ' ἐδάστα ἔς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν ἅγιόν τῆς τόκον.
 Γονατιστοὶ τὸν προσκυνοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουσι,
 σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίθον, Θεὸν τὸν εὐφημίζουσι.
 Τὴν σμύρναν μὲν ὡς ἄνθρωπον, χρυσὸν ὡς βασιλέα,
 τὸν λίθον δὲ ὡς Θεὸν ἔς ὄλην τὴν ἀτμοσφαῖραν.
 Ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησαν, εὐθὺς πάλιν μισεθοῦν¹
 καὶ τὸν Ἡρώδη μελετοῦν νὰ ἴπᾶγουν γιὰ νὰ εὐρουν.
 Πλὴν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ βγαίνει τοὺς ἐμποδίζει,
 ἄλλην ὁδὸν νὰ πορευθοῦν αὐτὸς τοὺς διορίζει.
 Καὶ πάλιν ἄλλος ἄγγελος τὸν Ἰωσήφ προστατίζει
 εἰς Αἴγυπτον νὰ πορευθῆ κ' ἐκεῖ νὰ ἡσυχάζῃ
 νὰ πάρῃ καὶ τὴν Μαριάμ ὁμοῦ μὲ τὸν υἱὸν τῆς,
 ὅτ' ὁ Ἡρώδης τὸν ζητεῖ τὸν τόκον τὸν ἴδικόν τῆς.
 Μὴ βλέπων δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς μάγους νὰ γυρίσωσι
 εἰς Βηθλεὲμ ἐπρόσταξε παῖδι νὰ μὴν ἀφήσωσι.
 Ὅσα παῖδια εὐρωσι δύο χρόνων καὶ κάτω,
 ἔλα νὰ τὰ περάσωσιν εὐθὺς ἀπ' τὰ σπαθιά των.
 Χιλιάδες δεκατέσσαρες σφάζουσι εἰς μιὰν ἡμέραν
 θρῆνον, κλαυθμὸν καὶ ὄδυρμὸν εἶχε κάθε μητέρα.
 Καὶ ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν προφήτου Ἡσαΐου
 μετὰ τῶν ἄλλων προφητῶν καὶ τοῦ Ἱερεμίου
 «Φωνὴ ἡμοῦσθη ἐν Ῥαμᾶ Ῥαχὴλ τὰ τέκνα κλαίει
 »παρὰμυθεῖν οὐκ ἠθέλεν, ὅτι αὐτὰ οὐκ ἔχει.»
 Ἴδοὺ ὁποῦ σᾶς εἶπομεν ὄλην τὴν ὕμνωδιαν,
 τοῦ Ἰησοῦ μας τοῦ Χριστοῦ γέννησιν τὴν ἁγίαν.
 Καὶ σᾶς καλονυκτίζομεν· πέσετε κοιμηθῆτε,
 ὄλιγον ὕπνον πάρετε κ' εὐθὺς νὰ σηκωθῆτε·

¹ μισεθοῦν = ἀναχωροῦσιν, ἀπέρχονται, λέξις λατινική.

καὶ βάλετε τὰ ρούχᾳ σας, εὐμορφα ἐνδοθῆτε,
 ἔς τὴν ἐκκλησίαν τρέξατε, μὲ προθυμίαν ἔμπητε·
 ν' ἀκούσετε μὲ προσοχὴν ὅλην τὴν ὑμνοδίαν
 καὶ μὲ πολλὴν εὐλάβειαν τὴν θεῖαν λειτουργίαν.
 Κ' ἔπειτα ὅταν γυρίσετε εἰς τὸ ἀρχοντικόν σας
 εὐθὺς τραπέζι στρώσατε, βάλτε τὸ φαγητόν σας,
 καὶ τὸν σταυρόν σας κάμετε, γευθῆτε, εὐφρανθῆτε,
 δότε καὶ κανενὸς πτωχοῦ, ὅστις νὰ ὑστερῆται.
 Δότε κ' ἑμᾶς τὸν κόπον μας, ὅ,τ' εἶναι ὄρισμός σας,
 καὶ ὁ Χριστὸς μας πάντοτε νὰ εἶναι βοηθός σας.
 Χρόνους πολλοὺς νὰ χαίρεσθε, πάντα εὐτυχισμένοι,
 σωματικὰ καὶ ψυχικὰ νὰ εἰσθε πλουτισμένοι.
 (Καὶ εἰς ἔτη πολλὰ) ¹.

“Ομοίον ἄσμα παλαιότερον.”

Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῇ πόλει,
 οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἢ κτίσις ὅλη.
 Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται, ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων
 ὁ Βασιλεὺς καὶ Ποιητής. Τὸ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων
 τὸ ἐν Τριάδι ψάλλουσι, τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις»,
 πρὸ πάντων δ' ἀξιῶνεται ² ἢ τῶν ποιμένων πίστις.
 Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα,
 ἀστὴρ λαμπρὸς τοὺς ὀδηγεῖ χωρὶς νὰ λείψῃ ὄρα.
 Ὑπάγουν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, μὲ πόθον ἐρωτοῦσι
 ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς νὰ πᾶν νὰ τὸν εὐροῦσι.
 Διὰ Χριστὸν ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης
 ἀμέσως ἐταράχθη κ' ἔγινε θηριώδης.

Κράζει τοὺς μάγους κ' ἐρωτᾷ «ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται ;»
 — «Εἰς Βηθλεὲμ ἠξεύρομεν ὡς ἡ Γραφή διηγᾶται».
 Τοὺς λέγει «σεῖς ὑπάγετε διὰ νὰ τὸν εὐρῆτε,
 κὶ ἀφοῦ τὸν προσκυνήσετε, ἐλάτε νὰ μοῦ εἰπῆτε»,
 διὰ νὰ ἴπάγῃ καὶ αὐτὸς νὰ τότε προσκυνήσῃ,
 μὲ δόλον ὁ παμμίαιρος γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ.

1 Ἡ «Χρόνια πολλὰ», «Καὶ τοῦ χρόνου», «Κὶ ἀπὸ χρόνους», «Κὶ ἀπὸ χρόνια». Ἡ αὐτὴ εὐχὴ ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸ τέλος πιασῶν τῶν ἄλλων ᾠδῶν.

2 Παράλλαξις : Πρῶτη τὸν ἀξιῶνεται ἢ τῶν ποιμένων πίστις.

Βγαίνουν οί μάγοι, τρέχουσι καὶ τὸν ἀστέρα βλέπουσι,
εἰς σπήλαιον κατέβαινον καὶ ἄσμενοι προστρέχουσι.
Ἐκεῖ ἀφοῦ ἐμδήκασι βρίσκουσι τὴν Θεοτόκον,
κρατοῦσαν ἕως τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν ἅγιόν τῆς τόκον.
Γονυκλιτῶς τὸν προσκυνοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουσι,
σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίθانون, Θεὸν τὸν εὐφημίζουσι.
Ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησαν, ἐξῆλθαν νὰ γυρίσουσι
καὶ τὸν Ἡρώδη μελετοῦν νὰ τὸν εἰδοποιήσουσι
πλὴν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ βγαίνει τοὺς ἐμποδίζει,
ἄλλην ὁδὸν νὰ πάρωσι ῥητῶς τοὺς διορίζει.
Μὴ βλέποντας ὁ βασιλεὺς τοὺς μάγους νὰ γυρίσουσι
ἐπρόσταξε ἕως τὴν Βηθλεὲμ παιδί νὰ μὴν ἀφήσουσι.
Χιλιάδες δεκατέσσερες ἐσφάζαν μιὰν ἡμέραν
θρῆνον, κλαυθμὸν καὶ ὄδυρμὸν εἶχε πᾶσα μητέρα.

• • • • •
"Ἄν εἶσθε ἀπὸ τοὺς πλούσιους, φλωριά μὴν τὰ λυπήσθε·
ἂν εἶσθε ἀπὸ τοὺς δευτέρους, ἕξηντάρεις καὶ ζολότες¹,
καὶ ἂν εἶσθε ἀπὸ τοὺς πᾶμφτωχοὺς, ἕνα ζευγάρι κότες.
Καὶ σᾶς καλονυχτίζομε, πᾶτε νὰ κοιμηθῆτε·
ὀλίγον ὕπνον πάρετε, πάλι νὰ σηκωθῆτε·
ἕως τὴν ἐκκλησιᾶ νὰ τρέξετε μετ' ἄκραν προθυμίαν
καὶ τῆς γιορτῆς ν' ἀκούσατε τὴν θεῖαν λειτουργίαν.

"Ἔτερον.

Χριστόγεννα, πρωτόγεννα, πρώτη χαρὰ ἕως τὸν κόσμον.
Πρῶτα γεννιέται ὁ Χριστὸς καὶ δεύτερα ἡ Εὐα
καὶ τρίτον ἡ Παράδεισος μετὰ τὰ μυρωδικὰ τῆς.
Γεννιέται καὶ ἀναστίζεται² ἕως τὸ μέλι καὶ ἕως τὸ γάλα·
τὸ γάλα τῶν οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα γ οἱ αὐφεντάδες³.
Πολλὰ εἶπαμε γιὰ τὸ Χριστό, νὰ εἰποῦμε ταῦφεντοῦ μας·
— Αὐφέντ', αὐφέντ', ὀλαύφεντε, πέντε φορὲς αὐφέντη,
πέντε φορὲς αὐφέντεψες καὶ πάλι αὐφέντης εἶσαι.

1 ζολότα=εἶδος παλαιοῦ τουρκικοῦ νομίσματος.

2 ἀναστίζεται=ἐκτρέφεται, μεγαλώνει.

3 αὐφέντης ἐκ τοῦ αὐφέντης κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ θ πρὸς τὸ φ, ὡς
θηκάρι—φηκάρι κλπ

Ἐὖτε νὰ βάνῃς τὴ βουλή νὰ πᾶς νὰ πρωτοσπείρῃς,
τὴ στράτα ῥόδια ῥιόμιζες¹ καὶ τὸ χωράφι σπόρο
τὰ μαύρα βόιδια ῥς τὸ ζυγὸ καὶ τὰ ξανθὰ ῥς τις πάχνης²
βαίνεις κάλέτρι σίδερο καὶ τὸ ζυγὸ ἀτσαλένιο
κι αὐτὸ τὸ βουκεντράκι σου καθάριο κυπαρίσσι.

Πολλὰ εἶπαμε ταυφέντη μας, νὰ εἴποῦμε τῆς κυρᾶς μας³
—Κυρά μου, τὰ παιδάκια σου τὰ μοσκαναθρεμμένα,
ὅπου τὰ βλόγαγε ὁ Χριστὸς κ' ἡ Παναγιά ἡ μεγάλη,
ῥπὸυ ἄλλουνες, τὰ ῥχτένιζες καὶ ῥς τὸ σκολειὸ τὰ στέλνεις.

Μὰ ῥκεῖ τὰ δέρνει ὁ δάσκαλος μὲ τριὰ κλωνάρια μόσκο,
τὰ δέρνει κ' ἡ δασκάλισσα μὲ τὸ μαργαριτάρι.

—Παιδιά μου, ποῦ εἶν' τὰ γράμματα, παιδιά μου, ποῦ εἶν' ὁ νοῦς σας;

—Τὰ γράμματά εἶναι ῥς τὸ χαρτί κι ὁ νοῦς μας παραδιάζει³

ἔδῳ περα κι ἀντίπερα, πέρα ῥς τις μαυρομμάτες.

Ἐδῶ ῥπὸυ ῥτραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ βᾶῖση
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃ.

Ἄλλοτερον Βυζαντινόν.

Αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα ὁποῦ ἦλθ' ὁ Αὐτρωτῆς,
ἀπὸ Μαριάμ μητέρα κ' ἐκ Παρθένου γεννηθεῖς.

Ἄναρχος ἀρχὴν λαμβάνει καὶ σαρκοῦται ὁ Θεός,
ὁ ἀγέννητος γεννᾶται εἰς τὴν φάτνην ταπεινός.

Ἄγγελοι τὸ νέον λέγουσιν εἰς ποιμένας καὶ βοσκούς,
ὁ ἀστὴρ τὸ θαῦμα δείχνει εἰς τοὺς μάγους καὶ σοφοὺς.

Ἄλλοτερον.

Χριστόγεννα, πρωτόγεννα, πρώτ' ἑορτὴ τοῦ χρόνου.

Γὰ βγῆτε ῥδέτε, μάθετε ὁποῦ Χριστὸς γεννᾶται.

1 «Τὴ στράτα ῥόδια ῥιόμιζες» κτλ. Ἡ ἔννοια τῶν στίχων κατὰ τὸν ἐκ Κλεωνῶν τῆς Κορινθίας καταγόμενον μακαρίτην Μ. Δελέκον εἶναι ἡ ἔξις : Τὴν πρώτην ἡμέραν, καθ' ἣν ἐξέρχεται εἰς σπορὰν ἡ γεωργικὴ τάξις τῶν Κλεωναίων, θέτει εἰς αὐτὴν καὶ σταφίδας καὶ καρπούς ῥχοιᾶς, ὧν μέρος μὲν τρώγει, μέρος δὲ σκορπίζει καθ' ὁδόν, μεταβαίνουσα εἰς τὸ χωράφιον, ὡς σημεῖον καλῆς ἀρχῆς.

2 Ὁ εὐτυχὴς αὐθέντης ἔχει καὶ εἰς τὸν ζυγὸν βόας καλοὺς καὶ εἰς τὰς φάτνας ἄλλους καλύτερους.

3 παραδιάζει=περιδιαβάζει.

Γεννάται κι ανατρέφεται με μέλι και με γάλα.
 Τὸ μέλι τρῶν' οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ αὐφεντάδες.
 Ἐνοῖχτε τὰ κουτάκια σας τὰ κατακλειδωμένα
 και δώστέ μας τὸν κόπο μας ἀπ' τὸ χρυσὸ πουγγί σας.
 Ἐν εἰσθ' ἀπὸ τοὺς πλούσιους, φλωριά μὴν τὰ λυπήσθε·
 ἄν εἰσθ' ἀπὸ τοὺς δεύτερος, τάλληρα και δραχμίτσες,
 κι ἄν εἰσθ' ἀπὸ τοὺς πάμπτωχους, ἕνα ζευγάρι κότες.
 Καὶ σὰς καλονυκτίζομεν, πέσετε κοιμηθῆτε,
 ὀλίγον ὕπνον πάρετε, πάλιν νὰ σηκωθῆτε·
 Ἐς τὴν Ἐκκλησιὰ νὰ τρέξετε μ' ὄλην τὴν προθυμίαν
 και τῆς γιορτῆς ν' ἀκούσετε τὴν θεῖαν λειτουργίαν¹.

Ἔτερον ἁδόμενον ἐν Φθιώτιδι.

Χριστοῦ γεννα, πρωτόγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
 ἀρχὴν και δόξαν τοῦ Χριστοῦ και στήν πομπή τοῦ Γιούδα.
 Σήμερ' ἀγγέλοι χαίρονται κ' οἱ γι ἄλλ' δοξολογοῦνται
 και τὰ δαιμόνια χλίβονται² τοτὶ³ Χριστὸς γεννιέται,
 γεννιέται κι ἀνασταίνεται κ' ὕστερα βασιλεύει.
 Πρῶτα ἐπλάστη τὸν Ἀδὰμ και δεῦτερο τὴν Εὔα
 και τρίτο τὸν Παράδεισο με τὰ μυρουδικά του·
 κ' ἕνα ξύλο τῆς ἔδειξε μὴ φάγη ἀπ' τ' ἐκεῖνο·
 κι ὁ δαίμονας παράνομος ἐπλάνεψε τὴν Εὔα·
 «Εὔα μ', κι ἄν κάνης τὸν Ἀδὰμ και φάγη ἀπὸ τὸ ξύλο,
 και σὺ θὰ γίνης δέσποινα κι Ἀδὰμ θὰ βσιλιέψη».
 Νὰ κι ὁ Χριστὸς ἀπέρασε με δώδεκ' Ἀποστόλους
 και πάλι μεταπέρασε με δεκοχὼ προφῆτες·
 ἠπροφήτευαν και ἤλεγαν τὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη·
 «Χριστέ μου σταυρωμένε μου, Χριστέ μ' ἀληθινέ μου,
 σίντας³ νὰ εἰπῆς νὰ κατεβῆς ἔς τοῦ... τὰ σπίτια
 νὰ κρίνης ζῶντας και νεκροὺς κι ἀδίκους και δικαίους
 και μένα τὸν ἁμαρτωλὸ περὶ τὸν κόσμον ὄλο».

1 Ἴδὲ και Γ. Χ. Χασιώτου «Συλλογὴν τῶν κατὰ τὴν Ἠπειρον
 δημοτ. φημάτων» Ἀθῆναι 1866 και Passow Popularia carmina Graeciae
 recentioris. Λευψία 1850.

2 χλίβονται=θλίβονται. 3 τοτὶ=διότι. 4 σίντας=ὄταν.

2. Εἰς τὴν Περιτομὴν τοῦ Σωτῆρος, τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους.

Πάλιν ἀκούσατ', ἄρχοντες, πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶμεν,
 ὅτι καὶ αὖριον ἐστὶν ἀνάγκη νὰ χαρῶμεν,
 καὶ νὰ πανηγυρίσωμεν Περιτομὴν Κυρίου
 καὶ ἑορτὴν τοῦ μάκαρος μεγάλου Βασιλείου.
 Κάμνω λοιπὸν ἀρχὴν καλὴν ἐπαίνους νὰ συνθέσω,
 τὸν ἅγιον Βασίλειον διὰ νὰ ἐπαινέσω·
 νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ θαύματα ἃ ποῦ ἔδειξεν ἅτος τοῦ
 μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ἃ ποῦ ἦτο βοηθὸς του.
 Παρὰ Θεοῦ ὁ θαυμαστός ἦτο πεφωτισμένος,
 σπουδὴν γραμμάτων ἄπειρον, σοφίαν πλουτισμένος.
 Παρ' ὄλων ἐθαυμάζετο ἃ ποῦ ἦτο διδαγμένος,
 μὲ φρόνησιν, μὲ ἠθικὴν ἦτο ἐστολισμένος.
 Τῆς Καισαρείας γέννημα, βλαστὸς Καππαδοκίας
 καὶ ποιητὴς θαυμάσιος τῆς θείας λειτουργίας.
 Εἶχε καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης,
 ἐχθρὸς τῶν ἔργων τῶν κακῶν, φίλος τῆς σωφροσύνης.
 Ἄκρος ἐχθρὸς αἰρετικῶν, προστάτης ὀρθοδόξων,
 διώκτης τῶν Ἀγαρηῶν ὁμοῦ καὶ κακοδόξων.
 Ἄρχιερεῖς τὸν σέβονται, παπᾶδες τὸν τιμῶσι,
 οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς σκύπτουν τὸν προσκυνῶσι.
 Τί νὰ πολυλογῶ λοιπὸν τὰ προτερήματά του ;
 Ὅλοι κοινῶς τὰ ἔξυρετε τὰ κατορθώματά του.
 Δίδομεν ὅμως εἶδησιν εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν,
 ν' ἀκούσητε μὲ προσοχὴν καὶ ἄλλην ὑμνοδίαν.
 Ἀὖριον εἶν' Περιτομὴ κ' ὕμνεϊ ἡ Ἐκκλησία,
 καὶ προσκαλεῖσθε, ἄρχοντες, γέροντες καὶ παιδία.
 Ἄς δράμωμ' ὅλοι τὸ λοιπὸν μ' εὐλόθειαν καὶ τάξι,
 τὰ φοβερά μυστήρια μέλλει νὰ μᾶς διδάξῃ.
 Τὴν σάρκα περιτέμνεται ἐκὼν ὁ Πλαστοργὸς μας,
 ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, Κύριος καὶ Θεὸς μας.
 Καὶ ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ,
 τὸν νόμον τὸν Μωσαϊκὸν πανσόφως νὰ πληρώσῃ.
 Ἰδοὺ ὅπου σᾶς εἶπομεν μ' ὅλην τὴν προθυμίαν
 τὸν ἅγιον Βασίλειον, Περιτομὴν τὴν θεῖαν.

Και σᾶς καλονυκτίζομεν, πέσετε κοιμηθῆτε,
 εὐχαριστήσατε κ' ἡμᾶς καθ' ἕσον ἠμπορεῖτε.
 Καὶ μὴ λυπεῖσθε, ἄρχοντες, βενέτικα φλωρία,
 Ἴσπανικὰ καὶ Γαλλικὰ, ὅτ' εἶν' φιλαργυρία.
 Ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεθα εἰς τὴν προαἰρεσίν σας
 γνωρίζοντες τὴν γνώμην σας, ὁμοῦ καὶ θέλησίν σας.

Ὅμοιον Σόρου.

ᾄδόμενον καὶ ἐν Ἀθήναις.

Ἄρχιμηνιά κι ἀρχιχροινιά, κι ἀρχὴ καλὸς σας χρόνος ¹ .	Ψιλή μου δενδρολιθανιά, Ἐκκλησιαὶ μὲ τᾶγιο ἐρόνος.
Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία.	Ἄρχοντες, τὸ κατέχετε σύ 'σαι ἀρχόντισσα Κυρία.
Βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι.	Ζαχαροκαντιοζυμωτή, 'δὲς κ' ἐμὲ τὸ παλληκάρι.
Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ὠμίλειε.	Ἡ μοῖρά μου τί μ' ἔγραφε ! Ἄσπρε μου χρυσέ μου ἤλιε ² .
—Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις ;	Γιὰ δὲ μᾶς καταδέχεσαι καὶ δὲ μᾶς ἐσυντυχαίνεις ³ ;
—Ἀπὸ τῆς μάννας μ' ἔρχομαι καὶ 'ς τὸ σχολεῖό μου 'πάγω.	Ἐγὼ σᾶς καταδέχομαι ⁴ δὲ μοῦ λέτε τί νὰ κάμω ⁵ .
—Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ τραγουδήσης.	Κάτσε τὸν πόνο σου νὰ 'πῆς ⁶ καὶ νὰ μᾶς καλοκαρδίσης ⁷ .
—Ἐγὼ γράμματα 'μάθαινα, τραγουδία δὲν ἤξεύρω.	Καὶ νὰ σᾶς 'πῶ τί 'πάθαινα ⁸ , ἀντικρὺ μου νὰ σᾶς εὔρω ⁹ .
—Καὶ 'σὰν ἠξεύρεις γράμματα, 'πές μας τὴν Ἀλφαβήτα.	Πόσες φορὲς μὲ κλάμματα τὴν ἐπέρασα τὴ νύκτα.

1 Παραλλαγή : κι ἀρχὴ καλὸς μας χρόνος. Μετὰ τοὺς δύο δὲ πρώ-
 τοὺς στίχους ἀκολουθεῖ ἐν ἄλλοις κειμένοις τὸ ἔξης δίστιχον :

Ἄρχη 'ποῦ 'βγήκε ὁ Χριστός—Ἅγιος καὶ πνευματικός,
 'ς τὴ γῆ νὰ περπατήση—καὶ νὰ μᾶς καλοκαρδίση.

2 Παραλλαγή: Ἄσπρε μου χρυσέ μου κρινε.

3 συντυχαίνω=συναντῶ, συναναστρέφομαι.

4 Παραλλαγή: Ἐγὼ σὲ καταδέχομαι.

5 » : Μὰ πές μου τί νὰ κάμω.

6 » : Ἄν μ' ἀγαπᾶς, νὰ μοῦ τὸ 'πῆς.

7 » : Καὶ νὰ μὲ καλοκαρδίσης.

8 » : Καὶ νὰ σοῦ 'πῶ τί 'πάθαινα.

9 » : Ἀντικρὺ μου γιὰ νὰ σ' εὔρω.

Χλωρὸ ραβδί, ξερὸ ραβδί,
 χλωρὰ βλαστάρια ἔπετα.
 Κ' ἐπάνω 'ς τὰ βλαστάρια του
 πέρδικες ἔκαλιδούσαν.
 Δὲν ἦσαν μόνον πέρδικες,
 μόν' καὶ περιστεράκια.
 Κατέβηκεν ἡ πέρδικα
 νὰ βρέξη τὸ φτερό της,
 καὶ βρέχει τὸν αὐφέντη μας
 τὸν πολυχρονεμένον

πότε 'ς τὴν πόρτα της νὰ βγῆ
 ἢ χρυσῆ μου ἢ βιολέττα
 μὲ ὄλα τὰ καμάρια της ¹,
 Μὰ δὲ σοῦ τὸ ἐμνηνοῦσαν ².
 Καὶ τώρα 'πού μὲ εὐρηκες,
 μαῦρά μου γλυκὰ ἠματάκια,
 'ς τὰ δίκτυα σου ἠμπερδεύθηκα ³.
 μέσ 'ς τὸ δροσερὸ νερό της,
 τὸ ρήγα τὸ λεβέντη μας
 τῶν δυὸ τῶν πληγωμένων ⁴.

ἽΟμοιον Κρήτης (Ῥεθύμνου).

Ταχιά, ταχιά 'ν' ἀρχιμηνιά, ταχιά 'ν' ἀρχὴ τοῦ χρόνου
 ταχιά 'ν' ὁποῦ ἠερπάτησεν ὁ Κύριος 'ς τὸν κόσμον,
 κ' ἐβγήκε κ' ἐχαιρέτιξεν ὄλους τοὺς ζευγολάτες,
 κὶ ὁ πρῶτος 'πού ἠαιρέτιξεν ἦτον ὁ ἄϊ-Βασίλης.
 — Καλῶς τα κάνεις, Βασίλειε, καλὸ ζευγάρι ἔχεις.
 — Καλὸ τὸ λές, αὐφέντη μου, καλὸ κ' εὐλογημένο,
 μὰ ἡ χάρι σου τὸ ἠβλόγητε μὲ τὸ δεξιό του χέρι,
 μὲ τὸ δεξιό, μὲ τὸ ζερβό, μὲ τὸ μαλαματένιο.
 — Πευκένιο 'ναι τἄλλετρι σου, δαφνένιος ὁ ζυγός σου,
 τἄπάνω ζεύγια τοῦ ζυγοῦ βασιλικοῦ κλωνάρι.
 Πές μου νὰ ζῆς, Βασίλειε, τί σπέρνεις τὴν ἡμέρα ;
 — Σπέρνω σταράκι δῶδεκα, κριθάρι δεκαπέντε,
 ταγὴ καὶ ῤόβη δεκοχτὼ κὶ ἀπὸ 'νωρίς 'ς τὸ στάβλο.
 Μ' ἀλήθεια κάτω 'ς τὸ γιאלό, κάτω 'ς τὸ περιγιάλι,
 μουζοῦρι ⁴ στάρι ἔσπειρα μὲ τὸ πλατὺ πινάκι,
 κ' ἔκεῖ τἄνεργιαστήκανε ⁵ λαγούδια καὶ περδίκια.
 Καὶ σταίνω τὸ χρυσὸ βεργὶ νὰ πιάσω τὰ περδίκια,
 μὴδὲ λαγούδια ἠσχύτωνα, μὴδὲ περδίκια πιάνω,

¹ Παραλλαγή: Μὲ ὄλα τὰ καμάρια του.

² μηνάω=μηνύω, ἀναγγέλλω.

³ Παραλλαγή: Καὶ 'ς τὸν κόσμον ἔξακουσμένον. Πλήν τούτων ὑπάρ-
 χουσι καὶ ἄλλαι τινὲς ὄλας ἀνούσιοι παραλλαγαί.

⁴ μουζοῦρι=μέτρον σιτηρῶν (κοιλόν).

⁵ τἄνεργιαστήκανε=τὸ ἐπῆραν μυρουδιά.

κ' ἐθέρισα κι ἀλώνεψα κ' ἔκαμα χίλια μόδια ¹,
 κ' εἰς τὰποσκυβαλίδια του ἔκαμα πεντακόσια.
 Καὶ τὰλλα δὲν ἐμέτρησα, γιὰτ' ὁ Χριστὸς ἐπέρινα.
 Κ' ἐκεῖα ἔπὸδ' ἑστάθηκ' ὁ Χριστὸς χρυσὸ δεντρί ἐβγήκε,
 κ' ἐκεῖα ἔπὸδ' περιπάτησεν ὄρηα, πανώρηα βρύσι.
 Κ' ἐξέπεσέ του τὸ κερί κ' ἔκαψε τὸ χαρτί του
 κ' ἔκαψε καὶ τὴν πέσσα του τὴν πενταπλουμισμένη²,
 ὅπου τοῦ τὴν ἔπλουμίζανε οἱ τρεῖς βασιλοποῦδες.
 Κ' ἡ μιά ἔβανε τὸν πόθο³ της κ' ἡ ἄλλη τὴν κεντιά της ⁴
 κ' ἡ ἄλλη ἡ ὀλοῦστερη βάνει τὴν ὠμορφιά της.
 Κι ὁ δάσκαλός του τὸ ἔδειρε μ' ἕνα χρυσὸ βιτσάλι
 παίρνει το ἡ παραπόνες, ἔς τὴ γίτσα γίτσα ⁵ πάει.
 Ἐπὶ τὴ στράτα τὰπαντέχνουνε ⁶ τρεῖς ἄρχοντες καὶ τρῶνε.
 —Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ τραγουδήσης.
 — Ἡ μάννα μου κι ὁ κύρης ⁷ μου τραγούδια δὲ μοῦ μάθαν,
 μὰ μάθασί μου γράμματα κ' ἐκεῖνα σᾶς ἐλέω.
 —Καὶ σὰν κατέχεις γράμματα, ἔπὲς μας τὴν Ἀλφάβητα.
 Εἰς τὸ ραβδί τ' ἀκκοῦμπησε νὰ τὴν καλαναρχήση
 καὶ τὸ ραβδί ἔτονε ξερό, χλωροῦς βλαστοῦς ἐβγάνει,
 κ' ἐπάνω ἔς τοῦς χλωροῦς βλαστοῦς πέρδικα κακαρίζει.
 Κακαρίζε, κακαρίζε κ' ἂν κελαῖδῆς κελαῖδα.
 Μ' ἐπᾶ ἔρθαμε καὶ ἔπέσαμε ἔς ταυφέντη μας τὸ σπίτι,
 ὅπου ἔχει αὐλὲς μαρμαρωτὲς καὶ βρύσες κρυσταλλένιες
 καὶ παραθύρια τορνευτά, τοῦ τόνου τορνεμένα,
 ἔς τὴν Πόλι καὶ ἔς τὴ Βενετιά, ἔς τὸν κόσμον ἔξακουσμένα.
 Εἶπαμε δὲ ταυφέντη μας, ἂ; ποῦμε τῆς κυρᾶς μας.
 —Κυρά, ἔκκλησιὰ θε νὰ γενῆς μὲ δεκοχτῶ καμάρες.
 Κάθε καμάρα τὸ κερί καὶ κάθε τρεῖς τὸ διῶμα ⁸
 καὶ κάθε τρεῖς καὶ τέσσερες ὄρηα, πανώρηα βρύσι,

1 μόδι=μέτρον σιτηρῶν.

2 πλουμίζω=στολιζῶ, κοσμῶ.

3 πόθος ἐνταῦθα=ἔρωσ, ἀγάπη.

4 κεντιά=κέντημα.

5 ἔς τὴ γίτσα=ἔς τὴ γονίτσα, ἔς τὴν ἄκρη.

6 ἀπαντέχνο=συναντῶ.

7 κύρης=πατήρ.

8 διῶμα (ιδίωμα)=κομφοτέχημα.

νὰ τρέχουνε τὰ κρυὰ νερά, νὰ πίνουν οἱ περάτες.
 Κι ὅσοι περάτες κι ἂν περνοῦν, περάτες κι ἂν διαβοῦνε,
 νὰ πίνουνε τὸ κρυὸ νερό, τὸν Κύριο νὰ δοξάζουν.
 Κ' ἐπέρασ' κι ὁ αὐφέντης μας ἀπὸ τὴν Καισαρία,
 κ' ἐδάστα εἰς τὸ χέρι του κομμάτι προσφορία.
 Εἶπαμε δὲ καὶ τῆς κυρᾶς, ἀ; ποῦμε καὶ τῆς βγάγιας ¹
 — Ἄψε, βαγίτσα, τὸ κερί, ἄψε καὶ τὸ λυχνάρι,
 καὶ κάτσε καὶ ντουςούντισε ² ἴντα ³ θὰ μᾶς ἐβγάλης·
 γι' ἀπάκι ⁴, γιὰ λουκάνικο, γι' αὐγὰ καθαρισμένα,
 κι ἀπὸ τὸ πιθαράκι σου ἓνα κουροῦπι λᾶδι,
 κι ἂν εἶναι κι ἀχροπλιάτερο ⁵ βαστοῦμε καὶ τᾶσκάκι.
 Κι ἀπὸ τὸν πύρο τοῦ βουτσιοῦ νὰ πιοῦμε μιὰ γεμάτη,
 κι ἂν εἶν' καὶ περισσότερο βαστοῦμε καὶ τᾶσκάκι.
 Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα, χρυσῆ μου περιστέρα,
 ἀνοίξετε τὸ μάνταλο νὰ ποῦμε καλησπέρα.
 Ἀκόμη δὲν τὸν εὔρηκες τὸν μάνταλο ν' ἀνοίξης,
 νὰ μᾶς ἐδώσης τίποτε κι ἀπόκειας νὰ σφαλίξης;
 Ἐπᾶ ποῦ καλαντίσιμε καλὰ μᾶς ἐπλερωσαν,
 καλὰ νὰ πᾶ τὰ τέλη των καὶ τὰποδόματά των ⁶.
 Κι ἂν ἔχη ἀρσενικὸ παιδί, ὅς τὴ σέλλα καθισμένο
 νὰ σειέται, νὰ λυγίζεται, νὰ πέφτη τὸ λογάδι ⁷,
 νὰ τὸ μαζώνουν οἱ ἄρχοντες, νᾶχουν χαρὰ μεγάλη.
 Πάλι κι ἂν ἔχη θηλυκό, καλὴ μοῖρα νὰ κάμη,
 τοῦ ῥεντεσπάνη τὸν υἱοῦ ἄνδρα νὰ τὸν ἐπάρη.

Ἄτερον Κρήτης.

Ταχιά, ταχιά εἶν' ἀρχιμηνιά, ταχιά εἶν' ἀρχὴ τοῦ χρόνου,
 ἀρχή, ἀρχὴ τὰ κάλαντρα κι ἀρχὴ τοῦ Γενναρίου.
 Πρῶτα ποῦ βγήκε ὁ Χριστὸς ὅς τὴ γῆς καὶ περιπάτειε
 καὶ βγήκε καὶ χαιρέτησε ὅλους τοὺς ζευγολάτες,

1 βάγια = τροφός.

2 ντουςούντισε = σκέφθητι.

3 ἴντα = τί, τίνα.

4 ἀπάκι = κρέας καπνιστόν.

5 ἀχροπλιάτερο = ὀλίγον περισσότερον.

6 ἀποδόματα = εισοδήματα.

7 λογάδι = χρυσός, θησαυρός.

τὸν πρῶτο ἴπου ἄχαιρέτησε ἦταν ὁ ἄι-Βασίλης·
 — Ἄγιε Βασίλη δέσποτα, καλὸ ζευγάρι ἔχεις.
 — Καλὸ τὸ λέν', αὐφέντη μου, καλὸ κ' εὐλογημένο,
 ὁπού τὸ ἄβλόγητ' ὁ Χριστὸς μὲ τὸ δεξί του χέρι,
 μὲ τὸ δεξί, μὲ τὸ ζερβί, μὲ τὸ μαλαματένιο.
 Πρινένιο εἶν' τάλέτρι μου, δαφνένιος ὁ ζυγὸς μου,
 ὡς και τὸ βρουκεντράκι μου βασιλικὸ κλωνάρι
 και τὰποζεβγλι τοῦ ζυγοῦ κουκλι μαργαριτάρι.
 Και πάλι ἄξαναπέρασε και ἄξαναρρώτησέ τον·
 — Ἄγιε Βασίλη δέσποτα, ἄν πόσα μόδια σπέρνεις;
 — Σπέρνω σιτάρι δώδεκα, κριθάρι δεκαπέντε,
 ταῖ και βρόδη δεκοχτὼ κι ἀπὸ ἄνωρς ἄς τὸ στάβλο.
 Μ' ἄλήθεια κάτω ἄς τὸ γιαλό, κάτω ἄς τὸ περιγιάλι
 μουζουρι στάρι ἄσπειρα και πλατυκὸ κριθάρι,
 κ' ἐκεῖ τὸ ἄγλυκαθήκανε λαγούδια και περδίκια.
 Σταίνω βρόχους για τὰς λαγούς, πλάκες για τὰ περδίκια,
 μηδὲ λαγούδια ἄπιασα, μηδὲ περδίκια εἶδα,
 και τὰποπερδικίσματα θερίζω κι ἄλωνίζω.
 ἄς τὸ πρῶτο κάνω ἑκατό, ἄς τὸ δεύτερο διακόσια
 και ἄς τὰποσκυβαλίδια του χίλια και πεντακόσια.
 ἄκεῖ ἴπου ἄστάθη ὁ Χριστὸς χρυσὸ κεντρι ἐβγήκε
 κ' ἐκεῖ ἴπου μεταστάθηκε χρυσὸ κυπαρισσάκι.
 ἄς τὴ μέση ἔχει τὸ Σταυρό, ἄς τὴ ρίζα Θεοτόκο
 κι ἀπάνω ἄς τὰ κλαράκια του πέρδικα κελαϊδαί·
 κακάριζε, κακάνιζε κι ἄν κελαϊδῆς κελαϊδα.
 — Ὅσ' ἄστρα ἄναι ἄς τὸν οὐρανὸ και φύλλα εἰς τὰ δέντρα
 τόσα φιλά ἄπουκάμισα νὰ καταλύσ' ὁ αὐφέντης.
 Μέσα κοιμάτ' ὁ αὐφέντης μας μαζί μὲ τὴν κυρά μας,
 και ποιὸς νὰ ἄμπῆ και ποιὸς νὰ ἄβγῆ και ποιὸς νὰ τὸν ἄξοπνήσῃ.
 Κόψετε μῆλα δώδεκα, κυδώνια δεκαπέντε
 κ' ἐγὼ νὰ ἄμπῶ κ' ἐγὼ νὰ ἄβγῶ κ' ἐγὼ νὰ τὸν ἄξοπνήσω·
 — Ἐῶπνησ', αὐφέντη, ἄξοπνησε νὰ φᾶμε και νὰ πιούμε,
 νὰ φᾶς παντούρι¹ τοῦ λαγοῦ και πέρδικας ἄστῆθι.
 Εἶπαμε δὰ ταὐφέντη μας, ἄς ἄπομε τῆς κυρᾶς μας·
 — Κυρά μαρμαροτράχηλη και φεγγαρομαγούλα
 και κρυσταλλίδα τοῦ νεροῦ και πάχνη ἀπὸ τὰ χιόνια.

¹ παντούρι = ῥάχισ, πλάτη.

ὅπου τὸν ἔχεις τὸν ὕγιό τὸ λευκοκανακάρη¹,
 ἔπου λούνεις καὶ χτενίζεις τον καὶ ἔς τὸ σχολεῖό τὸν στέλνεις,
 καὶ ὁ δάσκαλος τὸν ἔβαλε νὰ τοῦ καλαναρχήσῃ
 καὶ ἔξεπεσέ του τὸ κερί καὶ ἔκαψε τὸ χαρτί του,
 καὶ ἔκαψε καὶ τὰ βουχὰ του τὰ μωρφογαζωμένα,
 ὅπου τοῦ τὰ γαζώνανε οἱ τρεῖς βασιλοπούλες.
 Ἡ μιά ἦτανε τοῦ πρίγκιπα καὶ ἡ ἄλλη ταῦφεντοῦ μας
 καὶ ἡ τρίτ' ἡ ἑμορφότερη ἦταν τοῦ βασιλείου μας.
 Καὶ ὁ δάσκαλος τὸν ἔδειρε μὲ τὸ χρυσὸ βιτσάρι
 καὶ ἡ κυρὰ δασκάλισσα μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Παίρνει τον τὸ παράπονο, τὴν ἄκρην ἄκρη πάει
 ἔς τὸ δρόμο τὸν συναπαντοῦν οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι·
 — Ἔλα νὰ φᾶς, ἔλα νὰ πιῆς, ἔλα νὰ τραγουδήσῃς.
 — Ἡ μάννα μου καὶ ὁ κύρης μου δὲ μ' ἔμαθαν τραγοῦδια,
 μόν' γράμματα μ' ἔμάθανε καὶ γράμματα ἤξεύρω.
 Εἶπαμε δὲ καὶ τῆς κυρᾶς, ἄς ποῦμε καὶ τῆς βάγιας·
 — Ἄψε, βαγίτσα, τὸ κερί, ἄψε καὶ τὸ λυχνάρι,
 γιὰ ἰδῆ καὶ γιὰ συντήρηξε καὶ τί θὰ μᾶς ἐδώσῃς·
 ἀπάκι, γιὰ λουκάνικο, γι' ἀπὸ φτερὸ κομματί,
 γι' ἀπὸ τὴν μαύρην ὄρνιθα κανένα ἀγούλακι.
 Ἐδῶ ἔπου ἔκαλαντίσαμε καλὰ μᾶς ἐπλερώσαν·
 καλὰ νὰ εἶναι τὰ ἔχει² των καὶ τὰποδόματά των.

Ἔμοσιον χωρικῶν Κρήτης.

Ἄρχιμηνιὰ καὶ ἀρχιχροινιὰ καὶ ἀρχὴ τοῦ Γενναρίου.
 Ἄγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,
 βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι·
 τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ἀναγνώνει·
 — Βασίλη, ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις ;
 — Ἀπὸ τῆς μάννας μ' ἔρχομαι καὶ ἔς τὸ σχολεῖό μου ἔπάγω.
 — Ἐμένα ἡ μαννούλα μου δὲ μ' ἔμαθε τραγοῦδια,
 μόνο γράμματα μ' ἔμαθε καὶ ψαλμωδιὰς μεγάλας.
 — Ἄν εἶσαι καὶ γραμματικός, ἔπες μας τὴν Ἀλφαθήτα.

1 κανακάρης=ὁ γαῖθεμένος ἰδίως ὁ ἑμοιογενής.

2 τὰ ἔχει των=τὰ κτήματά των, αἱ περιουσίαι.

Και ὅς τὸ ραβδί του ἀκκούμπησε νὰ πῆ τὴν Ἀλφάβητα,
καὶ τὸ ραβδί ἴtone ξερό, χλωροὺς βλαστοὺς ἐπέτα,
κ' ἐπάνω ὅς τὰ βλαστάρια του περδίκια ἴκειλαῖδοσαν
κι ὄχι περδίκια μοναχά, μόν' κι ἄγρια περιστέρια.
Κατέβηκεν ἡ πέρδικα νὰ βρέξῃ τὸ φτερό της
καὶ βρέχει τὸν αὐφέντη μας τὸν πολυχρονεμένον.

Ἔομοιον κατ' ἀλφάβητον (Κρήτης).

Σταυρέ, βοήθα, ἄρχισα νὰ βγῶ νὰ καλαντίσω,
μὲ ὄλην μου τὴ συντροφιά νὰ σᾶς καλησπερίσω.

- Α** Ἀρχὴ ἴναι τοῦ μηνός, πρώτη τοῦ Γενναρίου
καὶ ἑορτὴ χαρμόσυνος τ' Ἀγίου Βασιλείου.
- Β** Βέβαιοι εἴμεθα πὼς ὁ Χριστὸς ἴγεννήθη
καὶ βρέφος ὀκταήμερον τὴν σάρκα ἴπεριτιμήθη.
- Γ** Γενᾶται ὁ Χριστὸς, μάγοι τὸν προσκυνουσι
καὶ ὄλοι οἱ χριστιανοὶ τόνε δοξολογοῦσι.
- Δ** Δοξολογοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὄλοι οἱ βαπτισμένοι.
κ' οἱ ἄσεβεῖς τὸν τρέμουσι γιατί ἴναι κολασμένοι.
- Ε** ἴΕρχόμεθα ὅς τὸ σπῆτι σας εὐχᾶς νὰ σᾶς εἴποῦμε,
τὸν ἴΑγιον Βασίλειον ὄλοι μας νὰ χαροῦμε.
- Ζ** Ζηλεύω κι ἀγαπῶ νᾶναι χριστιανοσύνη
κι ὄλοι, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, νᾶχουν δικαιοσύνη.
- Η** ἴΗθέλησα κ' ἐγὼ νὰ βγῶ νὰ καλαντίσω,
μὲ ὄλην μου τὴ συντροφιά νὰ σᾶς καλησπερίσω.
- Θ** Θέλω καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ μᾶς βαρεθῆτε
καὶ μὲ καρδίαν ἴπήτέ μας: «Τὰ Φῶτα νὰ ἐλθῆτε».
- Ι** ἴἸδωμεν καὶ ἡμεῖς τὲς χάρες τὲς ἴδικές σας
κι ὁ ἴΑγιος Βασίλειος νᾶναι ὅς τὲς συντροφιές σας.
- Κ** Καλησπερίζω σας, καλὰ νὰ εἴστε πάντα,
νὰ σᾶς λυτρῶνῃ ὁ ἴΑγιος ἀπὸ κακὰ συμβάντα.
- Λ** Λύπη μὴ ἴχετε, τοῦ πλούτου σας ζημιάν,
κ' οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς ἄς ἴεχουν τὴν ὄγειαν.
- Μ** Μόνον τὴν ἀγάπη σας νὰ ἴχετε καὶ πίστιν
καὶ νὰ τόνε δοξάζετε ὡς Πλαστοουργὸν καὶ Κτίστην.
- Ν** Νέοι, γερόντοι καὶ παιδιὰ κ' ἡ ὄΟικουμένη ὄλη,
ἴποῦ ἐκαταξιώθημεν εἰς τὴν ἄγια Σκόλη.
- Ξ Ο** ὄΟ ἴΑγιος Βασίλειος ἄνθρωπος τοῦ Κυρίου
συνόμιλος, συμμετοχος μετὰ τοῦ Γρηγορίου.

- Π** Πάλιν ἤλθαμεν ἐδῶ ἀπόψε νὰ σᾶς βροῦμε,
τὸν Ἁγ-Βασίλη φάλλοντες ὅλοι νὰ εὐφρανθοῦμε.
- Ρ** Ῥήτορες, καὶ φιλόσοφοι, λόγιοι, διδασκάλιοι
τούτην τὴν ἐορτὴν ἵπαινοῦν πῶς εἶν' πολλὰ μεγάλη.
- Σ** Σήμερον περιτέμνεται καὶ Ἰησοῦς ἐκλήθη
αὐτὸ τὸ θεῖον ὄνομα ἄνωθεν ἐμιλήθη.
- Τ** Τέλεια ἔργα τῆς ψυχῆς ὅλοι ἄς ἐκτελοῦμε
καὶ τὴν ἁγίαν ἐορτὴν μαζί νὰ τὴν χαροῦμε
- Ρ** Ὑγείαν εἰς τὰρχοντικὸ καὶ εἰς τὴν συνοδίαν
νὰ μᾶς φιλοδωρήσετε τάλλητρα ἢ φλωρία.
- Φ** Φίλοι ποῦ εἰστε τοῦ Χριστοῦ, τ' ἁγίου Βασιλείου,
ὅλοι μας ἄς χαιρώμεθα τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου.
Φέρετε μῆλα, κάστανα, φουντούκια, κουκουνάρια
κ' ἐβγάτε κανισκεύσατε τὰ ἀξία παλληκάρια.
- Χ** Χαίρετε καὶ εὐφρανεσθε ὅλη ἡ συντροφία.
γιατ' εἶν' ἐδῶ τοῦ Ἀδραὰμ ὅλη ἡ εὐλογία.
- Ψ** Ψάλλοντας τὰ κάλαντα ἐπέρασεν ἡ νύκτα
κι ἀφήνω τὴν καληνυχτιὰ ἔς τὰρχοντικὸ ποῦ ἔμπηκα.
- Ω** Ὡ καὶ ψάλλω καὶ ἔμιθω τοῦ σπιτονοικοκύρη,
κέρασε, νὰ πηγαίνωμε, μὲ τὰργυρὸ ποτῆρι.

Ἔτερον.

Ἀρχιμηνιά, πρωτοχρονιά, πρώτη τοῦ Γενναρίου,
Περιτομὴ εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἁγ-Βασιλείου.

Ὁ Ἁγ-Βασίλης ἔρχεται ἀπ' τὴν Καππαδοκίαν,
βαστᾶει ἔς τὸ χέρι του χαρτί, βαστᾶει καὶ καλαμάρι·
τὸ καλαμάρι ν' ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ἀναγνώθει·

— Βασίλη, ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις ;

— Ἀπὸ τὸ σπῆτι μ' ἔρχομαι καὶ ἔς τὸ σχολεῖο παγαίνω.

— Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ τραγουδήσης.

— Ἐγὼ τραγούδια δέν ἔξευρω, μόν' γράμματα μαθαίνω.

— Πειδὴς καὶ ξέρεις γράμματα ἔπες μας τάλφαθητᾶρι.

Εἰς τὸ βᾶδδι τ' ἀκκούμπησε νὰ εἰπῆ τάλφαθητᾶρι·

Ξερόχωρο ¹ ἦταν τὸ βᾶδδι. χλωροὺς βλαστοὺς πετάει,

καὶ ἔς τὴν κορφὴν τοῦ βλασταριοῦ κέρδινα κελαδάει·

¹ Ξερόχωρο ἀντὶ ξερόχλωρο, ἐκ παρανοήσεως.

παίρνει νερό ἔς τὰ νύχια της καὶ πάχνη ἔς τὰ φτερά της,
βαντίζει τὸν αὐφέντη της, βαντίζει τὴν κυρά της ! ¹

Ἔτερον Κεφαλληνίας.

Σήμερ' ἔχομ' ἀποκοπή ² κι αὔριο ἀρχὴ τοῦ χρόνου ³,
Ἄρχιμητιά κι ἀρχιχροσιά κι ἀρχὴ τοῦ Γενναρίου ⁴.

Κι ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,
βασταίν' εἰκόνα καὶ σταυρό ⁵, χαρτί καὶ καλαμάρι,
βασταίνει κρόθινο ψωμί καὶ μιὰ χερσιὰ χορτάρια.

— Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι ; Βασίλη, ποῦ παγαίνεις ⁶ ;

— Ἄπ' τὸ σχολεῖό μου ἔρχομαι, ἔς τὴ μάσσα μου παγαίνω ⁷.—

— Βασίλη, ἀν ξέρης γράμματα, πές μας τὰρφαθητάρι ».

Καὶ τὸ ραβδί τ' ἀπήθωσε ⁸ νὰ πῆ τὰρφαθητάρι.

Καὶ τὸ ραβδί ποῦτον ξερὸ χλωροῦς βλαστοῦς πετάει ⁹,

κ' ἐπάνω ἔς τοὺς χλωροῦς βλαστοῦς περδίκια καρκαριῶνται,

Κι ὄχι περδίκια μοναχά, μονὲ καὶ περιστέρια.

Μ' ἀν εἶναι μὲ τὸν ὄρισμό ἔς τὰρχοντικὸ νὰ ποῦμε,

ἐπαίνους καὶ τὲς χάρες σας τώρα νὰ διηγηθοῦμε.

Ἦ αὐτὸ τὸ σπίτι ποῦρταμε, πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ,

κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃ.

Αὐφέντ', αὐφέντ', ὀλαύφεντε, αὐφέντη φημισμένε,

Ἦ τὴν ξενιτειὰ καὶ ἔς τὴ Φραγκιά, ἔς τὸν κόσμον ἔξακουσμένε.

1 Ἔπεται ἐγκώμιόν τι ἐκ τῶν ἐν τῷ Ε' μέρει ἐνταῦθα κατακεχωρη-
μένων.

2 Πρὸ τοῦ πρώτου στίχου προτάσσεται ἐν ἄλλῳ κειμένῳ :

Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τὰ κάλανδα νὰ ποῦμε.

Παραλλαγὰί :

3. κι ἀρχὴ καλὸς σας χρόνος.
4. Ἄγιος Βασίλης ἔρχεται, Γεννάριος ξεμερώνει.
5. Βαστᾶ κοντύλι καὶ χαρτί.
6. Καὶ πόθεν μάς κοπιάζεις ;
7. Ἄπὸ τὸ σπίτι μ' ἔρχομαι καὶ ἔς τὸ σχολεῖό μου πάγω.
8. Καὶ ἔς τὸ ραβδί τ' ἀκιοῦμπησε, ἀπήθωσε δὲ = ἀπώθησε.
9. Χλωρὸ δὲν ἦταν τὸ ραβδί, χλωροῦς βλαστοῦς ἐβγάλλει.

Αὐφέντη μ', ῥήγα νὰ σὲ διῶ ἢ μπᾶύλο ¹ ᾿ς τὴν Πόλι,
 καὶ βασιλιά ᾿ς τὸν τόπο σου² νὰ σὲ τιμήσουν ὄλοι ³.
 Πολλά ᾿παμε ταῦφέντη μας ᾿ς ποῦμε τῆς κυρᾶς μας⁴
 — Κυρὰ χρυσῆ καὶ λυγερή, κυρὰ χαριτωμένη,
 μὲ φρονιμάδες κ' εὐμορφιᾶς ἐς εἶσαι στολισμένη.
 Κυρὰ μου, ὅταν βούλεσαι ᾿ς τὴν ἐκκλησιά νὰ ᾿πάγῃς,
 νὰ προσκυνήσῃς τὸ Θεό, τὴν προσευχὴ νὰ κάνῃς,
 βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθι
 καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάνεις γαῖτανοφρύδι.
 ᾿Εσέ, κυρὰ μου, σ' ἔπρεπε βασιλίσσα νὰ γίνῃς,
 νὰ κάθῃσαι ᾿ς τὸ θρόνο σου τὰς εὐμορφιᾶς ⁴ νὰ κρίνῃς.
 Κυρὰ, μὲ τοὺς πολλοὺς ὕγιους τοὺς μοσχαναθρεμμένους,
 ᾿ς τὴν προκοπὴ καὶ ᾿ς τὰ καλὰ καλοσυνηθισμένους,
 ᾿ποὺ λούζεις τους, χτενίζεις τους καὶ ᾿ς τὸ σχολεῖο τοὺς στέλνεις,
 νὰ μάθουν χάρι κι ἀρχοντιᾶς, πολλὰ τοὺς παραγγέρνεις.
 Κ' ἐκεῖ τοὺς δέν' ὁ δάσκαλος κ' ἐκεῖ τοὺς μαγκλαβίζει ⁵,
 μὲ τριά κλειδιά βασιλικοῦ πάντα τοὺς φοδερίζει.
 Χιλιά καλονυχτίζομε ταῦφέντη μας τὸ σπῆτι,
 καὶ ἡ ὕγια καὶ ἡ χαρὰ ποτὲ νὰ μὴ τοῦ λείπῃ.
 ᾿Ανοιξε τὸ πουγγάκι σου τὰργυροχρυσωμένο
 κι ἄπλωσε τὸ χεράκι σου τὸ μοσχοβολισμένο.
 Κι ἂν εἶν' ἀσήμι, ῥιψέ το, αὐφέντη, νὰ τὸ διοῦμε,
 κι ἂν ἔχῃς καὶ γλυκὸ κρασί στείλέ το νὰ τὸ πιοῦμε.

Ἄλλοτερον.

᾿Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,
 βαστᾶ λιθάνι καὶ κερί, χαρτὶ καὶ καλαμάρι·
 τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτὶ ὠμίλει·
 — Βασίλη, πόθεν ἔρχῃσαι κι ἀπὸ ποῦ καταβαίνεις;
 — ᾿Απὸ τῆ μάνα μ' ἔρχομαι καὶ ᾿ς τὸ σχολεῖο πηγαίνω·
 — Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ τραγουδήσῃς.
 — ᾿Εγὼ γράμματα ᾿μάθαινα, τραγούδια δὲν ἤξεύρω.
 — Λοιπὸν ἤξεύρεις γράμματα, ᾿πέ μας τὴν ᾿Αλφαθῆτα.

1 βᾶύλος=δεσπότης.

2 Παραλλαγὴ : ᾿ς τὸν τόπο μας. 3) Νὰ σὲ τιμῶσιν ὄλοι.

4 » : τὰς εὐμορφῆς.

5 μαγκλα βίζει=τυραννεῖ.

Και ἔς τὸ βραδὶ ἀκκούμπησε νὰ ᾠῆ τὴν Ἀλφabethα,
καὶ τὸ βραδὶ ἦτον ξηρὸ κ' ἐβλάστησε κλωνάρια·
κ' ἐπάνω ἔς τὰ κλωνάρια του βρύσες ἐκυματοῦσαν
κ' ἐκατεβαίναν τὰ πουλιὰ κ' ἔλουσαν τὰ πλεκὰ¹ των,
κ' ἔλουσαν τὸν αὐφέντη των τὸν πολυχρονισμένον.

—Ἐσέν, αὐφέντη μ', πρέπει σου ἔς τὰ πεύκια² νὰ καθίσῃς,
τόνα σου χέρι νὰ μετᾷ καὶ τάλλο νὰ δανεῖζῃ.

Καὶ πάλιν ξαναπρέπει σου ἔς τάλλογο νὰ καθίσῃς
καὶ ν' ἀπερνᾷς τὸν ποταμό, ἔς τὴ γῆ νὰ μὴν ἐγγίξῃς.

Καὶ πάλιν ξαναπρέπει σου καρὰδι ν' ἀρματώσῃς
καὶ τὰ σκοινιὰ τοῦ καραβιοῦ νὰ τὰ μαλαματώσῃς.

Πολλὰ ᾠαμε ταῦφέντη μας, ἄς ᾠοῦμε τῆς κυρᾶς μας·

—Κυρὰ μαρμαροτράχηλη, κορώνα φορημένη,
ἔς τοῦ Βασιλιὰ τὴν κάμαρα σ' ἔχουν ζωγραφισμένη.

Ἔχεις καὶ γιὸ ἔς τὰ γράμματα καὶ γιὸ καὶ ἔς τὸ κοντύλι·
ὁ Θεὸς νὰ σὲ τονὲ χαρῆ, νὰ βάλῃ πετραχῆλι.

Ἔχεις καὶ κόρην εὐμορφῆ, ποῦ δὲν ἔχει σουρέα³
οὐδὲ ἔς τὴν Πόλι βρίσκεται οὐδὲ ἔς τὴν Καισαρία.

Ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ράτῃ
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλιους χρόνους νὰ ζήσῃ.

Αὐφέντη μου εὐγενικέ, ᾠῶχεις μεγάλη χάρι,
ποῦ σ' ἔχομε ἔς τὸν τόπο μας ἄν τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
ἄνοιξε τὸ πουγγάκι σου τὸ μαργαριταρένιο.

Ἄν ἔχῃς γρόσια δός μας τα· ἄν ἔχῃς καὶ παράδες,
ἄν ἔχῃς καὶ γλυκὸ κρασί, βγάλε νὰ μᾶς κεράσῃς.

Πολλὰ ᾠαμε ταῦφέντη μας, ἄς ᾠοῦμ' καὶ τῆς κυρᾶς μας·

—Κυρὰ σεμνή, κυρὰ τρανή, κυρὰ καμαρωμένη,
κυρὰ μ', ὄντας ἐδούλιοςσον γιὰ νὰ ντυθῆς ν' ἀλλάξῃς,

ἢ φάσσα φέρνει τὸ νερὸ κ' ἢ κίσσα τὸ σαποῦνι,
κ' ἢ πέρδικ' ἢ ὠρηόπλουμη φέρνει τὰ τρία ρούχα,
τὸ κόκκινο, τὸ πράσινο, τᾶσπρο καὶ τὸ χιονάτο.

Κυρὰ μ', ὄντας ἐκίνησες νὰ πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησίαν,
βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθι

¹ πλεκὰ=πτίλα.

² ἔς τὰ πεύκια (ἐπεύχια)=εἰς τοὺς (πολυτελεῖς) τάπητας.

³ σουρέα=ψόγος, ψεγάδι.

καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάνεις καμαροφρῦδι.

Ἡ στράτα βόδα ἔγμισε κ' ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μόσχο.

Κυρά μ', ὀπῶχεις τοὺς υἱοὺς, ὁ Θεὸς νὰ σ' τοὺς χαρίνη
κι ὁ μέγας Ἀϊβάσ λης νὰ σ' τοὺς πολυχρονίση.

Ἔτερον.

Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,
βαστάει κόλλα¹ καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι·

τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ἀναγνώνει·

—Βασίλη, ἔξυρεις γράμματα, Βασίλη, ξέρ'ς τραγούδια ;

—Ἐγὼ γράμματα ἔμάνθανα, τραγούδια δὲν ἔξεύρω.

Καὶ ἔς τὸ βιβδάκι ἀκκούμπησε νὰ ἴπῃ τὸ ἄλφα-βήτα.

Ἐερόχλωρ ἦτον τὸ βιβδί, χλωροὺς βλαστοὺς πετάει,

κι ἀπάνω ἔς τὰ βλαστώματα περδίκια ἔκελαδοῦσαν·

κι ὄχι περδίκια μοναχά, μόν' κι ἄγρια περιστέρια.

Ἔτερον Θεσσαλίας.

Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,

βαστάει χαλκᾶ² ποδήματα καὶ σιδερένια μάτια.

—Βασίλη μ', πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις ;

—Ἀπὸ τὸ δάσκαλ' ἔρχομαι, ἔς τὴ μάνα μου παγαίνω.

—Ἄν ἔρχεσ' ἀπ' τὸ δάσκαλο, ἔπε μας τὴν Ἀλφαβήτα.

Ἐ τὴν πατερίτσ' ἀκκούμπησε νὰ ἴπῃ τὴν Ἀλφαβήτα,

κ' ἡ πατερίτσ' ἦταν χλωρὴ κι ἀχάμισε³ κλωνάρι,

κλωνάρι χρυσοκλώνιστο κι ἀργυροκεντημένο.

Ἔτερον Θήρας καὶ ἄλλων νήσων τῶν Κυκλάδων.

Ἄρχῃς ἀρχῃς τὰ κάλαντρα, ἀρχῃς τοῦ Γενναρίου.

Ἅγιοβασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία,

βαστάει κόλλα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι.

—Βασίλη, ἔπες μας γράμματα, Βασίλη, ἔπες τραγούδια,

1 κόλλα ἐκ παρανοήσεως ἀντὶ εἰκόνα.

2 Παραλλαγή : χαλκῶν.

3 ἀχάμισε=ἐβλάστησε.

— Τοιγὰρ τραγοῦδια ἴμάθαινα, τραγοῦδια νὰ σὰς μάθω;
 Τὰλφαθητάρι ἔμαθα καὶ ἴκεινο σὰς τὸ λέω.
 Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ἴμολόγα·
 Τρεῖς ἄγιοι τὸν ἀπάντησαν σὲ μιὰ στενή ρουγίτσα ¹.
 — Βασίλη, ποῦθεν ἔρχεσαι, Βασίλη, ποῦ παγαίνεις;
 — Ἰὰπὸ τῆ μάννα μ' ἔρχομαι καὶ ἴς τὸ σχολεῖο παγαίνω.
 — Βασίλη, ἴπὲς μας γράμματα, Βασίλη, ἴπὲς τραγοῦδια.
 — Τοιγὰρ τραγοῦδια ἴμάθαινα, τραγοῦδια νὰ σὰς λέω.
 Τὰλφαθητάρι ἔμαθα καὶ ἴκεινο σὰς τὸ λέω.
 Ἐρὸ ραβδᾶκι ἀκκούμπησε νὰ εἰπῆ τὰλφαθητάρι·
 Ξερόχλωρο ἦταν τὸ ραβδί, χλωροὺς βλαστοὺς πετάει,
 καὶ ἀπάνω ἴς τὰ ξεβλάσταρα περδίκια κελαῖδανε.
 Τοιγὰρ περδίκια μοναχά, μόν' καὶ ἄγρια περιστέρια.
 Ἡ φάρσα φέρνει τὸ νερό, ἡ τρυγόνα τὸ σαποῦνι
 καὶ ἡ πέρδικα τὰ ροῦχά του τὰ μωσχομυρισμένα,
 ὅπου τὰ ἴβλόγαε ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγιὰ ἡ μεγάλη.
 Ἰἔδω ἴπου ἴτραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ,
 καὶ ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσῃ.

ἸἜτερον ἀδόμενον ἐν Κεαρουστία ².

ἸἈγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρία·
 βασιτᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι·
 τὸ καλαμάρι ν ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί ὠμίλει
 καὶ ἡ Παναγιὰ τὸν ἀπαντᾶ κάτω ἴς τὸ σταυροδρόμι·
 — Βασίλη μ', πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις;
 — Ἰὰπὸ τῆ μάννα μ' ἔρχομαι καὶ ἴς τὸ σχολεῖο μου ἴπάγω.
 — Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς, κάτσε νὰ τραγουδήσῃς.
 — ἸἘγὼ εἶμαι γραμματικός, τραγοῦδια δὲν ἴξέρω.
 — Καὶ ἂν εἶσαι σὺ γραμματικός, ἴπὲς μας τὴν ἸἈλφαβήτα·
 Καὶ ἴς τὸ ραβδί τ' ἀκκούμπησε, νὰ ἴπῃ τὴν ἸἈλφαβήτα·
 καὶ τὸ ραβδί' τανε ξερό, χλωρὰ βλαστάρια ἴπέτα
 καὶ ἀπάνου ἴς τὰ βλαστάρια του περδίκια ἴκελαῖδοσαν·

1 ῥουγίτσα=μικρὰ ὁδός, ῥύμη.

2 Κατὰ τὸν κ. Ε. Παπαχατζῆν τὸ ὄσμα τοῦτο ἴκούσθη ἀδόμενον καὶ ἐν Τριπόλει τῆς ἸἈρκαδίας μετὰ μικρῶν τιμῶν παραλλαγῶν.

ὄχι περδίκια μοναχά, ἀλλὰ καὶ τρυγονάκια.
 Καὶ κατεβαίν' ἢ πέρδικα καὶ πίνει κι ἀνεβαίνει
 καὶ βρέχει τὴ φτερούγα της καὶ λούζει τὸν αὐφέντη·
 — Αὐφέντη μου, ἴπὸ ἔρχεσαι ἀπ' τὸ ἴγιαλὸ ὄρωμένως,
 ἴσαν περιβάλλει ὄροσερό, πύργος θεμελιωμένος·
 ἴσένα σοῦ πρέπ', αὐφέντη μου, ἴς τὰ πεύκια νὰ κοιμᾶσαι,
 βελουδα νὰ σκεπάξεις, νὰ μὴ κρυολογᾶσαι.
 Καὶ πάλι ξαναπρέπει σου καρέκλα καρυδένια,
 γιὰ ν' ἀκκουμπᾶς τὴ μέστη σου τὴ μαργαριταρένια.
 Αὐφέντη, αὐφέντη, ὀλαύφεντε, πέντε βολές αὐφέντη.
 Πέντε κρατοῦν τὸ μαῦρό σου ¹ κ' ἔξι τὸ χαλινὸ σου
 καὶ δέκα σὲ παρακαλοῦν, αὐφέντη, καθαλλίκα.
 Καθαλλικεύεις, χαίρεσαι, πεζεύεις, καμαρώνεις
 καὶ ἴς τὴν καθαλλοσύνη σου καράδια ἀρματώνεις,
 ἴς τὴν Ἰγγλιτέρα νὰ τὰ πᾶς, φλωρὶ νὰ τὰ φορτώνης·
 ἴς τὴν πρύμνη νᾶν' τὸ μάλαμα, ἴς τὴν πλόρη νᾶν' τὸ σῆμι
 κι ἀπάνω ἴς τὴν ἀντένα τους χίλια φλωριά δεμένα.
 Πολλά ἴπαμε ταὐφέντη μας τοῦ πολυχρονεμένου·
 ἄς ἴποῦμ' καὶ τῆς κυρούλας μας τῆς καλοκαρδισμένης·
 — Κυρά ἴψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμπανοφρούδα,
 Κυρά καμπανοφράγκισσα, ῥωμαίικο σημαντήρι.
 Ὅταν σειστῆς καὶ λυγιστῆς καὶ βάλῃς τὰ καλά σου,
 οἱ στράτες ῥόδα θγάνουνε κ' οἱ ἐκκλησιῶς καμάρες.
 Πᾶσα καμάρα καὶ κερὶ, πᾶσα καὶ δυὸ λαμπάδες,
 πᾶσα καὶ τρεῖς καὶ τέσσερες καμάρα μὲ τὴ βρούσι.
 Κυρά μου, τὰ παιδάκια σου ὁ Θιὸς νὰ σ' τὰ χαρίσῃ.
 Σὺ λούξεις τα, χτενίζεις τα καὶ ἴς τὸ σχολεῖὸ τὰ στέλνεις.
 Κ' ἐκεῖ τὰ δέρνει ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσῆ βεργίτσα,
 τὰ δέρνει κ' ἢ δασκάλισσα μὲ τριὰ κλωνάρια μύσχο.
 — Παιδιά μου, ποῦν' τὰ γράμματα, παιδιά μου ποῦν' ὁ νοῦς σας ;
 Τὰ γράμματά ἴναι στὸ χαρτὶ κι ὁ νοῦς μας ἴς τίς κοπέλλες.
 Πολλά ἴπαμε καὶ τῆς κυρᾶς, ἄς ἴποῦμε καὶ τῆς κόρης·
 — Ὅσ' ἄστεράκια ἴχει ὁ οὐρανὸς καὶ κεραμιῖδια ἢ Πόλι,
 τόσα ψιλὰ πουκάμισα νὰ καταλύσ' ἢ κόρη.
 Κι ἄν ἔχῃς γιὸ ἴς τὰ γράμματα καὶ γιὸ ἴς τὸ φαλιτήρι,

¹ μαῦρος = ἵππος.

νά δώσ' ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγιά νά βάλῃ πετραχήλι.
 Ἡθέ-νά 'ποῦμε περιότερα, μὰ ἡ ὄρα δὲν τὰ φέρνει,
 Αὔγερινὸς ἐσκαύριανε κ' ἡ Πούλια βασιλεύει.
 Ὅσ' ἀστεράκια 'χει ὁ οὐρανός, χορτάρι τ' Ἀκρωτήρι,
 τόσα καλὰ νά δώσ' ὁ Θεὸς τοῦ σπιτονοικοκύρη.
 Ἐδῶ 'ποῦ 'τραγουδήσαμε πέτρα νά μὴ ραῖσῃ,
 κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νά ζήσῃ.
 Εἶπαμε καὶ ἀπόπαμε, θὰ 'ποῦμε καὶ τοῦ χρόνου.
 Τοῦ χρόνου 'σάν τέτοιο καιρό, 'σάν τοῦτες τὶς ἡμέρες,
 νᾶστε καλὰ, νά χαίρεστε μὲ μύσχους, μὲ κανέλλες.

Ἔτερον.

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά κι ἀρχὴ καλὸς ὁ χρόνος
 κι ἀρχὴ 'ποῦ μ'ἤκειν ὁ Χριστὸς 'ς τὴ γῆς κ' ἐπεριπάτει
 ὁ πρῶτος 'ποῦ 'χαίρέτησε ἦταν ὁ αἰ-Βασίλης·
 — «Βασίλη μ', ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις ;
 — Ἀπὸ τὴ μάννα μ' ἔρχομαι καὶ 'ς τὸ σχολεῖο παγαίνω.
 — Κάτσε νά φᾶς, κάτσε νά πιῆς, κάτσε νά τραγουδήσῃς.
 — Ἐγὼ γράμματα 'μάθαινα, τραγούδια δὲν ἤξερω.
 — Καὶ σὺν ἠξέρεις γράμματα 'πὲς μας τὴν Ἀλφαβήτα.
 Καὶ τὸ ραβδί 'τανε χλωρό, χλωροὺς βλαστοὺς ἐπέτα,
 κι ἀπάνου 'ς τὰ ξεκλώναρα πουλάκια 'κελαῖδοῦσαν,
 καὶ κάτω 'ς τὰς ριζίτσες του βρύσες ἐκαναλοῦσαν,
 κ' ἐκατεβαῖναν τὰ πουλιά κ' ἐδρέχαν τὰ φτερά τους,
 κ' ἐδρέχαν τὸν αὐφέντη τους, τὸν πολυχρονεμένο.
 — Ἐσὲ σοῦ πρέπει, αὐφέντη μου, καρὰδι ν' ἀρματώσῃς,
 'ς τὴν Ἰγγλιτέρα νά τὸ πᾶς φλουρὶ νά τὸ φορτώσῃς,
 'ς τὴν πρύμη ὄλο μάλαμα, 'ς τὴν πλόρη ὄλ' ἀστῆμι,
 καὶ τὰ σκοινιά τοῦ καραβιοῦ νά τὰ μαλαματώσῃς.
 Καὶ πάλι ξαναπρέπει σου 'ς τὸ πεῦκι νά καθίσῃς,
 τὸ 'να σου χέρι νά μετᾷ καὶ τᾶλλο νά δανείζῃ».

Πολλά εἶπαμε ταυφέντη μας, νά εἰποῦμ' καὶ τῆς κυρᾶς μας·
 — Κυρά μ', ὄντας θὰ στολιστῆς 'ς τὴν ἐκκλησιὰ νά 'πάγῃς,
 βάζεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστῆθι
 καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάζεις καμαροφρύδι.

Ὅμοιον Βυζαντινόν.

Εἰς αὐτὸ τὸ νέον ἔτος ἦλθα νὰ σᾶς εὐχηθῶ,
εἰς πολλοὺς χρόνους νὰ ζήτε τὸν Θεὸν παρακαλῶ.
Ἐπειδὴ καὶ πλησιάζει ὁ πλανήτης τῆς Αὐγῆς,
σᾶς εὐχόμεθα ὑγείαν καὶ νὰ εἰσθε εὐτυχεῖς.

Ὅμοιον Χίου.

Πάλιν ἀκούσατ', ἄρχοντες,
καὶ τοῦ Χριστοῦ θεράποντες·
πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶμεν
καὶ καλῶς νὰ εὐχηθῶμεν.
Ὅτι καὶ αὔριον ἐστὶ
— Χαίρετε πάντες οἱ πιστοὶ —
ἀνάγκη νὰ χαρῶμεν
καὶ ὁμοῦ νὰ εὐφρανθῶμεν.
Καὶ νὰ πανηγυρίσωμεν,
ἀξίως νὰ τιμήσωμεν
Περιτομὴν Κυρίου,
Τοῦ Χριστοῦ μας τοῦ Ἁγίου·
καὶ ἑορτὴν τοῦ μάκαρος
καὶ θεϊκοῦ διδάκτορος
Μεγάλου Βασιλείου,
τοῦ πατρός μας τοῦ ὁσίου.
Κάμνω λοιπὸν ἀρχὴν καλὴν,
μὲ θεοσέβειαν πολλήν,
ἐπαίνους νὰ συνθέσω
κι ἀρετάς του νὰ ἐκθέσω.
Τὸν ἅγιον Βασίλειον
Ἄρχιερέα τίμιον
διὰ νὰ ἐπαινέσω
καὶ στεφάνους νὰ τῷ πλέξω.
Νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ πράγματα
καὶ θεῖά του διδάγματα
ἵνα ἔκαμεν ἀτός του,
διὰ τῆς δεινότητός του

και συνεργείας του Θεού,
 του Πλάστου και Δημιουργού,
 ἔπου ἦτο βοηθός του,
 φίλος και ἀγαπητός του.
 Παρὰ Θεοῦ ὁ θαυμαστός
 και δούλος του Θεοῦ πιστός
 ἦτο πεφωτισμένος,
 κ' εἰς αὐτὸν προσηλωμένος.
 Εἶχε παιδείαν ἀπειρον,
 ζῆλον Θεοῦ διάπυρον,
 σοφίαν πλουτισμένος,
 μ' ἀρετὰς πεπροικισμένος.
 Παρ' ὄλων θαυμάζεται,
 παρ' ὄλων ἐδοξάζετο
 ἔπου ἦτο διδαγμένος
 κι εὐσεβῶς ἀναθρεμμένος.
 Τῆς Καισαρείας γέννημα,
 τὸ καύχημα και μέλημα,
 βλαστός Καππαδοκίας
 τῆς εὐδαίμονος Ἀσίας.
 Καὶ ποιητῆς θαυμάσιος
 και παρὰ πάντα ἄξιος
 τῆς θείας λειτουργίας,
 ὁ φωστήρ τῆς Ἐκκλησίας.
 Καὶ τώρα ἔπου σᾶς εἶπαμεν,
 ἔς τὸν οἶκόν σας ἔπου ἤλθαμεν,
 ὄλην τὴν ὕμνωδιαν,
 σᾶς εὐχόμεθα ὕγειαν.
 Νὰ ζήσετε χρόνους πολλούς,
 εὐτυχισμένους και καλοῦς·
 και πᾶσαν εὐτυχίαν
 ν' ἀπολαύσετε τελείαν.

**3. Εἰς τὴν Βάπτισιν τοῦ Σωτῆρος,
ἤτοι εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων.**

ἄδόμητον ἐν Πόρῳ καὶ ἄλλαις νήσοις.

Καλὴ ἡμέρα πάντες, ὦ ἀδελφοί,
ἀκούσατε τὴν σήμερον ἑορτὴν.
Ἄκουσατε τὴν σήμερον τὴν χαρὰν,
καὶ τὴν ἑορτὴν τὴν δεσποτικὴν.
Ἐν ἀρχῇ ἡ ποῦ ἔπλασεν ὁ Θεὸς
ἔκαμε τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν.
Δεύτερον δὲ πάλιν ἀπὸ αὐτὰ
ἔκαμε τὸ φῶς ἡ ποῦ ἐφώτισε.
Τρίτον δὲ πάλιν ἀπὸ αὐτὰ
ἔκαμε τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτά.
Τῆς ἡμέρας ἔκαμε μὲν τὸ φῶς,
τὸ δὲ σκότος ἔκαμε τῆς νυκτός.
Τέταρτον δὲ πάλιν ἀπὸ αὐτὰ
ἔσυναξε τὸ ὕδωρ ὑπὸ τὴν γῆν
καὶ ὅλα τὰ πράγματα με ἀρμονίην.
Πέμπτον δὲ πάλιν ἀπὸ αὐτὰ
ἔκαμε τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμούς,
τὸν μέγαν Ἰορδάνην καὶ ἄλλους πολλούς.
Ἑκτον δὲ πάλιν ἀπὸ αὐτὰ
ἔκαμε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆν
καὶ εἰς ὅλα τὸν ἔβαλ' ἐξουσιαστήν.
Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἡμάρτησαν
καὶ τὴν ἁμαρτίαν δὲν ἄφησαν.
Καὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπον πῶς ἔπταισαν,
μόνον εἰς τὸν ὄφιν τὸ ἔρριψαν.
Καὶ ὁ ὄφις ἦτο διάβολος,
τῶν πονηρῶν δαιμόνων διδάσκαλος.
Διὰ τὴν ἀρπάσσει τὰς ψυχάς,
ἔβγαλαν τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ παραβολάς ¹.

¹ παραβολάς = παρεμβολάς, ἤτοι προσκόμματα, (θεῖος) ἀπαγορεύσεις.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ὡς φιλόανθρωπος
 ἦλθεν εἰς τὴν γῆν ὡσπερ ἄνθρωπος
 διὰ νὰ λυτρώσῃ ἔλους ἡμᾶς
 ἀπ' αὐτὰς τὰς χεῖρας τὰς μισαράς.
 Καὶ νὰ σαρκωθῇ ὑπὸ γυναικός,
 ὁ Θεὸς τῶν ἔλων καὶ πλαστοουργός.
 Γιὰ νὰ σαρκωθῇ ἔς τὴν κοιλίαν τῆς,
 ἔκαμε τὸν θρόνον ἔς τὴν μήτραν τῆς.
 Λοιπὸν παρακαλῶ σας, Χριστιανοί,
 νὰ πανηγυρίσωμεν ἑορτήν.
 Ἡ χάρις σήμερον ἔρχεται
 καὶ ὁ κόσμος ἔλος φωτίζεται.
 Σήμερον τὰ ἄστρα φωτίζονται
 καὶ ἔλα τὰ νερὰ ἀγιάζονται.
 Σήμερον τὰ Φῶτα καὶ ὁ φωτισμὸς
 καὶ τοῦ Ἰησοῦ μας ὁ βαπτισμὸς.
 Σήμερον βαπτίζεται ὁ Χριστὸς
 εἰς τὸν Ἰορδάνην τὸν ποταμόν.
 Καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐζήτησε
 καὶ τὸν βαπτισμὸν του ἐκήρυξε·
 — Ἰωάννη Πρόδρομε, σὲ ζητῶ,
 ἀπὸ σένα θέλω νὰ βαπτισθῶ.
 Καὶ ὁ Ἰωάννης τοῦ ἔλεγε
 καὶ ἔλον τὸ σῶμά του ἔτρεμε·
 — Πῶς νὰ σὲ βαπτίσω, ὦ Ἰησοῦ,
 ὅπου ἐγεννήθην ἐγὼ ἐκ σου ;
 Πῶς τολμῶ νὰ βάλω τὴν χεῖρά μου
 εἰς τὸν Ἰησοῦν τὸν Σωτῆρά μου ;
 Πῶς τολμῶ νὰγγίξω εἰς κορυφήν,
 εἰς τοῦ Ἰησοῦ μου τὴν κεφαλὴν ;
 — Ἰωάννη Πρόδρομε, λέγω σε
 καὶ τὸν βαπτισμὸν μου γυρεύω σε.—
 Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε
 καὶ ὁ Ἰορδάνης εἰς δύο ἐχώρισε.
 Καὶ ὁ Ἰωάννης φοβήθηκε
 ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ποῦ ἐγδύθηκε.
 Καὶ ἔμεινε εἰς δύο ὁ ποταμὸς
 ἕως οὗ νὰ τελειώσῃ ὁ βαπτισμὸς.

Καὶ φωνὴ ἠκούσθη ἐκ τοῦ Πατρὸς·
 «Ὅστος εἶν' ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός».
 Ἐλεῖω τοὺς ἀγγέλους νὰ ψάλλωσι
 καὶ τὸ «ἀλληλούϊα» νὰ κράζωσι.
 Τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα κατέβηκε
 καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν του ἐκάθισε.
 Διὰ τοῦτο πάντες, ὦ ἀδελφοί,
 ἀκούσατε τὴν σήμερον τὴν χαρὰν
 καὶ τὴν ἐορτὴν τὴν δεσποτικὴν,
 Δότε τῶν πτωχῶν τὸ μνημόσυον
 κ' εἰς τὸν Ἰησοῦν πανευφρόσυον.
 Ἦτε ὁ Ἰησοῦς μας χαίρεται
 καὶ εἰς τὸν παράδεισον μᾶς δέχεται.

**Ὁμοίον ἀδόμενον ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἀλλαχού
 τῆς Πελοποννήσου.**

Σήμερον τὰ Φῶτα κ' ὁ φωτισμὸς
 κ' ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη ταυφέντη μας.
 Κίτω 'ς τὸν Ἰορδάνην τὸν ποταμὸν
 εἶν' ἡ Παναγία ἡ Δέσποινα,
 μὲ τὰ θυμιατοῦρια 'ς τὰ δάκτυλα.
 Καὶ ὁ Κύριός μας κερὰ κρατεῖ
 καὶ τὸν Ἅγιο-Γιάννη παρακαλεῖ·
 — Ἄγιέ μου Γιάννη καὶ Πρόδρομε,
 ἄνωσ' νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί ;
 — Δύναμαι καὶ θέλω καὶ προσκυνῶ
 καὶ τὸν Κύριόν μου παρακαλῶ
 κερὸν ν' ἀνέβω 'ς τοὺς οὐρανοὺς·
 νὰ καταπατήσω τὰ εἰδῶλα,
 νὰ καταθυμιάσω τοὺς οὐρανοὺς,
 καὶ θεὸς νὰ κατέβω 'ς τὸν ποταμὸν,
 θεὸς νὰ βαπτίσω Σε τὸν Χριστόν.

Ἔτερον.

Σήμερ' εἶν' τὰ Φῶτα κ' οἱ φωτισμοὶ
 κ' οἱ χαρὲς οἱ μεγάλες ταυφέντη μας.

Ἦρθεν ἡ κυρά μας ἡ Παναγιά,
 σπάργανα βασταίει, παιδί κρατεῖ
 καὶ τὸν Ἅγιο-Γιάννη περικαλεῖ·
 — Ἄγιογιάννη αὐφέντη καὶ Πρόδρομε,
 ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί,
 ἔλα νὰ μυρώσῃς Θεοῦ υἱό.
 — Ἐμένα δὲν εἶν' ἄξιο τὸ χέρι μου
 μηδὲ νὰ σὲ ἀγγίξω, αὐφέντη μου·
 φωτιά εἶσαι σὺ καὶ χορτάρι ἴγώ
 καὶ φοβοῦμ', αὐφέντη, νὰ μὴν καῶ.
 Καρτερέψατέ με ἕως τὸ πρῶτ,
 ὅσο νὰ ἀνέβω ἔς τοὺς ἔφτ' οὐρανοῦς,
 νὰ κατασκορπίσουν τὰ εἰδῶλα,
 νὰ καταλαγιάσουν οἱ δαίμονες,
 τότες θὰ βαπτίσω Θεοῦ παιδί,
 τότες θὰ μυρώσω Θεοῦ υἱό.

Ἄλλοτερον.

Ἦλθανε τὰ Φῶτα καὶ ὁ φωτισμὸς
 καὶ ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη καὶ ὁ ἁγιασμὸς.
 Ἦλθ' ὁ Κύριός μας εἰς τὴν πηγὴν
 καὶ τὸν Ἅγιο-Γιάννη παρακαλεῖ·
 — Μέγα μου Ἄγιάννη καὶ βαπτιστή,
 ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί.
 — Τοῦτο πῶς νὰ κάνω! δὲν ἔμπορῶ
 νὰ βαπτίσω σέν' ἀπ' τὸν οὐρανό,
 ποῦρθεε νὰ συντρέψῃς τὰ εἰδῶλα,
 νὰ καταπατήσῃς τὸν δαίμονα.

Ἄλλοτερον.

Σήμερόν 'ν τὰ φῶτα τὰ φωτεινὰ
 καὶ οἱ χαρὲς οἱ μεγάλες ταυφέντη μας.
 Ἔρχεται ἡ Κυρά μας ἡ Παναγιά
 σπάργανα βασταίνει, παιδί κρατεῖ
 καὶ τὸν Ἄγιογιάννη περικαλεῖ·
 — Ἄγιογιάννη αὐφέντη καὶ Πρόδρομε,

—Δύνασαι βαπτίσης Θεοῦ παιδί ;
 δύναμαι καὶ θέλω καὶ προσκυνῶ·
 ν' ἀνεβῶ ἔς τοὺς ἅγιους τοὺς οὐρανοὺς,
 νὰ περικαλέσω τὸν Κύριο
 νὰ μοῦ δώσῃ ὄροσο καὶ λίβανο,
 νὰ καταλογιάσω τὰ οὐδῶλα ¹,
 νὰ κατατροπώσω τὸν δαίμονα ²,
 τότε νὰ βαπτίσω Θεοῦ παιδί
 καὶ νὰ παραδώσω Θεοῦ ψυχὴ.
 Τὸ περιστεράκι τὸ οὐδολο ³
 ἔκαμε περάσῃ τὸν πόταμο,
 ἔπεσε, βραγίσθη τὸ πόδι του.
 Μάζω χορταράκι καὶ σκέπασ' το,
 μάζω λιθανάκι λιθάνισ' το.

Ἔτερον Αἰγίου.

Αὐριόν ν' τὰ Θεοφάνια, γιορτάζ' ἡ Ἐκκλησία
 καὶ προσκαλοῦντ' οἱ ἄρχοντες, γέροντες καὶ παιδία.
 Ἄς δράμουν ὅλοι τὸ λοιπὸν μ' εὐλάβεια καὶ τάξι·
 τὰ φοβερά μυστήρια μέλλει νὰ μᾶς διδάξῃ.
 Ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱὸ του
 νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Ἀδάμ, τὸ πλάσμα τὸ ἴδιό του.
 Κ' ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ράισῃ
 καὶ ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνια πολλὰ νὰ ζήσῃ,
 νὰ ζήσῃ χρόνια ἑκατὸ καὶ νὰ τὰ διαπεράσῃ.

Ἔτερον Ἐξαφαλληγίας.

Ἦλθανε τὰ Φῶτα καὶ ὁ φωτισμὸς
 κ' ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη καὶ ὁ ἁγιασμὸς.

1 καταλογιάσω τὰ οὐδῶλα—καθησυχάσω τὰ εἰδῶλα.

2 τὸν δαίμονα—τὸν Σατανᾶ

3 τὸ περιστεράκι τὸ οὐδολο—τὸ ἄδολον, ὁ ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές, ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου τοῦ λυτρωτοῦ.

Ὁ μακαρίτης Μ. Δελέκος λέγει ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ του ὅτι «Πολλὰ παιδία τῶν Κλεωναίων τὴν νύκτα τῶν φῶτων, κατὰ τινα παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦσαν πρόληψιν, οἱ τότε τάχα ἀνοίγονται τὰ οὐράνια καὶ ὅτι ὁ Παντοκράτωρ παρέχει ὅ,τι ἕκαστος αἰτήσῃ, ἀγρευτοῦσιν ἐν ὑπαίθρῳ παννύχια ἰδεῖν καὶ αἰτήσαι». Ἴδὲ «ἠημοτικὴν Ἀνθολογίαν» Μ. Δελέκου καὶ «Ἐπιδόριον» ἰδίου.

Ἦλθε κι ὁ Κύριός μας εἰς τὴν πηγὴ
καὶ τὸν ἄι-Γιάννη παρακαλεῖ·

—Μέγα μ' ἄι-Γιάννη καὶ βαφτιστή,
ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί.

—Τοῦτο πῶς νὰ κάμω ! δὲν ἔμπορῶ,
νὰ βαπτίσω σένα ὅκ τ' οὐρανό,
ἴπουλθες νὰ συντρίψῃς τὰ εἶδωλα,
νὰ καταπατήσῃς τὸν δαίμονα.

Ἕτερον Καρύστου Εὐβοίας ¹.

Ἦρχασιν τὰ Φῶτα κ' οἱ φωτεινοί,
κ' οἱ χαρὲς μεγάλες κ' οἱ ἁγιασμοί.

Ἦρχε κ' ἡ Κυρά μας ἀπὸ τῆ Συριά,
ἄρραντον ἐδάστα καὶ δυὸ κεριά,
καὶ τὴ θυμιαντούρα ἔς τὸ χέρι της,
καὶ τὸν ἄι-Γιάννη ἔς τὸν ὄμῳ της.

—Ἄτέ μου Γιάννη, μονογενῆ,
δύνασαι βαπτίζειν Θεοῦ παιδί ;

—Δύναμαι καὶ θέλω καὶ περκαλῶ.

Ἄνεβαίνω ἄπανου ἔς τοὺς οὐρανοὺς,
κατεβαίνω κάτω ἔς τοὺς ποταμοὺς,
καὶ μαζεύω μόσχους καὶ λίθانا,
καὶ μοσχοκαπνίζω τὰ εἰκονα,
καὶ τσαλαπατίζω τὰ εἶδωλα.

Καλημεράν, καλησπεράν, καλή σου ἄμέρ',
ἀυφέντη· ἐδῶ ἴρχαμε νὰ παίζουμε ἔς ταυφέντη μας τὴν πόρτα,
τὶ ἔχει αὐλὲς μαρμαρωτὲς καὶ πόρτες ἀτσαλένιες,
καὶ παροστιῆς δλόχρυσες καὶ μαργαριταρένιες.

Ἐδῶ ἴρχαμε νὰ πάρουμε τὸ μοσχοκανακάρη,
νὰ τὸν ἐπάμε ἔς τὸ σχολεῖό, τὰ γράμματα νὰ μάθῃ.
Τὸν ἔδερνε ὁ δάσκαλος μὲ τριά κλωνάρια μόσκο,
τὸν δέρνει κ' ἡ δασκάλισσα μὲ μιὰ χρυσὴ βεργίτσα,
κ' ἐξέφυγέ της τὸ βεργί, κ' ἐχύθη τὸ μελάνι,
καὶ ἄλειψε τὰ βουχά της τὰ μοσχοκαμωμένα,

¹ Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τοῦ «Δοκιμίου Γλωσσικοῦ Ἰδιώματος Καρύστου καὶ τῶν πέριξ» Εὐαγ. Παπαχατζῆ.

Ἰπὸ τῆς τὰ Ἰμοσχοκάρανε οἱ τρεῖς βασιλοπούδες.
 Ἦ μιά ἴτανε τοῦ πρίντζιπα, ἡ ἄλλη ταυφεντός μας,
 ἡ τρίτερη ἡ καλύτερη ἦταν τοῦ βασιλέα.
 Ὅταν σειστῆ καὶ λυγιστῆ καὶ πάη ἔς τὸν ἄϊ-Γιάννη,
 ἴσαν τῆ φεργάδα ἴπ' ἔρχεται κι ἀράζει ἔς τὸ λιμάνι.
 Γλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνό, ἴπὸ βασιλεύει τάττρο ;
 Ἐκεῖ κοιμᾶτ' ὁ ἀυφέντης μας μέσ' ἔς τὸ μεγάλο κάστρο.
 Ποιὸς εἶναι ἄξιος καὶ καλὸς νὰ πᾶ νὰ τὸν ἔξυπνήσῃ ;
 — Ἐγὼ ἴμαι ἄξιος καὶ καλὸς νὰ πᾶ' νὰ τὸν ἔξυπνήσω.
 Δώστέ μου μῆλα δώδεκα, κυδώνια δεκαπέντε
 κ' ἓνα κλαράκι βάλσαμο, νὰ πάω νὰ τὸν ἔξυπνήσω.
 Ἐπήγα καὶ τὸν ἔξυπνήσα, ἔς τὰ χεῖλη τὴν ἐφίλει,
 ἔς τὰ χεῖλη καὶ ἔς τὸ μάγουλο καὶ ἔς τὸ καμαροφρύδι.
 Σένα σοῦ πρέπει, ἀυφέντη μου, κορώνα ἔς τὸ κεφάλι
 καὶ νὰ σοῦ ξεσκουφώνονται ὄλοι, μικροί, μεγάλοι.
 Ἦθέ- νὰ ἴποῦμε πειότερα, μὰ ἡ ὥρα δὲν τὰ φέρει,
 Αὐγερινὸς ἐσκούριανε κ' ἡ πούλια βασιλεύει.
 Δώστε καὶ μᾶς τὸν κόπο μας, νὰ ἴποῦμε καὶ τοῦ χρόνου,
 τοῦ χρόνου καὶ τὰντίχρονου, ἴσαν τοῦτες τίς ἡμέρες
 νᾶστε καλά, νὰ χαιρεστε μὲ μύσκους, μὲ κανέλλες.

Ὅμοιον Βυζαντινόν.

Σήμερον ὁ Παντοκράτωρ ἔς τὸν Ἰορδάνην πορευθεὶς
 λέγει πρὸς τὸν Ἰωάννην «βάπτισόν με παρευθός».
 Ὁ Χριστὸς μόλις ἐμβῆκε μέσα εἰς τὸν ποταμόν,
 καὶ τὸ Ἅγιον τὸ Πνεῦμα ἦλθε ἀπ' τὸν οὐρανόν.
 Καὶ φωνὴ ἐξ ὕψους ἦλθε λέγουσα Ἐσὲ Υἱόν.
 καὶ Τριάδα προσκυνοῦντες ἀνομινοδμέν Σε Θεόν.

Ὅμοιον παλαιόν.

Σήμερὰ ἴν' τὰ φῶτα κι ὁ φωτισμὸς
 κ' ἡ χαρὰ μεγάλη ἔς τοὺς οὐρανοὺς.
 Περβατεῖ ἡ Κυρά μας ἔς τὴ γῆς μὲ γῆς,
 σπάργανο βαστάει καὶ κηρὶ κρατεῖ
 καὶ τὸ θυμιατῆρι θυμιατίζεται
 καὶ τὸν ἄϊ-Γιάννη παρακαλεῖ

— Αὐφέντη, αἰ-Γιάννη καὶ Πρόδρομε,
 δύνασαι βαπτίσης θεὸν παιδί;
 — Δύναμαι καὶ θέλω καὶ παρακαλῶ
 ν' ἀνοίξουν τὰ οὐράνια νὰ ἴμῳ, νὰ βγῶ
 καὶ νὰ σοῦ βαπτίσω θεὸν παιδί.

Ἔτερον.

Σήμερα ἔν τὰ Φῶτα
 καρκαλιέτ' ἢ κόττα
 μέσ' ἔς τὴ μέσ' τὴν πόρτα
 ἡῶρα μιὰ ζολότα
 ἴσια μὲ τὴν κόττα.
 — Ὅβρηέ, σκυλλέβρηε,
 ποῦν ἢ κόττα ἴπώκλεφες;
 ἔς τὸ βρακί τὴν ἔβαλες—
 Ὁ Ὅβρηός ἴσαν τᾶκουσε,
 κόττα ἴκαρκαλιστήκε
 κι ὁ Ὅβρηός ἴτσιλιστήκε.

Ἔτερον ἀδόκονον ἐν Πιάργα τῆς Ἡπειροῦ.

Ἔβγατε γιὰ νὰ μάθετε τὸ θαῦμα ἴπου ἐγένη,
 ἴπου συγκατέβηκε ὁ Χριστός πολλὰ νὰ ὑπομείνη.
 Καὶ ἐκατέβη τὸ λοιπὸν κάτω στὸν Ἰορδάνη,
 βουλόμενος νὰ βαπτισθῆ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη.
 — Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα νὰ μὲ βαπτίσης,
 ἔς τὸ θαῦμα τοῦτο τὸ φρικτὸ νὰ μὲ ὑπηρετήσης.
 — ὦ κύριέ μου, δὲν ἴμπορῶ νὰ γλέπω τὴ μορφὴ σου,
 νὰ γλέπω τὴν περιστερὰ ψηλὰ ἔς τὴν κορυφὴ σου.
 ὦ κύριέ μου, δὲν ἴμπορῶ νὰ ἴγγιξω ἀπανωτιό σου,
 γιὰτὶ ἢ γῆς κι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἔς τὸν ὄρισμό σου.
 — Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα καὶ μὴ βραδύνης,
 εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον ἀνάδοχος νὰ γίνης.
 Ἐκεῖ βαπτίζεται λοιπὸν διὰ νὰ καθαρίσῃ
 τὴν ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ νὰ τὴν ἐξαλείψῃ,

διὰ τὰ σκάση ὁ ἐχθρὸς ὁ τρισκαταραμένος,
 ἔπου ἔπλανεψε τὸν ἄνθρωπο κ' ἔμεινε κολασμένος ¹.

Ὁμοιον.

Σήμερὰ ἔν' τὰ Φῶτα κι ὁ φωτισμὸς
 κ' ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη κι ὁ ἀγιασμὸς.
 Σήμερα βαπτίζεται ὁ Χριστὸς,
 θαύμα μέγα κάνει ὁ ποταμὸς!
 Μέσον Ἰορδάνης ἐσχίσθηκε,
 τὸν Χριστὸν ἰδὼν ἐφοδῆθηκε!
 Ἦρθ' ὁ Κύριός μας ἐπὶ τῆς γῆς,
 ἦρθ' ὁ ποιητὴς μας καὶ λατρευτῆς·
 λίθον βαστάει, κερὶ κρατεῖ
 καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν προσκαλεῖ·
 — Ἐλα, Ἰωάννη καὶ βαπτιστῆ,
 ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί.
 Ἐλα, Ἰωάννη, καὶ μὴν ἀργῆς
 καὶ δακρυρροῶντας μὴν ἀπορῆς.
 Τότ' ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε,
 τὸν Χριστὸν φαντίζων ἐδάκρυσε.
 Τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβηκε
 καὶ ἄν περιστέρι ἐφάνηκε.
 Κι ὁ Πατὴρ ὠνόμασε τὸν Χριστὸν
 ὡς Υἱὸν τοῦ μόνου ἀγαπητόν ².

Ὁμοιον χωρικῶν Λέσδου.

Ἰδῶ μᾶς εἶπαν κ' ἤρταμι σὶ τοῦτα τὰ παλάτια,
 τὰ δίπατα, τὰ τρίπατα, μαρμαρουστουλισμένα,
 ὅπου τὰ ἄχιζαν ἔρρουτις κι ὄλου καλαντρουμένοι ³.
 Βάζανι μόλου ⁴ τοῦ ψηφί ⁵ κι ἀράδα τοῦ λογάρι,

1 Ἐπειτα ἐγκώμιόν τι.

2 Ἐπειτα ἐγκώμιόν τι.

3 καλαντρουμένοι=ὄματοι.

4 μόλου=περιχίλωμα (κυρίως ὁ μόλος τοῦ λιμένος).

5 ψηφί=ψηφίς, χάλιξ.

βάζαν κι μισοχάλικα ¹ ἄδρῶ ² μαργαριτάρι.

Εἶπαμι τὰ παλάτια μας, ἄς 'ποῦμε τὸν αὐφέντη·

—Αὐφέντ', αὐφέντη, 'λόφιντι ³, πέντι βουλές ⁴ αὐφέντη·
αὐφέντης εἰς' ἀπ' τοῦ Θιῶ, κι φαίνισ' ἀπ' τοῦ σῶμα,
καμαρουτὰ πατεῖς 'ς τὴ γῆ κι ζυγιστὰ 'ς τοῦ χῶμα.

Σόνα ⁵ σου πρέπ', αὐφέντη μου, χίλια χρόνια νὰ ζήσης,
κι τοῦν πιδιοῦ σ' τὰ στέφανα οὐλα νὰ τὰ φιλήσης.

'Σ τοῦν ἁγίου τάφου τοῦ Χριστοῦ νὰ πᾶς νὰ προσκυνήσης.

Εἶπαμι τοῦ αὐφέντη μας, νὰ 'ποῦμι ντὴ κυρά μας·

—Κυρ' ἄργυρή, κυρά χρυσῆ, κυρά μαλαματένια,
ἔταν ὁ Θιὸς ἰμοίραζι τὴν οὐμουρφιὰ 'ς τοῦν κόσμου,
κι σὺ 'ς τὴν πόρτα 'στέκουσον, τὴν καλομοῖρα 'πῆρις ⁶·
'πῆρις ἄσπράδα τοῦ χιουνιοῦ, τὴ κουκκινὰ τοῦ ῥόδου,
κι 'μάτι κι 'ματόφρουδου ἀπὸ τοῦ χιλιδόνι.

Εἶπαμι τὴν κυράτσα μας, 'ποῦ νὰ πολυχρονίση,
'ς τοῦν ἁγίου τάφου τοῦ Χριστοῦ νὰ πᾶ νὰ προσκυνήση.

Εἶπαμι τὴν κυράτσα μας, ἄς 'ποῦμι κι ντὴ κόρη·

—Κυρά, γαμπρὸ σὶ φέραμι ἀπὸ τὴ Βαβυλῶνα,
μὲ τετρακόσοι ἄρχοντες, μὲ χίλια παλληκάρια.

Εἶπαμι τοῦ κουρίτσι σου, ἄς 'ποῦμι κι τοῦ ἄλλου·

—Κυρά μου, τοῦ κουρίτσι σου γραμματικὸς τοῦ θέλει,
ἂν εἶνι κι γραμματικὸς, πολλὰ προικιὰ γυρεύγει.

Γυρεύγει ἀμπέλια ἀτρύγητα, χουράφια μὲ τὰ σντάρια,

γυρεύγει κι τὴ Βενετιὰ μ' οὐλά της τὰ καρδιά,

γυρεύγει κι τοῦ κῆρ Βουριὰ γιὰ νὰ τὰ ταξιδεύγη.

Εἶπαμι τοῦ κουρίτσι σου, ἄς 'ποῦμι κι τοῦ ἄλλου·

—Κυρά μου, τοῦ κουρίτσι σου βάλι του 'ς τοῦ καφάσι ⁷,
νὰ κουσκινίζη μάλαμα, νὰ πέφτη τοῦ λουγάρι,

1 μισοχάλικα=αἱ ψηφίδες τοῦ μέσου.

2 ἄδρῶ=ἄδρῶν, χονδρῶν.

3 'λόφιντι=δλαύφεντε, πενταύφεντε.

4 βουλές=βολές, φορές.

5 σόνα=σένα.

6 τὴν καλομοῖρα 'πῆρις=πῆρες τὴν καλὴν Μοῖραν· σοῦ ἔλαχον τὰ καλύτερα δῶρα τῆς Μοίρας.

7 καφάσι=δικτυωτὸν παράθυρον. Ἡ ἔννοια· ἔγκλεισον τὴν κόρην σου εἰς δωμάτιον, ὅπου ν' ἀσχολῆται εἰς κοσκίνισμα χρυσοῦ.

κὶ μὶ τὰ κοσκινίσματα νὰ βραίνῃ παλληκάρι.

Εἶπαμι τοῦ κουρίτσι σας, ἄς 'ποῦμι τὸν ὑγιό σας·

— Σόνα σοῦ πρέπει, νιδὸ πιδί, χίλιω γρουσοῦ ζουναρί,

μαλαματένια ἄρματα, γιὰτ' εἶσι παλληκάρι,

κὶ ἓνα ἄλουγου καλό, νὰ βραίνῃς 'ς τοῦ σιργιάνι.

Εἶπαμι τὸν ὑγιόκα σας, ἄς 'ποῦμι κὶ ντοῦν ἄλλου·

— Κυρά μου, ντοῦν ὑγιόκα σου, τοῦν καλινιθριμμένου ¹

ἰνιὰ μικρὸς ντοῦν ἀγαποῦν κὶ δικουχτῶ μεγάλις.

Ἄλλη κιντᾶ τοῦν ἥλιου, κὶ ἄλλη τοῦ φιγγάρι,

ἀπ' οὐλις ἢ 'μουρφότερη κιντᾶ ἀνατουράλι ².

Εἶπαμι τὸν ὑγιόκα σου, ἄς 'ποῦμι κὶ ντοῦν ἄλλου·

— Αὐτὸς 'ποῦ 'πάγει 'ς τοῦ σκουλεῖο κὶ γράφει μὶ κουντύλι,

Θιὸς νὰ τοῦν πολυχρουνη νὰ βάλῃ 'πιτραχήλι ³.

Εἶπαμι τὸν ὑγιόκα σου, ἄς 'ποῦμι κὶ ντοῦν ἄλλου·

— Κυρά μου, τοῦν ὑγιόκα σου, ντοῦ μουσκανιθριμμένου,

βάλι νιρὸ κὶ λουσί τουν κὶ καλουχτένισέ τουν,

κὶ στεῖλι τουν 'ς τοῦ δάσκαλου, γράμματα γιὰ νὰ μάθῃ,

νὰ μπαίνῃ νὰ καλαναρχᾶ ⁴, νὰ βραίνῃ νὰ διδάξῃ,

νὰ ντοῦν ἠδέιρ' ἢ δάσκαλους μὶ τῇ χρυσῇ βιργίτσα,

νὰ ντοῦν 'μιρών' ⁵ ἢ μάννα του μὶ τὰ πολλὰ της χάδια.

Βάλι πανέρια κάστανα, πανέρια λιφτουκάρντα·

ἂν ἔχῃς κὶ γλυκὸ κρασί, κέρνα τὰ παλληκάρια ⁶,

νὰ πιοῦν, νὰ ξιβραχνιάσουνε, νὰ τραγουδοῦν καθάρια.

Κὶ ἀπλουσι τοῦ χιράκι σου 'ς τὴν ἀργυρῇ σου τσέπη,

ἂν εὔρης γρόσα δῶ μας τα, φλουριά μὴ τὰ λυᾶσι,

ἂν εὔρης κὶ μισόφλουρα, κὶ 'κεῖνα παίρνουμι ντα.

1 καλινιθριμμένου = καλοανατεθραμμένου.

2 ἀνατουράλι = περίτεχνον κόσμημα ὁμοιον πρὸς φυσικόν.

3 πετραχήλι (= ἐπιτραχήλιον)· νὰ γίνῃ δηλ. ἱερεὺς.

4 καλαναρχᾶ = κανοναρχᾶ, βοηθῆ τὸν ψάλτην.

5 'μιρώνη = ἡμερώνη, καθησυχάζῃ.

6 λιφτουκάρντα = λεπτοκάρνα, φουντούκια.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΒΑΪΤΙΚΑ

1. Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου ἐν Βηθανίᾳ.

Σήμερον ἔρχετ' ὁ Χριστός,
ὁ ἐπουράνιος Θεός,
ἐν πόλει Βηθανίᾳ,
μὲ κλάδους, μὲ βαῖτα.
Ἐδγάτε, παρακαλοῦμεν,
γιὰ νὰ σὰς διηγηθοῦμεν,
γιὰ νὰ μάθετε τί ἐγένη
σήμερον ἔς τὴν Παλαιστίνην.
Εἰς τὴν πόλιν Βηθανία
Μάρθα κλαίει καὶ Μαρία
Λάζαρον τὸν ἀδελφὸν τους,
τὸν γλυκὺν καὶ καρδιακὸν τους.
Τὸν μοιρολογοῦν καὶ λέγουν,
τὸν μοιρολογοῦν καὶ κλαίγουν.
Τρεῖς ἡμέρας τὸν ἔθρηνοσαν
καὶ τὸν ἐμοιρολογοῦσαν.
Τὴν ἡμέρα τὴν τετάρτη
ἦκινσ' ὁ Χριστὸς γιὰ νάρτη.
Καὶ ἐδγήκε κ' ἡ Μαρία
ἔξω ἀπ' τὴν Βηθανία,
καὶ ἐμπρὸς τοῦ γονυκλιεῖ
καὶ τοὺς πόδας του φιλεῖ.
— Ἄν ἐδῶ ἦσο, ὁ Χριστὸς μου,
δὲν ἀπέθνησκε ὁ ἀδελφός μου.
Μὰ καὶ τώρα ἔγω πιστεύω
καὶ καλώτατα ἤξεύρω,

ὅτι δύνασ', ἂν θελήσῃς,
 καὶ νεκροὺς νὰ ἀναστήσῃς.
 Λέγει· «πίστευε, Μαρία·
 ἄγωμεν εἰς τὰ μνημεῖα».

Τότε ὁ Χριστὸς θαυμάζει
 καὶ τὸν Ἄδην φοβερίζει·
 — Ἄδῃ, Τάρταρα καὶ Χάρο,
 Λάζαρον θεὸ νὰ σὲ πάρω.
 Δεῦρο ἔξω, Λάζαρέ μου,
 φίλε καὶ ἀγαπητέ μου.
 Καὶ παρευθὺς ἀπὸ τὸν Ἄδῃ
 — ὦ ἐξαισιὸν σημάδι! —
 Λάζαρος ἀπελυτρώθη,
 ἀνεστήθη κ' ἐσηκώθη
 ζωντανός, σαβανωμένος
 καὶ μὲ τὸ κερί ζωσμένος.
 Τότ' ἡ Μάρθα κ' ἡ Μαρία,
 τότε ὅλ' ἡ Βηθανία,
 Μαθηταὶ καὶ Ἀποστόλοι,
 τότε εὐρεθῆκαν ὅλοι.
 «Δόξα τῷ Θεῷ» φωνάζουν
 καὶ τὸν Λάζαρον ἑτάζουν·
 — Λάζαρε, ἴπες μας τί εἶδες
 εἰς τὸν Ἄδην ἴπὸ ἐπήγες ;
 — Εἶδα τρόμους, εἶδα φόβους,
 εἶδα βάσανα καὶ πόνους.
 Δότε μου νερὸ λιγάκι,
 νὰ ξεπλύνω τὸ φαρμάκι
 τῆς καρδίας, τῶν χειλέων,
 καὶ μὴ μὲ ῥωτᾶτε πλέον.
 Τοῦ χρόνου πάλιν νάλθωμεν
 μ' ὑγείαν νὰ σᾶς βροῦμεν
 ἔς τοὺς οἴκους σας χαρούμενους
 καὶ ὅλοι νὰ τραγουδοῦμεν.

Ἔτερον.

Καλησπέρα σας, καλή χαρά σας,
 καλῶς ἤβραμε τὴν αὐφεντιά σας.
 Ἐφιγκρασθήτε, σᾶς προσκυνοῦμε,
 γιὰ τὸ Λάζαρο νὰ σᾶς εἰποῦμε.
 Μάρθα, ἔξέρετε, προὔπαντᾶ τον,
 σκύδει, προσκυνᾶ καὶ χαιρετᾶ τον·
 τότε ἀρχινᾶ, τότε τοῦ λέει
 καὶ μετὰ χαρᾶς τὸν συντυχαίνει·
 — ὦ ἀφέντη μου, ὦ σύ, Χριστέ μου,
 ποῦ ἀνέστησες τὸν ἀδερφό μου
 τὸν γλυκύτατο καὶ ἠγαπητό μου.
 Τότε κι ὁ Χριστὸς γλυκὰ φωνάζει·
 — Δεῦρο, Λάζαρε, τὸν ἀνακράζει.
 Ποῦ ἦσουν, Λάζαρε, καὶ δὲν φαινέσου
 κ' ἦρθαν κλαῖμένες οἱ ἀδερφές σου ;
 — Κάτω ἔς τὰ βαθιὰ ἤμουνα χουσιμένος
 καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς ἀποθαμένος
 κ' ἦρθε ὁ Ἰσοῦς κι ἀσίκησέ με
 κι ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ἀνέστησέ με.
 Δώστέ μου νὰ πιῶ νερὸ ἕλιξι.
 ποῦ εἶν' τὰ χεῖλιά μου σπάκα φαρμάκι.
 Καὶ ἔς τὴν κόλασ' ἤμουνα ὁ καῖμένος
 καὶ ἠκολάστηκα ὁ δυστυχιμένος.
 Εἰς τὴν κόλασι πολλὴ πικράδα,
 νὰ τὸ ἔξέρετε ὅλοι καθάρια·
 καὶ σεῖς, χριστιανοί, ὅπου τὰκοῦτε,
 κάμετε καλὰ μὴν κολασθῆτε·
 γιὰτ' οἱ διάβολοι — ἀνάθεμά τους —
 ἔλα τὰ κακὰ σέρνουν κοντὰ τους,
 καὶ συντρέχουνε καὶ πολεμοῦνε
 νὰ συντρίψουνε ὅποιον εὐροῦνε.
 Νὰ πηγαίνετε ἔς τὴν ἐκκλησία
 μὲ εὐλάβεια καὶ μὲ βιβλία,
 νὰ κερδαίνετε τὴ βασιλεία.
 Νὰ ἤμουνα βάλσαμος καὶ καρυοφύλλι
 νὰ μὲ βάζανε ἔς τὸ παραθύρι,

νά ἤμουν βάλσαμος, νά ἤμουν βιόλα
 νά με βάζανε ἔς τὰρχοντολόγια,
 ἔς τὰρχοντόσπιτα καί ἔς τὰ ἴδικά σας
 καί καλή Δαμπρῆ ἔς τήν αὐφεντιά σας.

Ἔτερον ἀδόμενον ἐν Ἰωαννίνοις.

Καλή ἡμέρα σας, καλή βραδιά σας,
 καλῶς ἠύραμε τήν αὐφεντιά σας.
 Ἄν κοιμώσασθε, νά σηκωθῆτε,
 κι ἂν καθώσασθε ν' ἀφοκρασθῆτε.
 —Ποῦ ἦσουν, Λάζαρε, κ' ἐδῆγῆκες τώρα
 καί μᾶς φάνηκες ἐδῶ ἔς τή χώρα,
 μέ τὰ σάβανα περδουκλωμένος ¹;
 Ἦμωνα ἔς τή γῆ βαθιά χωμένος
 τὰ χεράκια μου σταυροδεμένα,
 τὰ ποδάρια μου ἀγναντισμένα ²,
 τὰ ματάκια μου γιομᾶτα δάκρυ
 καί τὸ στόμα μου πικρὸ φαρμάκι,
 κ' ἦρθεν ὁ Χριστὸς κ' ἐξύπνησέ με
 κι ἀπ' τὸ μνημᾶ μου ἐσήκωσέ με.
 Ἦρθ' ὁ Λάζαρος κ' ἦρθαν τὰ Βάϊα,
 ἦρθεν ἡ γιορτ' ἡ μεγάλη κι ἅγια,
 Ἦρθ' ὁ μέρμηγκας τῶν κορασίδων.
 —Κορασίδες μου, σταυροδεθῆτε,
 νά τιμήσετε καλὸν αὐφέντη
 καί καλή κυρὰ καμαρωμένη ³.

Ὅμοιον ἀδόμενον ἐν Πάργα.

Ἀκούσατε σήμερον, καλοὶ Χριστιανοὶ μου,
 τὸν τοῦ Λαζάρου θάνατον, τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ μας,
 τῆς Μάρθας τὰ δάκρυα ὁμοῦ καί τῆς Μαρίας,
 ὅπου παυμοῦς δὲν ἔχουσιν οὔτε παρηγορίας

1 περδουκλωμένος = περιδιπλωμένος.

2 ἀγναντισμένα = ἠνωμένα.

3 Ἔλεται ἐγκώμιόν τι. Ἰδὲ μέρος Ε'.

τόσον πολὺ τὸν κλαίνε αὐτὸς τὸν ἀδελφόν τους,
 τραβίζοντας πολλὰ μαλλιά ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τους.
 — Ποῦ μάς ἀφήνεις, Λάζαρε, χωρὶς παρηγορία
 ἢ ποῦ ἔμεις ἄλλον δὲν ἔχομεν ἐδῶ ἔς τὴν Βηθανία ;
 ἢ Σὰν τῷ μαθεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του κράζει·
 — Ἐλάτε, ἄς πηγαίνωμεν ἔς τὴν πόλιν, τοὺς προστάζει,
 νὰ ἰδῆτε θαῦμα φοβερόν γιὰ νὰ βεβαιωθῆτε
 ἄλλον νὰ μὴν πιστεύετε καὶ νὰ μὴν προσκυνῆτε.
 Ἐμβαίνοντας ὁ Κύριος μέσα ἔς τὴν Βηθανία,
 ἢ Μάρθ᾽ ἀμέσως ἔτρεξε κι ὀπίσω ἢ Μαρία·
 — Διδάσκαλε, ἂν ἦσουν ἐδῶ ἀνόμεσόν μας,
 ἔμεις δὲν θὰ ἐχάναμεν τὸν φίλον ἀδελφόν μας.
 — Σωπάτε καὶ μὴ κλαίετε, ὅτι αὐτὸς κοιμάται,
 καὶ μέλλει γιὰ ν' ἀναστηθῆ καθὼς τὸ ἀγαπάτε.
 — Διδάσκαλε, τὸ ἔξεύρομεν, ὅλοι θ' ἀναστηθοῦμεν
 καὶ εἰς τὰ σπίτια τοῦ Δαυὶδ μιὰ ἡμέρα θὰ κριθοῦμεν.
 Τότ' ὁ Χριστὸς ἐφώνηξε, φωνῆ μεγάλη κράζει·
 — Σηκώσου, φίλε Λάζαρε, ὁ φίλος σὲ φωνάζει·
 σηκώσου, πάλιν λέγω σου, σηκώσου μετὰ βίας,
 τί σὲ προστάζει ὁ φίλος σου ὁ Γιὸς τῆς Παναγίας.
 Κ' εὐθὺς σηκώθη ὁ Λάζαρος δεμένος με ἀλύσεις
 κ' εἰς τὸν Χριστὸν ἐπρόσφερε μεγάλας προσκυνήσεις.

Ἔμμοιον.

— Ποῦ ἦσουν, Λάζαρε, ποῦ ἦσουν, πατρίτη,
 ποῦ ἦσουν, σταυραῖτὲ καὶ κυνηγάρη ;
 — Ἐδεδῶ ἡμῶνα βαθιὰ θαμμένος
 καὶ με τοὺς νεκροὺς ἀνταμωμένος.
 Μάρθε ἢ μάννα του καὶ ἢ μίλλησέ του,
 μάρθε ὁ Κύρης του κι ἀνάστησέ τον.
 Σὲ τούτῃ τὴν αὐλή, σὲ τούτῃ ῥέμη¹
 δένδρο ἔξέβγαينه καὶ κυπαρίσσι,
 πέφτει τᾶνθι του, μυρίζει ἢ αὐλή του
 καὶ μοσχοβολαίει τὴ γειτονιά του.

1 ῥέμη=ῥύμη.

— ὦχ, ἀυφέντη μου, καλέ μ' ἀυφέντη,
 τὸ σκουτάρι ¹ σου τρεῖς ἅγιους γράφει·
 Γράφει Θέδωρα κι ἅγιο-Δημήτρη
 καὶ Ἄγιοστράτηγο νὰ τὸ βοηθήσῃ.

Γιὰ σέναν πρέπει, ἀυφέντη μου, τὸ σίδερο δοξάρι,
 τὸ σίδερο καὶ τὰργυρὸ καὶ τὸ μαργαριτάρι ²,
 ἴπῳχεις τὲς πλάτες ἀνοιχτές, βραχιόνας ἀνδρειωμένους,
 μᾶχεις καὶ χεροπάλαμα καὶ διῶχνεις τοὺς ἀέρες.
 Καλότυχη ἐσὺ, κυρά, μὲ τοὺς υἱοὺς ὀπῳχεις.

— Ἐγὼ ἴχω γιὸ καὶ ἄλλον γιὸ· γιὰ ποιὸν υἱὸν μοῦ λέτε;

— Γι' αὐτοῖνο τὸν τρανύτερο τὸν πολυχαϊδεμένο,
 ἴπὸ σειέται καὶ λυγίζεται καὶ κόβει τὸ γαϊτάνι ³.

Πέντε μικρὲς τὸν ἀγαποῦν καὶ δεκοχτῶ μεγάλες·
 ἢ μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε, ἢ ἄλλη λέει τῆς ἄλλης·

— Νὰ τὰγοράσουμ' ἄλογο, σέλλα καὶ σαλιθάρι,
 νὰ περπατῆ νὰ χαίρεται ἔς τοὺς κάμπους καθδελάρης.

Καθβαλικεύει, χαίρεται, πεζεύει, καμαρώνει,
 κι ἐπου πατήσῃ ὁ μαύρης του λιθάδι ξεφουγιώνει.

— Καλότυχη ἐσὺ, Κυρά, μὲ τὸν υἱὸν ὀπῳχεις,
 δὲν πρέπει τοῦ καταραθῆς, δὲν πρέπει νὰ μαλώσῃς,
 μόν' πρέπει γιὰ νὰ κᾶθεται ἔς τὰνώγεια, ἔς τὰ κατώγεια,
 νὰ κοσκινᾷ πιπεριά ⁴, νὰ λογαριάζῃ ἀσῆμι,
 κι ἀπάνω ἔς τὸ λογαριασμὸ τοῦ λείπει μιὰ χιλιάδα.

Μὰ ἴβαλε λίτρα ἢ μάννα του καὶ λίτρα ἢ ἀδελφή του
 καὶ λίτρα οἱ μπαρμπάδες του καὶ ἴσῳσαν τῆ χιλιάδα.
 Κι ἀπὸ καιροὺς χαιράμενος καὶ καλοκαρδισμένους.

Ὅμοιον.

Καλῶς σᾶς γύρε ὁ Δάξαρὸς ἐφέτο καὶ τοῦ χρόνου.

Ἔδω μᾶς εἶπαν κ' ἤρθαμε σὲ τοῦτ' ἐχροντολόγια,

1 σκουτάρι=ἀσπίς.

2 τὸ σιδηροῦν, τὸ ἀργυροῦν, τὸ ἐκ μαργάρου τόξον.

3 γαϊτάνι=πλέγμα μετάξης.

4 νὰ κοσκινᾷ πιπεριά=κεράτια χρυσᾶ· ἴσως ἐκ παραφθορᾶς τῆς
 λέξεως (τὰ) ὑπέριτρα=χρυσᾶ βυζαντινὰ νομίσματα.

᾿πού εἶναι τὰ σπίτια τὰ ᾿ψηλά, τὰνώγεια, τὰ κατώγεια,
τὰ παρευροστόματα μὲ τὸ μαργαριτάρι.

᾿Εδῶ κρεμάλες κρέμονται, δίχως ἀέρες σειόνται.

᾿Απὸ καιροῦς χαιράμενους καὶ καλοκαρδισμένους.

Σὲ τοῦτ' τὸ σπίτι ᾿ποῦρθαμε πέτρα νὰ μὴ βράγιση
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσῃ,
ν' ἀσπρίσῃ ᾿σάν τὸ πρόβατο, ᾿σάν τᾶγριο περιστέρι,
νὰ κοσκινίσῃ τὸ φλωρί καὶ τὸ μαργαριτάρι,
καὶ τᾶποκοσκινίδια του νὰ δώσῃ τοῦ Λαζάρου.

᾿Ομοιον.

Καλῶς σᾶς ἦρ' ὁ Λάζαρος καὶ ᾿φέτο καὶ τοῦ χρόνου
μὲ τὴ λαμπρὴ τὴν Πασχαλιά, μὲ τὸν καλὸ τὸ λόγο.

᾿Εδῶ μᾶς εἶπαν κ' ἤρθαμε ᾿ς τὸν ἴδιο τὸν αὐφέντη·
— Αὐφέντη μ', αὐφεντάκη μου, πέντε βολές αὐφέντη,
πέντε κρατοῦν τὸ μαυρό σου καὶ πέντε καλιγώνουν,
κι ἄλλοι πέντε περικαλοῦν, αὐφέντη, καβαλλίκα,
σὲ σέλλινο, ξεσέλλινο ¹, εἰς τὴ χρυσῇ τὴ σέλλα.

— Κυρ' ἀργυρῇ, κυρὰ χρυσῇ, κυρὰ μαλαματένια,
κυρὰ μ', ὄντας στολιζέσαι καὶ βάνης τὸ φκιασίδι,
βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστῆθι,
βάξεις καὶ τὸν Αὐγερινὸ καθάριο δαχτυλίδι.

᾿Σ τὸ δαχτυλίδι σου πατῶ, ᾿ς τὴν τρίχα σου πατάω,
καὶ ᾿ς τὸ δευτεροκουτέλο νὰ διπλωθῶ νὰ κάτω.

᾿Ετερον.

Καληωρίτσα σας, καλὴ βραδιά σας·

ἦρθ' ὁ Λάζαρος, ἦρθαν τὰ Βάϊα,

ἦρθ' Αὐγερινὸς τῶν κορασίδων.

— Σταθῆτε, παλληκάρια, τροῦρω ²,

νὰ τιμήσωμε καλὸν αὐφέντη
καὶ καλὴ κυρὰ καμαρωμένη·

¹ σέλλινο = ἵππος σελλωμένος· ξεσέλλινο = πῶλος μῆπω δαμασθεῖς, ἀσέλλωτος.

² τροῦρω = τριγύρω

— Αὐφέντη μ', αὐφεντάκη μου, πέντε βολές αὐφέντη,
πέντε βολές αὐφέντεφες καὶ πάλι αὐφέντης εἶσαι·
πέντε κρατοῦν τὴ μούλα σου καὶ πέντε καλιγώνουν¹
κι ἄλλοι πέντε παρακαλοῦν, αὐφέντη, καβαλλίκα
ἔς τὸ σέλλινο, ξεσέλλινο, ἔς τὸ κάλλιο τὸ μουλάρι,
ἔς τὰ τέσσερα τὸ πέταλο ἀσῆμι καὶ λογάρι,
ἔς τὰ εἰκοστέσσερα καρφιά σπυρὶ μαργαριτάρι·
ν ὀμπρὸς ἀπὸ τῆ σέλλα του ὁ Ἥλιος ἀνατέλλει
κι ἀνάμεσα ἔς τὴ σέλλα του πατεῖ καὶ βασιλεύει.

Τρεῖς φραγκαποῦδες παίζουνε καὶ φιλοτραγουδοῦνε
παίζοντας, διανεύοντας² γιὰ ποῦ ἔκοιμήθ' ὁ αὐφέντης·

— Γιὰ σήκου, σήκ', αὐφέντη μου, καὶ μὴ βαριά κοιμᾶσαι·
ἢ μιὰ σοῦ ἔπηρε τᾶσπρά σου κ' ἢ ἄλλη τὰ φλωριά σου
κ' ἢ τρίτη ἢ καλύτερη σοῦ ἔπηρε τὸ μουλάρι.—

Πολλά εἶπαμε τοῦ αὐφεντός, ἀς ἔποῦμε καὶ τς κυρᾶς μας³

— Κυρὰ ἔψηλή, κυρὰ λιχνή, κυρὰ μαλαματένια,
κυρὰ μου, ἔταν θὰ ἔντυθης νὰ πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησιά σου,
νὰ βρῆς τὸν Ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
νὰ βρῆς καὶ τὸν αὐγερινὸ ἔποῦ κούεται ἔς τὴ δύσι,
ἀπὸ τὴ δύσι ἔς τὴ σεργιά, ἀπὸ τὴ σεργιά ἔς τὴν πόλι,
ἔς τὴν πόλι, ἔς τὴν παράπολι, μέσ' ἔς τὴ μεγάλη πόλι.

Πολλά εἶπαμε καὶ τῆς κυρᾶς, ἀς ἔποῦμε τῶν παιδιῶνε·

— Καλότυχη καὶ σύ, κυρὰ, μὲ τοῦς ὀγυιοῦς ὀπῶχεις.

— Καλότυχη κ' ἐγὼ κυρὰ μὲ τοῦς ὀγυιοῦς ὀπῶχω⁴
γιὰ ποῖο μοῦ λέτε κάλλια;

— Γιὰ τοῦτο τὸ μικρότερο τὸ πολυθιαμαχτάρι⁵,
διαβαίνει, βίχνει θιάματα⁶

καὶ ἔς τὰ κλοθογυρισματα βίχνει τὴν ἀραβώνα,

κ' ἢ ἀραβώνα πῶρριξε κομπὶ καὶ δαχτυρίδι,

ἔς τὸ δαχτυρίδι νὰ πατῆ καὶ ἔς τὸ κομπὶ νὰ παίξῃ,

νὰ παίξῃ καὶ νὰ χαίρεται ἔς τοῦ Δράκου τὰ λιβάδια.

Κι ὁ Δράκος τὸν ἀγνάντενε ἔποῦ μιὰ ἔψηλή βραχούλα·

1 καλιγώνει=πεταλώνει.

2 διανεύω=προσέχω, ἐξετάζω.

3 πολυθιαμαχτάρι=πολυθαύμαστον.

4 θιάματα=θαύματα, κατορθώματα.

— Καλέ μου, τῆχασες αὐτοῦ καὶ στέκεις καὶ χαλεβεῖς ; —
 — ἴχασα τὸ μαντηλάκι μου, τὰργυροκενημένον,
 ἴποδ τὸ ἀργυροκένταγαν οἱ ἀγαπητικῆς μου.
 — Γιὰ τσώπα, τσώπα σύ, καλέ μ', ἐγὼ γιὰ νὰ τὸ φικιάσω
 νὰ βάλῃ λίτρα ἢ μάννα σου, λίτρα ἢ ἀδερφή σου,
 καὶ λίτρα καὶ μισόλιτρα ἢ ἀγαπητικῆ σου

ἴς τὴ μέση γράφουν τὸ Χριστό, ἴς τὴν ἄκρα τὸν ἁγ. Γιώργη.
 — Ἁγ. Γιώργη, Γιώργη, γλήγορε καὶ γληγοκαβδαλάρη,
 ἐγὼ εἶδα κι ἀποσκέπασα τοῦτο τὸ παλληκάρη,
 νὰ πᾶ καλά, νάρθῃ καλά, νάρθῃ διαφορεσμένος,
 νάρθῃ μὲ τᾶττρα ἴς τὴν ποδιά, μὲ τὰ φλωριά ἴς τὴν τσέπη,
 νὰ κοσκινίζου τὸ φλωρί, νὰ πέτῃ τὸ λογάρι
 κι ἀπὸ τὰ κοσκινίσματα νὰ δώκου τὸ Λαζάρη.
 ἴΕδῶ ἴποδ ἴτραγουδήσαμεν ἐφέτο καὶ τοῦ χρόνου
 καὶ τὴ λαμπρὴ τὴν Πασχαλιά, καλόκαρδοι νὰ εἶστε.

ἴΕτερον.

Καλ' ἴμέρα σας, καλὴ χρονιά σας,
 καλῶς ἴβραμε τὴν ἀυφεντιά σας.
 Κάπου ἴλάλησε πουλι κι ἀηδόνι
 κι ἀπλοήθηκε ἴ τὸ χελιδόνι.
 — Δό μου μπάλσαμο, δό μου λειμόνι,
 νὰ μὲ φυτέψουν ἴς τὸ περιβόλι,
 ἴς τὰρχοντόσπιτα τὰ τιμημένα
 ἴποδ μοσχευόλουδιν νύχτα καὶ ἴμέρα.
 ἴἩσθ' ἴ δὲ Λάζαρος, ἴηρθαν τὰ Βάϊα,
 ἴηρθε κι ἴ οὖς Γιὸς τῆς Παναγίας.
 Μάρτα χαίρεται, πρεῦπαντάει
 σκύδει, χαιρετάει καὶ προσκυνάει.
 — Αὐφέντ', ἴ δὲ Λάζαρος ἐψὲς ἐχάθη
 καὶ μὲ τοὺς νεκροὺς ἴς τὴ γῆς ἐδᾶλθη.
 Λυπήσου με τὴ λυπημένη,
 σπλαχνίσου με τὴ σπλαχνισμένη

1 ἀπλοήθηκε = ἀπελογήθη ἀπεκρίθη.

κι ἀνάστησόν μου τὸν ἀδελφό μου,
τὸν νικῆτα μου τὸν καρδιακό μου. —
Κι ἄλλα πολλὰ ἠθέλομε,
Ἄρχοντες, νὰ σὰς ἴποῦμε
χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχοῦς,
καὶ ἀπὸ χρόνια.

Ἔτερον.

Ἦρθ' ὁ Λάζαρος ἦρθαν τὰ Βάϊα
ἦλθ' ἡ Κυριακὴ ποῦ τῶν τὰ ἴφάρια.
Ποῦ ἴσου, Λάζαρε, ποῦ ἴσου κρυμμένους;
— Ἦμουνα ἔς τῆ γῆς βαθιὰ χωμένος.
Ἦμέρες τέσσερες ἦμουν ἔς τὸν Ἄδη,
μέσ' ἔς τὸ φεθερό, πυκνὸ σκοτάδι.
Κ' ἦρθεν ὁ Χριστὸς κ' ἐξόπνησέ με
κι ἀπ' τὸ μνημά μου ἐσήκωσέ με.
Δώστέ μου νερὸ νὰ πιῶ λιγάκι,
τ' εἶν' τὰ χειλί μου πιερὸ φαρμάκι.

Ἔτερον ἀδόμενον ἐν «Θεωτίδι».

Κάπου ἴάλγησε πουλι κι ἀηδὸνι
κι ἀπλοῆθηκε τὸ χελιδόνι
λάλησ', ἀηδονάκι μ', λάλησε,
νὰ χαροῦν καρδιές, νὰ λάβουν θάρρου.
— Ἦρθ' ὁ Λάζαρος, ἦρθαν τὰ Βάϊα,
ἦρθ' ὁ μέρμηγκας τῶν κορασίδων¹.
— Κορασίδες μου, τροῦρω-ύρω,
σταυρὸν σταθῆτε, παλληκάρια,
γιὰ ν' ἀκούσετε Λαζάρου πάθη,
πάθη, θάνατο καὶ τὴν ταφή του.
Δυὸ ἀδερφάδες του τὸν ἐκρατοῦσαν,
κλαίου, χλίθονται, τὸν ἐρωτοῦσαν
— Ποῦ ἴσουν, Λάζαρε, καὶ ἀδερφέ μας;

¹ Παραλλαγή: ἦρθ' ὁ Αὐγερινὸς τῶν κορασίδων.

Και ὁ Λάζαρος τίς ἀπεκρίθη·
 — Μάνθα, Μάνθα μου καὶ σύ, Μαρία,
 ἤμουνα ἔς τῆς γῆς βαθιὰ χωμένος
 καὶ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ξεχωρισμένος·
 ἡμέρες τέσσαρες ἤμουν ἔς τὸν Ἄδη
 μέσ' ἔς τὸ φοβερό, πυκνὸ σκοτάδι,
 καὶ ἦρθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἀνέστησέ με
 καὶ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ἔξεχώρισέ με.
 Δώστέ μου νερὸ νὰ πιῶ λιγάκι
 τ' εἶν' τάχειλί μου πικρὸ φαρμάκι.

Ἔτερον.

Ἄγιε Λάζαρε, καλὴ ὥρ', ἀυφέντη,
 τώρα ἡ ὥρα σου, τώρα καὶ ἡ αὐγή σου,
 τώρα ἔλάλησε πουλί καὶ ἀηδὼνι
 καὶ ἀντικρίθηκε τὸ χελιδόνι
 — Παλληγκάρια μου, σταυρὸν σταθῆτε,
 νὰ τιμήσωμε καλὸν ἀυφέντη
 καὶ καλὴ κυρὰ καμαρωμένη.

Ἡ Κεόλασις¹

*Ἄσμα ἀδόμενον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Ἰωαννίνων,
 ὡς παράρτημα τῆς ᾠδῆς τοῦ Λαζάρου.*

Παρακαλῶ σε, Παναγιᾶ, καὶ διπλοπρασκυνῶ σε,
 νὰ μοῦ χαρίσῃς τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ Παραδείσου,
 γ' ἀνοίξω νᾶμπω ζωντανὸς γύρω νὰ περπατήσω,
 νὰ ἰδῶ τοὺς πλοῦσιους πῶς περνᾶν καὶ τοὺς φτωχοὺς πῶς στέκουν.
 Ἐκάθονταν ἡ φτωχολογία ἔς τὸν ἥλιο, ἔς τὸν προσῆλιο
 καὶ οἱ πλοῦσιοι ἐκυλιόντανε ἔς τὴν πίσσα, ἔς τὸ σκοτάδι·
 ἐκείτονταν καὶ ὁ ἔξαρχος σὲ μι' ἄκρ' ἀκκουμισμένος,
 καὶ τοὺς φτωχοὺς ἀγνάντευε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε·

1 Σκιαγράφημα τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλοῦσιου, ὑπάρχουσι δὲ τοῦ ἵσματος τούτου δύο ἢ τρεῖς ἀσήμαντοι παραλλαγί.

— Φτωχοί, γὰρ πάρτε τὰ σπρά μου, δώστέ μου μιὰ λαμπάδα.

— Ἐδῶ τὰ ἄσπρα δὲν περνοῦν, λαμπάδες δὲν πουλιοῦνται.

Ἐξάρχ¹, ἐσὺ τὸ ἤξερες ἴπως ἦσουν γι' ἄλλον κόσμον,
δὲν ἔλεγμονοῦσες τοὺς φτωχοὺς, δὲν ἔβόγηθαγες τὸ ἀρρώστους;

Ἐξάρχ, ἐσὺ τὸ ἤξερες ἴπως εἶχες ν' ἀπεθάνης,
δὲν ἔπήγαινες εἰς τὸ σπερνό, δὲ σθιχναζες ἔς τὸν ὄρθρον,
καὶ ἔς τὴν ἀγία τὴν λειτουργία ἴπου τρέμ' ὄλος ὁ κόσμος;
Θυμάσαι ὄντας ἔπαιρνες τὰ δέκα δεκαπέντε
κ' ἔδανες ἔς τὸ κρασί νερὸ καὶ μέσ' ἔς τὰ λευρὶ στάχτη²;

Ἄλλτερον.

Ἐφῆς εἶδα ἔς τὸν ὕπνον μου, ἔς τὸ στρώμα ἴπου ἐκοιμώμουν,
τὸν ἀγγελὸ μ' ἐφίλευα καὶ τὸ Χριστὸ ἴκερνοῦσα,
καὶ τὴν Κυρά τὴν Παναγία ἴθερμοπαρακαλοῦσα
νὰ μοῦ χάριση τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ Παραδείσου,
νὰ μὲ νὰ ἰδῶ ποιὸς εἶν' ἐκεῖ, τ' εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι.
Ἡῦρα τοὺς πλοῦσιους κείτονταν ἔς τὴν πλάσα, ἔς τὸ σκοτάδι,
εἶδα καὶ τὴ φτωχολογία ἔς τὸν ἥλιον, τὸν προσήλιον,
κ' εἶδα καὶ πλοῦσιον ἄρχοντα νὰ σκούζη, νὰ φωνάζη
καὶ νὰ γυρεύη μιὰ σταξιά νερὸ ἴσαν διακονίᾳρης.

Ὅμοιον.

Ἐλάτ' ἐδῶ, γειτόνισσες, καὶ σεῖς, γειτονοπούλες,
νὰ πάμε νὰ γυρίσουμε ἔς τὰ πράσινα λιθάδια,
νὰ πάμε ἔς τὸ Ψηλὸ βουνό³, νὰ ἰδοῦμε τὰ βαγγέλια,
νὰ ἰδοῦμε γιὰ τὴν Παναγία, ποῦ στρώει, ποῦ κοιμᾶται.
Κοιμᾶται ἔς τὰ τραντάφυλλα, κυλιέται ἔς τὰ λουλούδια
μὲ τοῦ Χριστοῦ τὴ δύναμι, τὴ χάρι τοῦ παιδιοῦ της⁴.

1 ἔξαρχος = πλούσιος ἄρχων, προύχων.

2 παράλλαγή: τὸ λῆδι μὲ τὸ ἄηθμο (= ὑποστάθμην).

3 τὸν Ἄθωνα, τὸ Ἅγιον ὄρος.

4 Καὶ τὸ ἄσμα τοῦτο ὡς καὶ τὸ προηγούμενον ᾄδονται ὡς παράρτημα
τῆς τοῦ Λαζάρου ᾠδῆς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ τῶν Γρεβενῶν.

2. Εἰς τὴν ἑσπέρτην τῶν Βαῦων.

Βάια, Βάια τοῦ Βαῦου
 ὡς τὴν ἄλλη Κυριακὴ
 μὲ τὰ κόκκινα αὐγά,
 μὲ τὴ σούδα τὸ τσιτσι,
 μὲ τὴ μπούκλα ¹ τὸ κρασί.

Ἔτερον.

Βάια, Βάια Κυριακὴ
 ὡς τὴν ἄλλη Κυριακὴ.
 Πίτσι, πίτσι τὸ κοκό,
 μάμου, μάμου τὸ τσιτσι.

Ἔτερον.

Ἦρθ' ὁ Λάζαρος· ἦρθαν τὰ Βάια·
 Βάια, Βάια τῶν Βαῦου,
 πότε γάρθ' ἡ Πασκαλιὰ
 μὲ τὰ κόκκινα ταῦγά,
 μὲ τὲς κόττες τὲς παχειές,
 μὲ τάρνια τὰ τρυφερά.

1 μπούκλα = φιάλη, μπουκάλα.

ΜΕΡΟΣ Γ'

Α. ΣΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ.

1. Εἰς τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος.

Σήμερον μαῦρος οὐρανός, σήμερον μαύρη ἡμέρα,
σήμερον ὄλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
Σήμερον ἔβαλαν βουλήν οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,
γιά νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστὸν τὸν πάντων Βασιλέα.
Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ ἔμπῃ σὲ περιβόλι,
νὰ λάβῃ δεῖπνον μυστικόν, γιά νὰ τὸν λάβουν ὄλοι.
Κ' ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθόταν μοναχὴ τῆς
τῆς προσευχῆς τῆς ἔκανε γιά τὸν μονογενῆ τῆς.
Φωνὴ ἐξηλθ' ἐξ οὐρανοῦ ἀπ' Ἀρχαγγέλου στόμα·
«Σῶνουν, Κυρά μ', οἱ προσευχές, σῶνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
καὶ τὸν Ὑγιό σου πιάσανε κ' εἰς τοῦ Χαλκιᾶ τὸν πᾶνε.
Ὅσον κλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ ὅσον φονιά τὸν πᾶνε,
κ' εἰς τοῦ Πιλάτου τῆς αὐλᾶς ἐκεῖ τὸν τυρανῶνε».
— Χαλκιᾶ, χαλκιᾶ, φτιάσε καρφιά, φτιάσε τρία περόνια,
κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βαρεῖ καὶ φτιάνει πέντε.
— Σὺ, φαράε, ποῦ τᾶφτιασες πρέπει νὰ μᾶς διδάξῃς.
— Βάλτε τὰ δυὸ ἔς τὰ χέρια του καὶ τᾶλλα δυὸ ἔς τὰ πόδια,
τὸ πέμπτο τὸ φαρμακερὸ βάλτε το ἔς τὴν καρδιά του,
νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγῶθ' ἡ καρδιά του.
Κ' ἡ Παναγιὰ ὅσον τᾶκουσε ἔπεσε κ' ἐλιγώθη.
Σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μύσχο
καὶ τρία μὲ ροδόσταμο γιά νάρθη ὁ λογισμὸς τῆς.
Καὶ ὅσον τῆς ἦλθε ὁ λογισμὸς καὶ ὅσον τῆς ἦλθε ὁ νοῦς τῆς

ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιὰ νὰ πάη νὰ πέση,
 ζητεῖ κρημνὸ νὰ κρημνισθῇ γιὰ τὸν μονογενῆ της.
 — Λάβε, κυρά μ', ὑπομονή, λάβε, κυρά μ', ἀνέσι.
 — Καὶ πῶς νὰ λάβω ὑπομονή καὶ πῶς νὰ λάβω ἀνέσι,
 ἔγω ἔχω ἴνα γιὸ μονογενῆ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένον;
 Κ' ἡ Μάρθα κ' ἡ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάννα
 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσαρες ἀντάμα,
 ἔπιασαν τὸ στρατὶ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι.
 Τὸ μονοπάτι τὲς ἔδγαλε μέσ' ἔς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα·
 — Ἄνοιξε, πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου·
 κ' ἡ πόρτα ἀπὸ τὸν φόβον της ἀνοίγει μοναχὴ της.
 Τηρᾶ δεξιὰ, τηρᾶ ζερβά, κανένα δὲν γνωρίζει,
 τηρᾶ καὶ δεξιώτερα βλέπει τὸν Ἄγιογιάννη·
 — Ἄγιέ μου Γιάννη Πρόδρομε καὶ Βαπτιστὰ τοῦ Γιοῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν Ἰγνόκα μου καὶ τὸν διδάσκαλόν σου;
 — Δὲν ἔχω γλῶσσα νὰ σοῦ ἔπω, γλῶσσα νὰ σοῦ ἔμιλῃσω,
 δὲν ἔχω χεροπάλαμο διὰ νὰ σοῦ τὸν δείξω.
 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ, τὸν παραπονεμένον,
 ὅπου φορεῖ ἑποκάμισον ἔς τὸ αἷμα βουτηγμένον,
 ὅπου φορεῖ ἔς τὴν κεφαλὴν ἀκάνθινον στεφάνι;
 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ Γιόκας σου καὶ ὁ διδάσκαλός μου.
 Κ' ἡ Παναγιὰ ἑπλησίασε γλυκὰ τὸν ἔρωτουσσε·
 — Δὲν μοῦ ἔμιλᾶς, παιδάκι μου, δὲν μοῦ ἔμιλᾶς, παιδί μου;
 — Τί νὰ σοῦ ἔπω, μαννούλα μου, ἔπου διάφορο δὲν ἔχεις;
 Μόνον τὸ μέγα Σάββατο, κοντὰ τὸ μεσημέρι,
 ἔπου θὰ λαλήσῃ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
 σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ οὐράνια,
 σημαίνει κ' ἡ Ἄγια Σοφία μὲ τρεῖς χρυσὲς καμπάνες.
 Ὅποιος τὰκούει σφίζεται κι ὅποιος τὸ λέει ἀγιάζει
 κι ὅποιος τὸ καλοφηγηκραστῆ Παράδεισον θὰ λάβῃ,
 Παράδεισον καὶ λίβανον ἀπὸ τὸν ἅγιον Τάφον.

Ἄλλο.

Καλὸ εἶν' καὶ τ' «Ἄγιος ὁ Θεός», καλὸ εἶν' καὶ ἔπου τὸ λένε,
 κι ὅποιος τὸ λέει σφίζεται κι ὅποιος τὰκούει ἀγιάζει
 κι ὅποιος τὸ παραφογηκραστῆ Παράδεισο θὰ λάβῃ,
 Παράδεισο καὶ λειτουργο καὶ μέγα μοναστήρι.

Κάτω 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 'ς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἐκεῖ δεντρί δὲν ἦτανε, δεντρί ν' ἐφανερῶθη·
 τὸ δέντρον ἦταν ὁ Χριστὸς κ' οἱ κλάρες οἱ Προφῆτες,
 'ποῦ 'προφητεύαν κ' ἔλεγαν καὶ τοῦ Χριστοῦ τὰ Πάθη.

— Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρ' ἡμέρα,
 σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
 Σήμερα 'βάναν τὴ βουλή οἱ ἄνομ' οἱ Ὀβραῖοι
 γιὰ νὰ σταυρώσουν τὸ Χριστὸ τὸν πάντων βασιλέα·
 σταυρώνουν καὶ ραπίζουνε καὶ ψευτομαρτυροῦνε,
 καὶ 'ς τοῦ Πιλάτου τὴν αὐλὴ ἐκεῖ τὸν τυραννοῦνε·
 τὰ μάρμαρα 'δακρύσανε κ' ἡ γῆς ἀναταράχθη,
 ὁ ἥλιος ἐσκοτίδιασε καὶ τὸ φεγγάρ' ἐχάθη.

Τὸ φαράω ἐστείλιανε νὰ κόψῃ τριὰ περόνια,
 κι αὐτὸς ὁ 'πικατάρατος βαρεῖ καὶ κόβει πέντε.

— Βρὲ φαράε, 'ποῦ τάκοψες, πρέπει νὰ μᾶς διατάξῃς·

— Τώρα 'ποῦ μ' ἐρωτήσατε πρέπει νὰ σᾶς διατάξω·
 τὰ δυὸ βάντε 'ς τὰ πόδια του καὶ τὰλλα δυὸ 'ς τὰ χέρι,ν,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ βάντε το 'ς τὴν καρδιά του,
 νὰ βγάνῃ 'ξειδι καὶ γιαλι κι ἀφράτο παξιμάδι,
 νὰ φᾶ ἡ κυρά μας Παναγιᾶ, νὰ φᾶ κι οὐλος ὁ κόσμος.

Κ' ἡ Παναγιᾶ 'ποῦ τᾶκουσε εὐρέθη λιγωμένη·
 ἀγγέλοι, ἀγγέλοι τὴν κρατοῦν κι Ἀπόστολοι τῆς λένε·

— Κυρά μου, κάν' ἀπομονή, Κυρά μου, κάν' ἀνέσι.

— Ἄχ! πῶς νὰ κάν' ἀπομονή, ἄχ πῶς νὰ κάν' ἀνέσι!

Ἐναν Ἵγιό, μονονυγιό καὶ 'κεινον σταυρωμένο!

Δὲν εἶω' γκρεμνός νὰ γκρεμισθῶ, 'γιαλὸς νὰ πέσω μέσα,
 δὲν εἶν' σπαθᾶκι δίκικοπο νὰ κόψω τὸ λαιμό μου;

Τὸ μονοπάτι ἐπιασε, τὸ μονοπάτι πιάνει,
 τὸ μονοπάτι τν ἔβγανε 'ς τὴν πόρτα τοῦ Πιλάτου·
 βρίσκει τίς πόρτες κλειδωτὲς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα,
 κ' οἱ πόρτες ἀπ' τὸ φόβο τους ἀνοίγουν μοναχὲς τους.

Καὶ μέσα ν' ὅπου ν' ἐμπαινε καὶ μέσα ν' ὅπου ἔμπαλνει
 τηράει δεξιὰ, τηράει ζερβά, κανένα δὲν γνωρίζει·
 τηράει καὶ δεξιότερα βλέπει ἓνα γνωστό της·

τὸν Ἀγιογιάννη Πρόδρομο καὶ Βαπτιστὴ τοῦ Γιοῦ της·

— Μὴν εἶδες μὲν' τὸ Γιοῦλη μου καὶ σέν' τὸ δάσκαλό σου;

— Ποιὸς ἔχει στόμα νὰ σ' τὸ εἰπῇ καὶ χέρια νὰ σ' τὸν δείξῃ,
 ποιὸς ἔχει πέτρινη καρδιά νὰ σοῦ τὸ 'μολογήσῃ;

Τὸν βλέπεις ἄκείνον τὸ γυμνὸ καὶ τὸν ἐσταυρωμένον ;
ἐκεῖνος εἶν' ὁ Γιοῦλῆς σου καὶ μὲν' ὁ δάσκαλός μου.

**Ὅμοιον παρηλλαγμένον μόνον ἐν τέλει κατὰ
τὸ ἐξῆς ἀλφαθητικόν.**

Ἄλφα εἶναι ὁ οὐρανὸς καὶ **Βῆτα** βασιλεύει.

Γάμμα γεννιέται ὁ Χριστὸς καὶ **Δέλτα** δι' Ἀγγέλου.

Ἐψιλὸν ἔρχεται ὁ Κύριος.

Ζῆτα ζητοῦν τὸν Ἰουδαῖον.

Ἡτα—Θῆτα—Ἰῶτα

Κάππα κάλαμος τὸν ἔσουρε.

Λάμβδα λαὸς τὸν ἐπερικύκλωσε.

Μῦ μυριάδες τὸν ἐκυνηγούσανε.

Νῦ νύχτα τὸν ἐπιάσανε.

Ξεῖ ξεῖδι τὸν ἔποτίσανε.

Ὅ μικρόν ὁ Πιλάτος τοῦλεγε·

Πεῖ πότος εἶσαι σύ ;

Ρῶ Ῥωμαῖος εἶμαι ἄγώ.

Σίγμα . . .

Ταῦ τί Ῥωμαῖος εἶσαι σύ ;

Ῥ ψιλὸν—Φεῖ . . .

Χεῖ χίλια χρόνια εἶχα νὰ σὲ ἰδῶ.

Ῥεῖ ψεύτης εἶσαι σύ.

Ὡ τὸ μέγα τὸ καλό.

(Εἰς τὴν χαρὰν τῶν Ῥωμαίων¹ καὶ εἰς τὴν πομπήν² τῶν Ἑβραίων).

¹ Ῥωμαίων = Ἑλλήνων.

² Πομπήν. Ἡ πομπὴ ἐνταῦθα ἔχει τὴν σημασίαν καὶ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ πεισματος καὶ τοῦ ἐμπαίγματος.

Ὁ μακαρίτης Μ. Δελέκος ἰδοῦ τί λέγει ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τοῦ περὶ τοῦ ἔσματος τούτου :

«Τὴν νύκτα τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς πολλοὶ παῖδες Κλεωνάοι μεταβαίνοντες ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν λέγουσι τὸ ἄσμα τοῦτο καὶ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς συνηθείας διάφορα δῶρα. Τὴν δὲ πρῶταν πάντες οἱ δημόται τοῦ δήμου ἐκείνου λέγοντες τρις τοὺς δύο τελευταίους στίχους πίνουσιν ὀλίγον ὕξος εἰς ἀγάτην τοῦ Χριστοῦ τοῦ πίνοντος καὶ αὐτοῦ».

Ἕτερον ἁδόμενον ἐν Πάργῃ τῆς Ἡπείρου.

Καλό εἶναι τ' Ἅγιος ὁ Θεός, καλό εἶναι νὰ τὸ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σώνεται, ὅπου τὰκούει ἀγιάζει,
 κι ὅπου τὸ καλαφοκρασθῆ Παράδεισον λαμβάνει,
 Παράδεισο καὶ λειτουργιὰ καὶ ἅγιο μοναστήρι.
 Κάτω 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 'ς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο 'φανερῶθη.
 Τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
 τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' οἱ ῥίζες οἱ Προφῆτες,
 'ποῦ 'προφητεῖσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
 — Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερεις τὰ θλιθερά μαρτούρια,
 ὅταν σ' ἐμαρτουρεύανε οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν οἱ χιλιοκολασμένοι ;
 Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φικιάσῃ τριὰ περόνια,
 κι αὐτὸς ὁ σκύλλος ἔφικιασεν ἀντίς γιὰ τρία πέντε.
 — Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τὰ 'θελες τὰ πέντε ;
 — Ἐγὼ ν ὅπου σᾶς τάφκιασα, ἐγὼ σᾶς ὀρμηνεύω.
 Γὰ δυὸ βάλτε 'ς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ 'ς τὰ δυὸ του χέρια,
 τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο βάλτε το 'ς τὴν καρδιά του
 νὰ τρέξῃ γαῖμα καὶ χολή ν ἀπὸ τὰ σωθικά του.
 Ὅταν τὰκούσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε λιγωμένη.
 — Φέρτε φαγί, φέρτε κρασί κι ἀφράτο παξιμάδι
 νὰ δείξω τὴν παρηγοριὰ γιὰ τὲς καϊμένες μάννες,
 γιὰ τὲς καϊμένες ἀδερφές, γιὰ τὰ καϊμένα ἀδέρφια,
 μὴν πάρουν δρόμο γιὰ γκρεμό, μαχαῖρι καὶ σφαγοῦνε.

Ὅμοιον ἁδόμενον ἐν τοῖς περιχώροις τῶν Ἰωαννίνων.

Καλό εἶναι τ' Ἅγιος ὁ Θεός, καλό εἶναι νὰ τὸ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σώνεται, ὅπου τὰκούει ἀγιάζει,
 κι ὅπου τὸ καλοφοκρασθῆ, Παράδεισο λαμβάνει,
 Παράδεισο καὶ λειτουργιὰ καὶ ἅγιο μοναστήρι.
 Κάτω 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 'ς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἐκεῖ 'λειτούργαε ὁ Χριστὸς 'ς τὸ Ἅγιο μοναστήρι,
 οἱ Ἄγγελοι συλλειτουργοί, οἱ Ἀποστόλοι ψάλλουν,
 ψάλλουν τὸ « Ἅγιος ὁ Θεός » καὶ « Τὴν τιμιωτέραν ».

ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο ἐφανερώθη.
 Τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
 τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' οἱ βίβρες οἱ Προφῆτες
 ἔπου ἔπροφητεύσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
 Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερεις τὰ θλιβερά μαρτούρια,
 ὅταν σ' ἐμαρτουρεύσανε οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν οἱ χιλιοκολασμένοι ;
 Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φκιάσῃ τρία περόνια
 καὶ αὐτὸς ὁ σκύλλος ἔφκιασεν ἀντὶς γιὰ τρία πέντε.
 — Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τάθελεις τὰ πέντε ;
 — Ἐγὼ ν ὀπού σᾶς τάφκιάσα, ἐγὼ σᾶς ὀρμηγεύω
 τὰ δυὸ βάλτε ἔς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του χέρια,
 τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο βάλτε το ἔς τὴν καρδιά του,
 νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ χολή, νὰ τρέξῃ ἄν ποτάμι.
 Μὲ τὴν καπνιά τὸν ἔποτιζαν ἔξειδι μὲ τὸ σφογγάρι.
 Ἐὐὐν τᾶκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε λιγωμένη.
 — Ποῦναι μαχαίρι νὰ σφαγῶ, γκρεμνὸς νὰ πάω νὰ πέσω !
 — Μὴ σφάζεσαι, μαννούλα μου, σφάζοντ' οἱ μάννες ἕλες.
 Βάλτε κρασάκι ἔς τὸ γιὰλὶ καὶ ἀφράτο παξιμάδι
 νὰ δεῖξω τὴν παρηγοριά γιὰ τίς καϊμένες μάννες !
 Ἐπὸ τὸν πόνο τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τὰ τυραγνά του
 ὁ ἥλιος ἔσκοτίδιασε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη.
 — Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Χριστό, ὀλοι κοντά μου ἐλάτε !
 Ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν τρεῖς ἅγιες γυναῖκες,
 οἱ ἀδερφῆς τοῦ Λάζαρου καὶ τοῦ Ἰακώβου ἡ μάννα
 κ' ἐπῆγαν μὲ τὴν Δέσποιναν εἰς τοῦ λησιτῆ τὰ σπίτια.
 Βρίσκουν τῆς θύρες του κλειστές, τῆς θύρες σφαλισμένες,
 βρίσκουν καὶ τὰ παράθυρα βαριὰ μανταλωμένα.
 — Ἀνοῖξετε, θύρες τοῦ λησιτῆ καὶ πόρτες τοῦ Πιλάτου
 κ' οἱ πόρτες ἀπ' τὸν τρόπο τους ἀνοῖξαν μονάχες.
 Τηρᾶν δεξιά, τηρᾶν ζερβιά, βλέπουν τὸν Ἄϊ-Γιάννη
 — Ἐλ', Ἄϊ-Γιάννη ἀγαπητὲ καὶ μαθητῆ τοῦ Γιου μου
 μὴν εἶδες τὸν Ἰγιούβη μου καὶ τὸ οἰδάσκαλό σου ;
 Βρίσκουν τὸν Πέτρον ὀμπροστά πικρὸν καὶ μαραμμένον.
 — Κάτσε, Πέτρε, ἔμολόγα μου, κάτσε κουδέντιασέ μου.
 — Ποιὸς ἔχει γλῶσσα νὰ σ' τὸ εἶπῃ, καρδιά νὰ ἔμολογήσῃ !
 Γλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ καὶ τὸν ἐσταυρωμένον ;
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ Γιούλης σου, αὐτὸς ὁ δάσκαλός μου.

Ὅμοιον ἀδόμενον ἐν Χίῳ.

Κάτω ἔς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἔς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἔκει κάθεται ἡ Δέσποινα μονιὰ καὶ μοναχὴ τῆς
 τὴν προσευχὴ τῆς ἔκανε γιὰ τὸ μονογενῆ τῆς.
 Ἀκούει βροντὲς καὶ ταραχὰς καὶ σύχυσες μεγάλες.
 Σκύθει νὰ ᾄδῃ ἔς τὴν πόρτα τῆς, νὰ ᾄδῃ τὴ γειτονιά τῆς.
 βλέπει τὸν οὐρανὸ θαμπὸ καὶ τᾶστρο βουρκωμένο,
 τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρὸ ἔς τὸ αἶμα βουτηγμένο.
 Βλέπει τὸ Γιάννη κ' ἤρχονταν κλαμένο καὶ δαρμέ νο
 καὶ βάσταν καὶ ἔς τὸ χέρι του μαντῆλι αἱματωμένο,
 καὶ βάσταν κι ἀπὸ τᾶλλό του μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του.
 — Γιάννη μου, καλογιάννη μου, καὶ ποῦν' ὁ δάσκαλός σου ;
 — Δὲν ἔχω στόμα νὰ σᾶς πῶ, χεῖλη νὰ σᾶς μιλήσω
 οὔτ' ἡ καρδιά μου τὸ βαστά νὰ σᾶς τὸ μολογήσω.
 — Πές μου το, Γιάννη, πές μου το νὰ μὴ λιγοθυμήσω.
 — Βλέπετε ἔκεινο τὸ βουνὸ ποῦναι ἕψηλὸ καὶ μέγα,
 ἔπῳχει τὴν πράσινη κορφή, τὴ γερανιά παντιέρα ;
 Ἐκεῖ τὸν ἔχουν οἱ Ἑβροὶ ἀξάγκωνα δεμένο
 ἔσαν κλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ ἔσᾶ φονιά τὸν σύρνουν.
 Ὡς τᾶκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε καὶ λιγώθη
 σταμνὶ νερὸ τὴν περιχοῦν, τὰ τριά κανιὰ τὸ μόσχο,
 τέσσερα τὸ ροδόσταμο ὅσο νὰ συνεφέρῃ
 καὶ μόλις ἐσυνέφερε αὐτὸν τὸν λόγο λέει·
 — Ἄς ἔρθ' ἡ Μάρθα κ' ἡ Μαριά κ' ἡ Ἄγρια ἡ Ἐλισάβετ
 καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ ἀδελφή, τᾶγιου Γιαννίου ἡ μάννα
 νὰ πᾶμε νὰ τὸν εὔρωμε, νὰ πᾶμ' νὰ τὸν ἰδοῦμε,
 πριχοῦ τοῦ βάλουν τὰ καρφιὰ καὶ μοῦ τὸν θανατώσουν.
 Παίρνουνε τὸ στρατὶ στρατί, τὸ ῥιὸ τὸ μονοπάτι
 καὶ τὸ στρατὶ τίς ἔδγαλε εἰς τοῦ χαλκιὰ τὴν πόρτα.
 — Γιὰ πές μου, πές μου, ἀτσίγγανε, ἔντα ν' αὐτὰ ποῦ κάνεις.
 — Ἑβροὶ μοῦ παραγγείλανε καρφιὰ γιὰ νὰ τὼς κάνω
 ἔκεινοι μοῦπαν τέσσερα, μάγῳ τὼς κάνω πέντε,
 τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του γόνατα, τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του χέρια,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ εἰς τὴν καρδιά του μέσα.
 Ἡ Παναγιὰ τοῦ εἶπενε καὶ τὸν ἐκαταράστη·
 — Ἄντε, μωρὲ ἀτσίγγανε, ποτ' ἀχυλιὰ μὴν κάνης

1 ἀχυλιὰ (στάκτη ἔγγυλος)=τέφρα.

οὔτε ἡ τραχηλίτσα σου ποκάμισο μὴ βάλῃ,
 τὸ σπῖτι σου ποτὲ ψωμί, ποτὲ νὰ μὴ χορτάσῃ.
 Παίρνουνε τὸ στρατὶ στρατὶ, τὸ ῥιὸ τὸ μονοπάτι
 καὶ τὸ στρατὶ τίς ἐθγάλε μέσ' ἔς τοῦ ληστῆ τὴν πόρτα.
 Ἦταν οἱ πόρτες σφαλιστὲς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα
 καὶ τὰ παραθυράκια του σφικτὰ μανταλωμένα.
 Οἱ πόρτες ὡς τίς εἶδανε ἀνοίξαν μοναχὲς τῶς·
 — Ἐβροί, κάνετε ψυχικό, κάνετ' ἐλεημοσύνη
 καὶ κατεθάσατέ μου τον μὲ τὴν ῥιδοσοῦνη.
 Ἄλλος τὴν φτεῖ, κι ἄλλος τὴν χρεῖ κι ἄλλος τὴν ἐξεκοῦνταν·
 ἀπελογαῖται ὁ Γιούκας τῆς ἀπ' τὸ σταυρὸ ὀπουταν·
 — Ἄντε, μάννα μου, ἔς τὸ καλὸ, ἄντε, μάννα μου, διάδου,
 καὶ τὸ μεγάλο Σάββατο κάθου κι ἀπάνιεχέ με·
 ἴσά λειτουργοῦν οἱ ἐκκλησιῆς καὶ φάλλουν κ' οἱ παπᾶδες,
 τότε καὶ σύ, μαννούλα μου, ἔχε χαρὲς μεγάλες¹.

Ἔτερον.

Ἡ Παναγιὰ ἐκάθετο μόνη καὶ μοναχὴ τῆς,
 τὴν προσευχὴ τῆς ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενῆ τῆς.
 Ἄκούει βοή καὶ ταραχὴ καὶ σύχουσι μεγάλη,
 βαίν' ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς, ὄξ' ἀπ' τὴ γειτονιά τῆς,
 βλέπει τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τᾶστρα βουρτωμένα,
 τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρὸ ἔς τὰ δάκρυα βουτηγμένα,
 τὸν ἅγιο-Γιάννη κ' ἤρχετο κλαμένος καὶ δαρμένος.
 Ἐθάστα καὶ ἔς τὸ χέρι του μάλλιὰ τῆς κεφαλῆς του,
 ἐθάστα κι ἀπὸ τᾶλλό του ἓνα μαντῆλι δάκρυα.
 — Γιὰ πέ μου, ἄγγε Γιάννη μου, γιὰ πέ μ', ἄγγε μου Γιάννη·
 εἶδες ἐμὲν τὸ Γιόκα μου καὶ σέν' τὸ δάσκαλό σου ; —
 — Δὲν ἔχω στόμα νὰ τὸ πῶ, χεῖλη νὰ τὸ μιλήσω,
 μῆδ' ἡ καρδιά μου τὸ κρατεῖ νὰ σοῦ τὸ μολογήσω.
 Ἄμ' ἂν τι καὶ μ' ἐρώτησες, ἄς σοῦ τὸ πῶ κι ἄς εἶναι.
 Θωρεῖς ἐκεῖνο τὸ βουνὶ ῥεῦναι ῥηλὸ καὶ μέγα ;
 Ἐκεῖ τὸν ἔχουν οἱ Ἐβρηοὶ ἐξάγκωνα δεμένο,
 ἴσάν κλέφτη τὸν ἐπιάνουσε καὶ ἴσάν φονιά τὸν πᾶνε.

1 Ἰδὲ «Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα» Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ Τόμ. Α' 1870—1871.

Ἐάν τᾶκουσεν ἡ Δέσποινα, ἤπεσε καὶ ἠλιώθη,
σταμνὶ νερὸ τῆς περιχοῦν καὶ τριά κανάτια μύσχο
κ' ὄστειο τὸ βρόδοσταμο, ὅσο νὰ συνεφέρῃ.

Συνέφερεν ἡ Δέσποινα, τὸν πρῶτο λόγο λέγει·

— Ἄς ἔρθ᾽ ἡ Μάρδα κ' ἡ Μαριά κ' ἡ ἄλλ', ἡ Ἐλισάδα·
ἄς ἔρθῃ ποῦ τὸν εὐρομεν, πριχοῦ τὸνέ σταυρώσουν,
πριχοῦ τοῦ βάλουν τὰ καρφιὰ καὶ τὸνέ θανατώσουν.

Ἐτὴ στρατά ποῦ ὀδιαβαίνανε, ἔς τὴ στρατά, ὅπου ἴπᾳσι,
ὄρες ἤκλαι' ἡ Δέσποινα, ὄρες ἐμοιριολόγα.

Εὐρίσκουν ἐν' ἀτσίγγανο κ' ἤκαμνε τὰ καρφιὰ του.

— Μπρὲ σκύλλε, σκύλλ' ἀτσίγγανε, ἴντα ἴν' αὐτὰ ποῦ κάμνεις; —

— Ἐνα θεὸ νὰ σταυρώσωμε καὶ κάμνω τὰ καρφιὰ του.

Μόν' τριά μου παραγγείλανε κ' ἐγὼ τοὺς κάμνω πέντε.

Τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του γόνατα, τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του χέρια,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ μέσ' ἔς τὴν καρδιά του μέσα.

— Μπρὲ σκύλλε, σκύλλ' ἀτσίγγανε, ποτ' ἀχυλιά μὴν κάμης.

Κι ἂν κάμης καὶ τὴν ἀχυλιά, ἀνεμος νὰ τὴν πάρῃ. —

Καὶ τὸ στρατὶ τὲς ἐδγαλε εἰς τοῦ ληστή τὴν πόρτα.

Οἱ πόρτες εἶναι σφαλιστές, ἦταν καὶ πετρωμένες,
κ' ἐκεῖνες ἀφ' τὸν φόβο των ἴ ανοῖξαν μοναχές των²,

Μπαίνει μέσα ἡ Δέσποινα δαρμένη καὶ κλαμένη.

Ἐκεῖ ἴστεκοῦνταν οἱ Ἐβρηοὶ καὶ τὸν ἐπαραστέκαν,
κι ἄλλος τὸν φτεῖ κι ἄλλος τὸν βρεῖ κι ἄλλος τὸν περιπαλίζει.

Βλέπει τὸν τὸνέ Γιόκα τῆς εἰς τὸ σταυρὸ ἀπάνω.

— Δὲν ἐν' μαχαῖρι νὰ σφαγῶ, γκρεμὸς γιὰ νὰ γκρεμισῶ;

Ἐπολογᾷτ' ὁ Γιόκας τῆς ἀφ' τὸν σταυρὸν ἀπάνω·

— Μάννα μου, κι ἂν σφαγῆς ἐσύ, σφάζετ' ὁ κόσμος ὅλος.

Ἐπαρε, μάνν', ἀπομονή, νὰ πάρ' ὁ κόσμος ὅλος.

— Γιὰ πέ μου, πέ μου, Γιόκα μου, πότε νὰ ἴσ' ἀπαντέχω;

Ἐτὴ λαμπρὴ τὴν Κυριακὴ ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου;

— Σῦρε, μάννα, ἔς τὴν πόρτα μας, σῦρε ἔς τὴ γειτονιά μας,
στρώσε χαμηλοτράπεζο ἔς τὴ μέση τοῦ ἴσπιτιοῦ μας,
νὰ φᾶσι μάννες μὲ παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ μὲ μάννες,
νὰ φᾶσι κ' οἱ καλόπαντρες μὲ τοὺς καλοὺς των ἄντρες
κι ὅλες ὅπου μᾶς ἀγαποῦν κι ὅπου μᾶς πιάνουν θλίψι. —

Ὅμοιον.

Τώρα εἶν' Ἁγιαπαρασκευή, τώρα εἶν' ἅγιες ἡμέρες,
 ἔπου λειτουργοῦν οἱ ἐκκλησιῆς καὶ φάλλουν οἱ παπᾶδες·
 ἔπου λένε τ' «Ἅγιος ὁ Θεός», ἔπου λέν τὰ γιαιουαγγέλια.
 Ὅγιος τὸ λέει σώνεται κι ὄγιος τὰκούσει ἀγιάζει,
 καὶ ὄγιος τὸ καλοφογκρασθῆ Παράδεισο θὰ λάβη.
 Παράδεισος ἡ ἐκκλησιὰ καὶ τᾶγια μοναστήρια.
 Δὲν τὸ ἤξερες, ἄμαρτωλέ, ἔπου ἤθελες νὰ πεθᾶ νης,
 νὰ δώσουν τὰ χεράκια σου, νὰ γράφουν οἱ Ἄγγελοι ;
 Δὲν ἔδωσαν τὰ χέρια σου καὶ γράφουν οἱ Ἑβραῖοι.
 Ἡ γλώσσα λέει τᾶδικο, ἡ ψυχὴ τὰπολαμβάνει·
 ἡ γλώσσα λέει τὸ καλὸ, ἡ ψυχὴ τὰπολαμβάνει.
 Τὸ σῶμα κάνει τὸ καλὸ, ἡ ψυχὴ τὰπολαμβάνει·
 τὸ σῶμα κάνει τὸ κακὸ, ἡ ψυχὴ τὰπολαμβάνει.
 Ἡ Παναγιὰ καὶ ὁ Χριστὸς νᾶναι βοήθειά μας·
 ὁ Μιχαὴλ χαρχάγγελος νᾶναι διαφύλαξι μας.

2. Εἰς τὸν Ἐπιτάφιον.

Ἄγιο-Πιτάφιε, ποῦν' τὰ μανουσάκια σου,
 ποῦν' τὰ μανουσάκια σου καὶ τὰ λουλουδάκια σου ;
 —Γιάτα, γιάτα πῶρχονται τὴν Παρασκευὴ τὸ γιόμα·

3. Μεγάλης ἐβδομάδος
Παινηγορίαι καὶ ἀστεῖσμοί.

Μεγάλη Δευτέρα	μεγάλη μαχαίρα
Μεγάλη Τρίτη	μεγάλη κρίσι
Μεγάλη Τετάρτη	μεγάλη ζάλη
Μεγάλη Πέμπτη	μεγάλη γέψι (¹)
Μεγάλη Παρασκευὴ	μεγάλη ταραχὴ
Μεγάλο Σαββάτο	ἀρονιά, κατσίκια κάτω

¹ Κοινωνία τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

"Ετερον.

Δευτέρα	ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν μαχαίρα
Τρίτη	ὁ Χριστὸς ἐκρούφη
Τετάρτη	ὁ Χριστὸς ἐχάθη
Πέμπτη	ὁ Χριστὸς εὐρέθη
Παρασκευὴ	ὁ Χριστὸς ἕως τὸ καρφί
Σαββάτο	ὁ Χριστὸς ἕως τὸν τάφο
Κυριακὴ	ὁ Χριστὸς θ' ἀναστηθῆ ἢ Βαίν(ουν) τᾶρνι ἕως τὸ σουγλί.

3. Εἰς τὴν ἀγίαν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ εὐρέθη·
σήμερα καὶ οἱ παπᾶδες
μετὰ κερία καὶ μετὰ λαμπάδες.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ εὐρέθη·
σήμερα καὶ οἱ καλογέροι
μετὰ τὸ σκοῦφό τους ἕως τὸ χέρι.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ εὐρέθη·
σήμερα οἱ παντρεμένες
στέκονται καμαρωμένες.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ εὐρέθη·
σήμερα τὰ παλληκάρια
στέκονται ὅσταν τὰ λιοντάρια.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ εὐρέθη·
σήμερα καὶ τὰ κορίτσια
στέκονται ὅσταν κυπαρίσσια.

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη
καὶ ἔς τοὺς οὐρανοὺς ἐβρέθη·
σήμερα καὶ οἱ μαῦρες χῆρες
στέκονται ἴσάν καλομαῖρες.

Ἔτερον

ἄδόμενον ὑπὸ ἐγγραμμάτων κατὰ τὴν ἔψησιν τοῦ ὀβελίου
πασχαλινοῦ ἁμνοῦ κατὰ τὸν ἦχον τοῦ γνωστοῦ σχετικοῦ
ἐκκλησιαστικοῦ τροπαρίου.

Ὁ Ἄγγελος ἐβόα τὰ μὲν τῷ ψηγομένῳ
ψῆσου, ἁμνέ μου, ψῆσου καὶ βροῖδοκοκκινίσου·
ὡς ἵπτεν νὰ φέρουν κράσο
νὰ σὲ ξεκοκκαλιάσω.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΔΙΑΦΟΡΑ ΔΙΣΜΑΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΑ
ἄδόμενα εἰς ὠρισμένας πανηγύρεις καὶ ἐποχάς.

1. ΔΙΣΜΑΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ

ἄδόμενα εἰς ὠρισμένας πανηγύρεις.

α') Ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ
(τῆς Μεσοτεσσαρακοστῆς) ¹.

Σήμερον ἡμᾶς συνήγαγεν ἡμέρα τοῦ ἁγίου.
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.
Χαῖρε, Ἀδάμ, χαῖρε Ἀγνή, χαῖρε τίμιε Σταυρέ,
κι ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁμεῖς οἱ μαθηταί.
Ἡμεῖς οἱ τρεῖς, οἱ τέσσαρες,
καὶ ἄλλ' εἰκοσιτέσσαρες,
τὴν πόλιν ἐγυρίσαμεν
τὴν πόλιν τὴν μητρόπολιν,
τὸν βασιλιὰ δὲν εἶδαμεν.

Χειμῶνα τὸν περάσαμεν,
καλὰ τὸν ἐπετύχαμεν,
Μάρτη, Μάρτη μου καλὲ
καὶ Ἀπρίλη θαυμαστέ.
Τὸ κρασί μέσ' ἔς τὸ ποτήρι
καὶ τὰ σῦκα ἔς τὸ μαντῆλι.
Χελιδόνι κελαϊδᾷ
καὶ ἀνθρώπους ἐξυπνᾷ.
ἌΟξω, φύλλοι, ποντικοί,

πάρτε ὄρος τσαὶ βουνί.
Φᾶτε κουμαρόφυλλα,
πέσετε, ψοφήσετε.
Μέσα ἦλιος καὶ χαρὰ,
καὶ κουκούλια σφικτά,
καὶ μεγάλα ἴσάν ταυγά.
Ὡς λουλουδίξει ὁ Σταυρός,
νά λουλουδίσουν τὰ ὀρδίνια σας²,
νά πῆξουν τὰ κουκούλια σας.

¹ Τὸ ἕσμα τοῦτο σχετιζόμενον προφανῶς πρὸς τὸ χελιδόνισμα ἔδεται ὑπὸ μαθητῶν ἐν Καρύστῳ τῆς Εὐβοίας καὶ ἀλλαγῶ. Ἴδὲ «Δοκίμιον γλωσσικοῦ ἰδιώματος Καρύστου καὶ τῶν πέριξ», Εὐαγγ. Παπαχατζῆ. Ἀθήναι, 1915.

² ὀρδίνια=κλήματα, ἐνταῦθα ἴσως χωρίσματα κήπου, βραγιές, λέξεις λατινικῆ (ordo).

Ὁ ἥλιος φωτίζει,
ἡ γῆ μυρίζει,
τὰ δένδρα ἀνοῦσι,
ἴτὰ πουλιά κελαῖδοῦσι.
Σήκω, κυρά, δός μου ταῦτό,
γιατ' ἔχω δάσκαλο κακό.

Ἄν ἀργήσω, δέρνει με,
μείνω δέ, σκοτώνει με.
Κ' ἔχετε τὸ κριμά μου
καὶ τὴν ἁμαρτία μου.
Ἄς τὸ πάρω ἄγω ταῦτό
κι ἄς δαρθῶ καὶ σκοτωθῶ.

6) Εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἀκοῦστε τὸ τί ἴγνηκε σὲ τόπο ἔξαιουμένο !

Ἐκ' ἦτανε κ' ἐφώλιαζε θεριὸ καταραμένο,
κι ἂν δὲν τοῦ ἴδιναν ἄνθρωπο νὰ φάη πουρνὸ καὶ βράδου
κανένανε δὲν ἄφηνε νερὸ νὰ πάη νὰ πάρη.

Γι' αὐτὸ ἐρρίχνανε λαχνό, κι ὁποῖανου ἤθελε πέσει,
θᾶστελνε τὸ παιδάκι του τοῦ δράκοντα πεσκέσι.

Ἐπεσε καὶ τοῦ βασιλιά γιὰ τὴ βασιλοπούλα,
γιὰ νὰ τὴν φάη ὁ δράκοντας τὴν ὄμορφη κυρούλα,
κι ὁ βασιλιάς μὲ κλάματα ἐφώναζε «Σταθῆτε,
ὄλο τὸ βιό μου πᾶρτέ το καὶ τὸ παιδί μ' ἀφήτε».

Κι ὁ κόσμος ἀπεκρίθησαν ὄλοι μὲ ἓνα στόμα·

— Ἦ δός μας τὸ κορίτσι σου ἢ παίρνομεν ἐσένα.

— Γιὰ ντύστε τὴν, στολίστε τὴν καὶ σῦρτέ τὴν ἔς τὴ βρύσι,
γιὰ νὰ τὴν φάη τὸ θεριὸ χωρὶς νὰ τὴν μασσήση.

Ὁ Ἁγιο-Γεώργης τᾶκουσεν εἰς τὴν Καππαδοκία,

ἔς τὸ γλήγορό του τᾶλογο ἀνέβηκε μὲ βία·

ἔς τὸν δρόμον ὁποῦ ἔτρεχε, ἔς τὸν δρόμο ἴπου διαβαίνει
σὲ μιὰ παντέρμη μεριά τὸν Σαταν' ἀπανταίνει.

— Ὠ μέγα Ἁγιε Γεώργιε, γιατί τόσο σπουδάξεις,
τὸ γλήγορό σου τᾶλογο γιατί τὸ παραδιάξεις ;

— Καταραμένε Σατανᾶ, πῶς ἔξερεις τὸνομά μου,
ἴπ' ἐγῶμαι ξένος ἀπ' ἐδῶ, ξένα τὰ γονικά μου ;
Βαρεὶ βιτσιὰ τᾶλόγου του, ἔς τὴ βρύσι κατεβαίνει
κ' ἠῦρε τὴν κόρη ἴπῶστεκε ἴσαν μῆλο μαραμμένη.

— Γιὰ φεύγα, παλληκάρτι μου, φεύγα μὴ φάη κ' ἐσένα
αὐτὸ τὸ ἄγριο τὸ θεριὸ ἴπου θὰ μὲ φάη ἐμένα.

— Ἡσύχασε, κορίτσι μου, καὶ μὴν παραφοδᾶσαι,
καὶ τοῦ Κυρίου τὸνομα πάντα νὰ τὸ θυμάσαι.

Ἐπέξευσε κ' ἐκάθισεν ὀλίγο ν' ἀκκουμπήση,
ὄσο ἴπου νᾶδγη τὸ θεριὸ ἀπ' τὴ μεγάλη βρύσι,

καὶ ὅταν ἄρχισε νὰ βγῆ, ἔλα τὰ ὄρη ἐτρέμα
 κ' ἡ κόρη ἀπ' τὸν τρόμο της ἔμεινε δίχως αἷμα.
 — Εὐπνήσε, σήκου, νιούτσιε, τί τὸ νερὸ ἀφρίζε
 καὶ γιὰ τ' ἐμένα τὸ θεριὸ τὰ δόντια του τὰ στρίζε.
 Εὐθὺς πηδαίει 'ς τᾶλογο, μὲ τὸ κοντάρι τρέχει,
 κὶ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ βρῦσι τὸ αἷμα τρέχει.
 — Κόρη μ', ἐσφάγη τὸ θεριὸ, πήγαινε 'ς τὸν γονὴ σου
 γιὰ νὰ χαρῆ καὶ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι κ' οἱ 'δικοὶ σου.
 — Γιὰ 'πὲς μου, παλληκάρι μου, 'πὲς μου τὸ ὄνομά σου,
 γιὰ νὰ 'τοιμάσω χάρισμα νὰ στείλω τς αὐφεντιᾶς σου.
 — Γεώργιον μὲ κράζουσε εἰς τὴν Καππαδοκίαι,
 κὶ ἀνθὰ μοῦ στείλῃς χάρισμα φιάσε μιὰν ἐκκλησίαι,
 καὶ μέσ' 'ς τὴ μέση ζωγραφιὰ νᾶχ' ἕναν καβδαλάρη
 νὰ κονταρεύῃ τὸ θεριὸ μ' ἕνα βαρὺ κοντάρι ¹.

Ἕτερον ὅμοιον.

Ἄγιέ μου Γιώργη αὐφέντη μου καὶ πρῶτε καθδελλάρη,
 ἀρματωμένε μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀργυρὸ κοντάρι.
 Θεριὸ εἶχαμε 'ς τὸν τόπο μας 'ς ἕνα βαθὺ πηγάδι
 ἀνθρώπους τὸ 'δειπνούσανε κάθε Σαββάτο βράδυ.
 Ἄνα Σάββατο δὲν τοῦδωσαν ἀνθρωπο νὰ δειπνήσῃ
 στάλα νερὸ δὲν ἄφησε τὸν κόσμον νὰ δροσίση.
 Καὶ τὰ μπιλέττα ριζιτέ τα πίνος ² μέλλει νὰ πέση,
 νὰ στείλῃ τὸ παιδάκι του τοῦ λιονταριοῦ πεσκέσι.
 Καὶ τὰ μπιλέττα 'πέσανε εἰς τὴ βασιλοπούλα,
 ὅπου τὴν εἶχε ὁ βασιλιάς μονάχη κὶ ἀκριβούλα.
 Καὶ ὁ βασιλιάς τὸ ἄκουσε, πολὺ τοῦ 'κακοφάνῃ
 — Ὅλο τὸ βίός μου πάρετε καὶ τὸ παιδί μ' ἀφήστε.
 Καὶ ὁ λαὸς 'ποῦ τᾶκουσε τρέχει 'ς τὸν βασιλέα
 — Γιὰ στέλνεις τὸ παιδάκι σου γιὰ στέλνουμε καὶ σένα.
 Στολίστε τὸ παιδάκι μου καὶ κάνετε το νύφη
 καὶ δώστέ το τοῦ λιονταριοῦ πεσκέσι νὰ δειπνήσῃ.

¹ Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἡμετέρων καὶ ξένων τὸ ἄμα τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ὁ ἀρχαῖος μῦθος τοῦ Περσέως, ἐλευθερώσαντος ἀπὸ τοῦ Ἄήτου τὴν Ἀνδρομέδαν, διασωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ χριστιανικὸν ἔνδυμα.

² πίνος=ποιίου, τίνος.

Κι ὁ Ἅγιος Γιώργης τᾶκουσε, ἴπῃγε νὰ τὴ γλυτώσῃ,
ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ.
Στρῶσέ μου ν' ἀποκοιμηθῶ ὅς τες πέτρες ἐδῶ ἴπάνω.
κι ὅταν θὲ νᾶρθῃ τὸ θεριὸ ἐγὼ θὰ σὲ συνδράμω.
Καὶ τὸ θεριὸ κατέβαινε καὶ ἴσειούσανε τὰ δένδρα,
κ' ἡ κόρη πάντα ἔλεγε· « Ἄλλοίμονο ὅς ἐμένα ! ».
Σηκώνουμ' ἀνατολικὰ καὶ κάνω τὸ σταυρὸ μου·
μιὰ κονταριά τοῦ ἔσουρα ἴπὸ κάτω ὅς τὸ λαιμὸ του.
Πάλι ἴξαναδευτέρωσα, τὸ βρῖσκω μέσ' ὅς τὸ στόμα·
θρήνος μεγάλος ἴγίνηκε ὅς τες πέτρες καὶ ὅς τὸ χῶμα.
— Ἐένε μου, ποῦ εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποῦ εἶν' ἡ κατοικιά σου,
νὰ εἰπῶ καὶ τοῦ πατέρα μου νὰ κάμῃ τς αὐφεντιᾶς σου ;
Ἐένε μ', ὅταν ἴκοιμῶσσουνε ἴηρθ' ἕνα περιστέρι·
ἴβαστοῦσε τίμιο σταυρὸ εἰς τὸ δεξιὸ του χέρι,
καὶ εἶχ' ἐπάνω γράμματα γιὰ σένα μ', ἴἌγιε μ' Γιώργη,
ἴποῦ ἴγλύτωσες τὴν κοπελλιά ἀπ' τοῦ θεριοῦ τὸ στόμα.
Κι ὁ βασιλιάς ἴσαν τᾶκουσε μεγάλη χάρι ἴγίνη.

2. ΔΙΣΜΑΤΑ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΑ

ἄδόμενα εἰς ὠρισμένας ἐποχάς.

1. Χελιδόνισμα

ἄδόμενον κατὰ τὴν ἔλευσιν τῶν χελιδόνων (Κερκύρας).

Χελιδονάκι μου γοργό
ἴποῦρθες ἀπ' τὴν ἔρημο,
τί καλὰ μᾶς ἴφερες ;¹
— Τὴν ὕγειά καὶ τὴν χαρὰ
καὶ τὰ κόκκινα ταῦγά.

Μάρτη, Μάρτη χιονερὲ
καὶ ἴΑπρίλη βροχερὲ,
τὰ πουλάκια κελαδοῦν,
τὰ δεντράκια φυλλανθοῦν,
τὰ πουλάκι' αὐγὰ γεννοῦν
κι ἀρχινοῦν νὰ τὰ κλωσσοῦν.

ἴἜτερον.

Χελιδόνι ἴρχεται,
θάλασσαν ἀπέρασε,
τὴ φωλιά ἴθεμέλιωσε,
κάθισε κ' ἴἐλάλησε·
Μάρτη, Μάρτη χιονερὲ

καὶ Φλεβάρη βροχερὲ.
ἴΟ ἴΑπρίλης ὁ γλυκὺς
ἴἔφτασε, δὲν εἶν' μακρὺς·
τὰ πουλάκια κελαῖδοῦν,
τὰ δεντράκια φυλλανθοῦν,

¹ Παραλλαγή : Χελιδονάκι μου γοργό, γοργό μου χελιδόνι.

τὰ ὀρνίθια νὰ γεννοῦν
 ἀρχινοῦν καὶ νὰ κλωσσοῦν.
 Τὰ κοπάδια ξαρχινοῦν
 ν' ἀνεβαίνουν ἔς τὰ βουνιά,
 τὰ κατσίκια νὰ πηδοῦν
 καὶ νὰ τρώγουν τὰ κλαδιά.
 Ζῶα, ἄνθρωποι, πουλιὰ

χαίρονται ἀπὸ καρδιάς.
 Ἔπαψαν τὰ παγωτιὰ¹
 καὶ τὰ χιόνια κι ὁ βοριάς.
 Μάρτη, Μάρτη χιονερὲ
 καὶ Φλεβάρη λασπερέ,
 ἦρτ' Ἀπρίλης ὁ καλός,
 Μάρτη, πρίτς, Φλεβάρη, πρίτς.

Ὅμοιον Θεσσαλίας.

Χελιδόνα ἔρχεται
 ἀπ' τὴν ἄσπρη θάλασσα²
 θάλασσαν ἐπέρασε
 κ' ἔσπειρ', οἰκονόμησε,
 ἔκάθισε καὶ ἔλάλησε,
 πέτραν ἐκατάλυσε·
 —Μάρτη μ', Μάρτη μου καλέ
 καὶ Φλεβάρη φοδερὲ,

κἂν χιονίζης, κἂν ποντίζης,
 πάλιν ἀνοιξιν μυρίζεις—.

Ὄρσέ με ὁ δάσκαλος
 νὰ μοῦ δώσης πέντ' αὐγά,
 πέντ' αὐγά καὶ ὀρνίθα
 κ' ἕνα κοττοπέτεινον
 ἐφέτος καὶ τοῦ χρόνου.

Ἄτερον.

Ἦρθεν, ἦρθε χελιδόνα,
 ἦρθε κι ἄλλη μελιτηδόνα,
 ἔκάθισε καὶ ἔλάλησε,
 καὶ γλυκὰ ἔκελάδησε·
 —Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,
 καὶ Φλεβάρη φοδερὲ,
 κἂν φλεγίσης, κἂν ταικνίσης,
 καλοκαῖρι θὰ μυρίσης,
 κἂν χιονίσης, κἂν κακίσης,
 πάλιν ἀνοιξί θ' ἀνθίσης.
 Θάλασσαν ἐπέρασα,
 τὴ στεριά δὲν ἔξεχασα,
 κύματα κἂν ἔσχισα,

ἔσπειρα, ἔκονόμησα·
 ἔφυγα κι ἀφήκα σῦκα
 καὶ σταυρὸ καὶ θημωνίτσα,
 κ' ἦρθα τῶρα κ' ἠῦρα φύτρα,
 κ' ἠῦρα χόρτα, σπάρτα, βλίτρα,
 βλίτρα, βλίτρα, φύτρα, φύτρα.
 Σὺ, καλὴ νοικοκυρά,
 ἔμπα ἔς τὸ κελλάρι σου,
 φέρ' αὐγά περδικωτὰ
 καὶ πουλιὰ σαρακοστά,
 δῶσε καὶ μὴν ὀρνιθίτσα
 φέρε καὶ μιὰ κολουρίτσα.
 Ὄρισεν ὁ δάσκαλος·

1 Παραλλαγαὶ : οἱ παγωνιές.

2 > Χελιδόνη ἔρχεται ἀπ' τὴ μαύρη θάλασσα.

κι ὁ Θεὸς ἔπου τᾶδωκε,
 ν' ἀγοράσωμεν ὀχτώ,
 νὰ πουλῶμεν δεκοχτώ,
 νὰ κερδαίνωμεν τριᾶντα,
 διάφορα μεγάλα πάντα,
 κ' εἰς τὸ σπίτι καὶ ἔς τὴ χώρα
 μέσα ἔδω ἔπούρθαμε τώρα.
 Μέσα ἔγειά, μέσα χαρὰ
 ἔς τὸν αὐφέντη, ἔς τὴν κυρά,

ἔς τὰ παιδιά καὶ ἔς τοὺς γονεῖς,
 ἔς ἄλους τους τοὺς συγγενεῖς.
 Μέσα, Μάρτη, ἔξω, φύλλοι,
 ἔξ, ὀχτροί, σᾶς τρῶν' οἱ σκύλλοι.
 Μέσα φίλοι, μέσα ἔφθηνια,
 καὶ χαρές, χοροί, παιγνίδια,
 Καὶ ἔφέτος καὶ τοῦ χρόνου
 καὶ τοῦ χρόνου κι ἄλλα χίλια.

Ἔτερον.

Χελιδονάκι μου γοργό, γοργό μου χελιδόνι,
 θὰ νὰ σὲ στείλω π' ἀγαπῶ καὶ π' ἀγαπᾶ ἡ καρδιά μου.
 — Δὲν ἀδειάζω, αὐφέντη μου, φωλιά θέλω νὰ κτίσω.
 — Σῦρε ἐσύ, πουλάκι μου, κ' ἐγὼ θεὸ σοῦ τὴν κτίσω.
 Ἐπῆγε κ' ἦλθε τὸ πουλι καὶ τὴ φωλιά δὲν ἤυρε,
 ἔκάθισε καὶ ἔβλασφήμαε πικρά, φαρμακωμένα·
 «Ἀνάθεμα π' ἀγάπαε πολὺ μακρὰ ἔς τὰ ξένα
 καὶ δὲν ἀγάπαε ἔς ἐμᾶς, ἐδῶ ἔς τὴ γειτονιά μας,
 νᾶχω ¹ τὸν ὕπνο διάφορο καὶ τὴν τροφή μου κέρδος».

Ἐθγαλε σαράντ' αὐγά,
 δὸς ἡμᾶς τὰ τέσσερα,
 καὶ σᾶς τὰ εἰκοσιτέσσερα,
 νὰ μὴ μᾶς δειρῆ ὁ δάσκαλος,
 δάσκαλος, πρωτόσκαλος,
 νᾶχωμε τὴν ἁμαρτία του

καὶ τὴν κολασία του.
 Ἐξω, φύλλ' καὶ ποντικοί,
 μέσα ἥλιος καὶ χαρὰ
 καὶ χαρὰ καὶ πασχαλιὰ
 καὶ πάλι καὶ τοῦ χρόνου.

Ὅμοιον.

Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,
 καὶ Ἀπρίλη δροσερέ,
 τί καλὰ μᾶς ἔφερες;
 — Τὴν ὑγεία καὶ τὴ χαρὰ
 καὶ τὰ κόκκινα ταυγά.
 Ὄξου, φύλλοι, ὄξου, κοριοί,
 νὰ πᾶτ' ἀπάνου ἔς τὰ βουνὰ

νὰ φᾶτε καππαρόμηλα,
 νὰ πέστε νὰ ψοφήσετε,
 καὶ ἡμεῖς οἱ χριστιανοί
 νὰ περάσουμε καλὰ
 καὶ μεγάλη πασχαλιὰ
 μὲ τάρνια τὰ τρυφερά.

1 Παραλλαγή: Νᾶχα.

ᾠμοιον.

Παιξέ με, προστολιστή,
χαίρετε παντοιοί.
Μάρτης μᾶς ἦλθε
καὶ καλῶς μᾶς ἦλθε.
Τὰ ὄρη ἀναδιδούνε
καὶ τὰ πουλιά πετοῦνε
καὶ πάνε ᾽ς τὲς φουλιές τους
νὰ κάνουνε δουλειές τους.
Μάρτη ἄξιε καὶ καλὲ
καὶ σκληρὲ καὶ δυνατέ,
τῶν γραμμάτων οἱ σοφίες,
τῶν Σχολίων οἱ χαρές,
ὡς κ' ἡμεῖς οἱ μαθηταὶ
ν' ἀγοράζωμεν ἐφτά,
νὰ πωλοῦμεν δεκαφτά,
διαφορίζομ' εἴκοσι.
Χαῖρε, παιξε, χελιδόνα.
Δάλησε καὶ σύ, ἀηδόνα.
Ποταμὸν τὸν Ἰορδάνη

᾽ς τὲς χώρες τοῦ Ἰωάννη
ἄλογον ἀπέταξε,
Μαρία ἠκαθάληκε,
ἡ κυρὰ ἡ Παναγιά,
ἡ καλὴ νοικοκυρά.
Δός τοῦ Μάρτη πέντ' αὐγά
καὶ τοῦ Σχολίτη τέσσερα.
Κλοῦ, κλοῦ, κλοῦ καὶ ᾽γειά σου,
κάτσε, κόττα μου, ᾽ς ταῦτά σου
νὰ κλωσσίζης τὰ πουλιά σου.
Ἄ! καλὴ νοικοκυρά,
νὰ χαρῆς τὸν ἄνδρα σου
καὶ τὰρχοντόπουλά σου
κι ὅ,τ' ἀγαπάει ἡ καρδιά σου.
ᾠξου, φύλλοι, ποντικοί,
μέσα Μάρτης ὁ καλός.
Μέσα οὐλα τὰ καλά,
ν' ἀστοχῆσουν οἱ κοντοῦλες,
νὰ πετύχουν οἱ σακκοῦλες.

2. Περπερούνα

*ἄσμα ἀδόμενον ἰδίως ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ εἰς
ἐπίληκσιν βροχῆς ἐν καιρῷ ἀνομβρίας.*

Περπερούνα περπατεῖ,
περπατεῖ καμαρωτή,
καὶ τὸν Θεὸν παρακαλεῖ
γιὰ νὰ στείλῃ μιὰ βροχή,
μιὰ βροχὴ καλὴ καλή,
γιὰ ν' ἀνθίσουν τὰ λιθάδια,
νὰ φυτρώσουν τὰ σιτάρια,
νὰ μεθύσουν τὰμπελάκια
νὰ καρπίσουν σταφυλάκια.
Μπάρες, μπάρες τὰ νερά
᾽ς τὰ χωράφια τὰ ξερά.

Κάθ' ἀστάχῳ ἓνα ταγάρι,
κάθε κλήμα ἓνα πιθάρι.
Εἰς τοὺς κάμπους μας χαρές,
οἱ βραγιές τους νοτερές
τὰ κρασιά μας ᾽σάν νερό,
τὰ γεννήματα σωρό,
γιὰ νὰ χαίρωντ' οἱ φτωχοί,
βάνοντάς τα ᾽ς τὸ σακκί,
νὰ βογκάη ὁ μυλωνᾶς
καὶ νὰ σκάζῃ ὁ ἀλευρᾶς.

*Ομοιον.

Περπεριά, δροσολογιά
 δρόσισε τή γειτονιά.
 Και 'ς τούς δρόμους περπατεῖ
 τὸν Θεὸν παρακαλεῖ.
 Θιέ μου, βρέξε μιὰ βροχή,
 μιὰ βροχίτσα σιγανή,
 νὰ καρπίσουν τὰ χωράφια
 καὶ ν' ἀνθίσουν τὰμπελάκια,
 τὰ σπαρτά μας νὰ φωμίσουν
 καὶ τὸν κόσμον νὰ πλουτίσουν
 τὰ σιτάρια, τὰ κριθάρια,

καλαμπόκια καὶ μπαμπάκια,
 βρίζες, ρύζια, σταφυλάκια.
 Εἰς τοὺς κήπους μας χαρὰς
 κ' οἱ βραγιές μας δροσερές.
 Μπάρες μπάρες τὸ νερό,
 καὶ τὸ γέννημα σωρό,
 κάθε στάχυ καὶ κοιλό,
 κάθε κούρβαλο φορτιό¹.
 Ἐξω, ξέρα καὶ πτωχειά,
 μέσα δρόσος κ' εὐλογία.

*Ομοιον.

Περπεροῦνα περπατεῖ
 γιὰ βροχή παρακαλεῖ.
 Κύριε, βρέξε μιὰ βροχή,
 μιὰ βροχή καματερή.
 Μπάρες, μπάρες τὰ νερά,
 λίμνες, λίμνες τὰ κρασιά·

κάθε κούτσορο καλάθι,
 κάθε στάχυ καὶ ταγάρι,
 γιὰ νὰ σκάζ' ὁ ἀλευράς,
 γιὰτι δὲν πωλεῖ κριθά.
 Καὶ νὰ χαίρει' ὁ φτωχὸς
 μ' ὄλη του τὴν φαμιλιά.

*Ομοιον.

Παναγίτσα Πυρपुरίτσα,
 δρόσισε τή γειτονίτσα.
 Καὶ 'ς τοὺς δρόμους περπατεῖ,
 περπατεῖ, περικαλεῖ.
 Θέ μου, βρέξε μιὰ βροχή,

μιὰ βροχή, μιὰ σιγανή,
 νὰ φυτρώσουν καὶ ν' ἀνθίσουν
 καὶ τὸ κόσμον νὰ πλουτίσουν
 τὰ σιτάρια, τὰ βαμπάκια,
 τὰ κριθάρια, τὰμπελάκια.

*Ομοιον.

Περπεροῦνα περπατεῖ,
 τὸν Θεὸν παρακαλεῖ.
 Θέ μου βρέξε μιὰ βροχή,
 μιὰ βροχή, μιὰ σιγανή,
 νὰ φυτρώσουν καὶ ν' ἀνθίσουν
 καὶ τὸν κόσμον νὰ πλουτίσουν

τὰ σιτάρια, τὰ μπαμπάκια
 καὶ τὰ δροσερὰ χορτάρια.
 Μπόρες, μπόρες τὸ νερό
 καὶ τὸ γέννημα σωρό,
 κάθε στάχυ καὶ κοιλό,
 κάθε κοῦρδλον καὶ φορτιό.

¹ Παραλλαγή: κάθε κλήμα καὶ φορτιό (κούρβαλο=στέλεχος κλήματος).

3. Ἕσθμα εἰς τὴν πρώτην τοῦ Μαΐου (Πρωτομαγιάν).

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μήνας,
ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα, Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα·
Ἀπρίλη, ρόδα ἴφορες, Μάη μου κανακάρη,
ἔλον τὸν κόσμον ἴγιμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια,
κ' ἐμένα μ' ἐπερίπλεξες ἔς τῆς κόρης τὲς ἀγκάλες.
Ἐμήνυσέ μου ἡ λυγερή, ἐμήνυσέ μου ἡ κόρη,
νὰ πάω νὰ δώσω τὸ φιλὶ πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
πρὶν κατεβάσῃ ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια.
Ὀντάβρεχ' ἐγὼ ἴγγαινα κι ὀντάπαφεν ἐκ' ἤμου,ν
κι ὄντα ἴλιανοφιχάλιζε τὸ καρυοφύλλι ἐβγάηκε.
Ἄνοιξτε τὸ πουγγάκι σας τὸ μαργαριταρένιο,
κι ἂν εἶναι γρόσια δώστέ μας, κι ἂν εἶναι καὶ παράδες,
κι ἂν εἶναι καὶ γλυκὸ κρασί, δώστέ μας νὰ τὸ πιοῦμε.

Ἕτερον.

Ἐμπῆκ' ὁ Μάης, ἐμπῆκ' ὁ Μάης, ἐμπῆκ' ὁ Μάης ὁ μήνας,
ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα κι Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα.
Ἀπρίλ', Ἀπρίλ' ἀφόρετε, Μάη μου κανακάρη,
ἔλο τὸν κόσμον ἴγιμισες ἔς τῶνθη καὶ ἔς τὸ λουλούδι
κ' ἐμένα ἴπερικύκλωσες ἔς τῆς κόρης τὲς ἀγκάλες.
Γιὰ μήνυσέ μου, λυγερή, γιὰ μήνυσέ μου, κόρη,
νὰ δώσω τὸ χαιρετισμὸ ὅσο π' ἀνθοῦν οἱ κάμποι,
Στεφάνια νὰ μᾶς πλέξουνε μὲ τᾶνθισμένο κλῆμα,
νὰ στρώσουνε τὴν κλῆνη μας μὲ τῆς μυρτιάς τὰ ἄνθη.
Ἐδῶ ἴπου ἴτραγουδήσαμε, πέτρα νὰ μὴ βράσῃ,
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλιους χρόνους νὰ ζήσῃ.
— Αὐφέντη μου εὐγενικέ, πῶχεις μεγάλη χάρι,
ἴπου σ' ἔχομε ἔς τὸν τόπο μας ἴσιν τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
ἄνοιξε τὸ πουγγάκι σου τὸ μαργαριταρένιο,
κι ἂν ἔχῃς γρόσια, δός μας τα, ἂν ἔχῃς καὶ παράδες,
ἂν ἔχῃς καὶ γλυκὸ κρασί, βγάλε νὰ μᾶς κεράσῃς.
Πολλά ἴπαμε ταυφέντη μας, ἄς ἴπουμ' καὶ τῆς κυρᾶς μας·
— Κυρὰ σεμνή, κυρὰ τρανή, κυρὰ καμαρωμένη,
κυρὰ μ', ὄντας ἐβούλιουσιν γιὰ νὰ ντυθῆς ν' ἀλλάξῃς,

Ἡ φάρσα φέρνει τὸ κινερὸ κ' ἡ κίσα τὸ σαποῦνι,
 κ' ἡ πέρδικ' ἡ ὠρηόπλουμη φέρνει τὰ τρία ῥόυχα,
 τὸ κόκκινο, τὸ πράσινο, τὰσπρὸ καὶ τὸ χιονᾶτο.
 Κι ὄντας, κυρά μου, ξεκινᾷς νὰ πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησία,
 βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθι
 καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάνεις καμαροφρύδι·
 ῥόδα γεμίς' ἡ στράτα σου κ' ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μόσχο.
 Κυρά μ', ὁπῶχεις τοὺς ὑγιούς, ὁ Θεὸς νὰ σ' τοὺς χαρίνη
 κι ὁ μέγας Ἀθανάσιος νὰ σ' τοὺς πολυχρονίση.

Ὅμοιον.

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μήνας,
 ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα κι ὁ Ἀπρίλης μὲ τὰ ῥόδα.
 Μάη μου, Μάη δροσερὸ κι Ἀπρίλη λουλουδάτε,
 Ἀπρίλη ῥοδοφόρετε, Μάη μου κανακάρη,
 π' ἔλον τὸν κόσμον ἰγίμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια.
 κ' ἐμένα μὲ περίπλεξες ἔς τῆς κόρης τις ἀγκάλες.
 Για μῆνυσέ μου, λυγερή, για μῆνυσέ μου, κόρη,
 νὰ δώσω τὸ χαιρετισμὸ ν ἔσο π' ἀνθοῦν οἱ κάμποι,
 στέφανα νὰ μᾶς πλέξουνε μὲ τάνθισμένο κλῆμα¹,
 νὰ στρώσουνε τὴν κλίνη μας μὲ τῆς μυρτιάς τὰ ἄνθη,
 νὰ πέφτουν τάνθη ἀπάνω σου, τὰ ῥόδα ἔς τὴν ποδιά σου
 καὶ τρία χρυσᾶ γαρύφαλα τριγύρω ἔς τὸ λαιμό σου.

1 Ἐκ κλήματος πλέκονται τὰ στέφανα τῶν γάμων.

ΜΕΡΟΣ Ε'

ΕΓΚΩΜΙΑ Ἡ ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΔΙΣΜΑΤΑ

ἄδόμενα εἰς τὸ τέλος τῶν ἐορταστικῶν ᾠδῶν.

1. Διὰ τὸν οἰκοδεσπότην.

Ἐδῶ 'πού 'τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ βράϊση
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσει.
Νὰ ζήσει χρόνους ἑκατὸ καὶ νὰ τοὺς ἀπεράση,
νὰ ζήσει μὲ τὰῦταίρι του καὶ νὰ καλοπεράση.
Νὰ ζήσουν τὰ παιδάκια του καὶ νὰ νοικοκυρέψη
κι ἀγγόνια καὶ δισέγγονα νὰ πιάση, νὰ χαϊδέψη.
Αὐφέντη μου εὐγενικέ, πῶχεις μεγάλη χάρι,
'πού λάμπεις εἰς τὴ χώρα μας 'σάν ἥλιος, 'σάν φεγγάρι.
Δώστέ μας τὸν ἀλόχτερα¹, δώστέ μας καὶ τὴν κόττα,
δώστέ μας καὶ τὸν κόπο μας νὰ φύγωμ' ἀπ' τὴν πόρτα.

"Ἔτερον.

"Όσα χορτάρια τοῦ Μαγιοῦ καὶ φύλλα 'χουν τὰ δέντρα,
τόσα καλὰ νὰ δώσ' ὁ Θεὸς ἐδῶ 'πού τραγουδοῦμε.
Αὐφέντ', αὐφέντ', ὀλαύφεντε, πέντε φορὲς αὐφέντη,
πέντε φορὲς αὐφέντεψες καὶ πάλ' αὐφέντης εἶσαι.
Δέκα βαστοῦν τὸ γρίβα σου², δέκα τὸν καλιγώνου
καὶ δέκα σὲ παρακαλοῦν, αὐφέντη, καρδαλικά,
'ς τὰσέλλινο, προσέλλινο, 'ς τὸ κάλλιο τὸ πουλάρι,
ὀπῶχ' ἥλιο 'ς τὸ μέτωπο, φεγγάρι 'ς τὰ καπούλια.
'Όπίσ' ἀπ' τὰ καπούλια του τρεῖς φραγκοπούλες παίζουν'
παίζοντας καὶ χαϊδεύοντας ἀποκοιμήθ' ὁ αὐφέντης,
κ' ἢ μιὰ τοῦ 'πῆρε τᾶσπρά του, ἢ ἄλλη τὰ φλωριά του,
κ' ἢ τρίτη ἢ καλύτερη τοῦ 'πῆρε τᾶλογοῦ του.

1 ἀλόχτερα = ἀλέκτορα.

2 γρίβας καὶ μαῦρος ἢ μαύρης = ἵππος.

Ἔτερον Θεσσαλίας.

Αὐφέντη μου, ἔς τὰ σπίτια σου χρυσῆ καντήλα φέγγει·
φέγγει τοὺς ξένους νὰ δειπνοῦν, τοὺς ξένους νὰ πλαγιάζουν,
φέγγει καὶ τὴν καλούδα σου¹, νὰ στρώνῃ νὰ κοιμᾶσαι,
νὰ στρώνῃ ἔς τὰ τριαντάφυλλα, νὰ πέφτης ἔς τὰ μιμίτσια²,
νὰ πέφτουν τᾶνθ' ἀπάνω σου, τὰ μῆλα ἔς τὴν ποδιά σου
καὶ τὰ καρφολογίσματα τριγύρω ἔς τὸ λαιμό σου.

Ἔτερον.

Αὐφέντη, ὄντας ἑγενήθηκες σὲ ἠρέφαν τὰ λιοντάρια,
κ' ἐδγήκες ὁ ξεδιαλεχτὸς μέσα ἔς τὰ παλληκάρια.
Ἄλλοι κουρσεύουν μὲ σπαθιά, κι ἄλλοι μὲ τὰ δοξάρια,
καὶ σὺ — τί θᾶμα εἶν' αὐτό! — κουρσεύεις μὲ τὸ ῥάτι.
Καὶ τοῦ ῥατιοῦ σου ἡ σαῖττιὰ πύργους ξεθεμελιώνει,
πύργους καὶ πετροπήγαδα κι αὐλὲς μαρμαρωμένες.

2. Εἰς οἰκοδεσπότην γεωργόν.

Ἐσένα πρέπει, αὐφέντη μου, τὸ ἄξιό τὸ ζευγάρι,
τὸ ἄξιό, τὸ ἑρήφανο καὶ τὸ στεφανωμένο.
Ἄς εἶν' καλὰ τάλέτρι σου, Θεὸς νὰ τὸ πλουταίνει,
γιὰ νὰ θερίζῃς σταυρωτά, νὰ δένῃς ἀντρειωμένα,
νὰ θυμωνιάζῃς πυργωτά, νὰ ζῆς γιὰ νὰ σὲ πάρω
νὰ κοσκινιάζῃς μάλαμα, νὰ πέφτῃ τὸ χρυσάφι,
τὰ πυκνοκοσκινίσματα νὰ δίνῃς ἔς τις βαῖστρες³.

Ὅμοιον.

Κυρά ἑψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμαρωμένη,
κυρά, ὅταν ἠθέλησες νὰ πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησία,
ἡ στράτα ῥόδα ἑγίόμισε κ' ἡ ἐκκλησιά μὲ μόσκο
κι ἀπὸ τὸ μόσκο τὸν πολὺν οἱ τοῖχοι ῥαγισθῆκαν.
Παπαᾶδες, διακοὶ σὲ κυτᾶν, τὸ διάδασμά τους χάνουν,
τὰ φαλτικά τους λησμονοῦν φαλταδες, κανονάρχες.

Ἔτερον.

Κυρά, ν ὅταν ἠθέλησες γιὰ νὰ λουστῆς, ν' ἀλλάξῃς,
ἡ πάπια σοῦφερνε νερό κ' ἡ φάσσα τὸ σαποῦνι.
Τὸν ἡλίω βάνεις πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
καὶ τὸν καθάριο ἀγερινὸ τὸν βάζεις σημαντήρι.

¹ καλούδα = σύζυγος.

² μιμίτσια = ἄνθη, πιθανῶς ἴα, τὰ ὁποῖα ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἄλλαχοῦ λέγονται ἴτσια.

³ βαῖστρες = αἱ ἄδουσαι τὴν ὁδὸν τῶν Βαίτων νορασίδες.

Σημαίνεις ἔς τὴν ἀνατολὴν καὶ ἀκούεσαι ἔς τὴν δύσιν
 καὶ ἀπ' τὰ νησιὰ μέσ' ἔς τὴν στεριά καὶ ἀπ' τὴν στεριά ἔς τὴν πόλιν.
 Ἐθαίνεις ἀπ' τὸ σπίτι σου, ὁ ἥλιος ἀνατέλλει·
 διαβαίνει, πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησιά, μοσκοβολαίει ὁ τόπος.

Ἄλλοτερον Θεσσαλίας.

Κυρὰ χρυσῆ τὴν Κυριακὴν καὶ ἀργύρω τὴν Δευτέρα,
 ἄν εἶδανες νὰ στολιστῆς ἀπὸ τὸ ταχὺ ὡς τὸ γέμα,
 βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθι.
 Πολλὰ ἔπαμε καὶ αὐτὴ τὴν νιὰ ἄς ἔποῦμε πέσιμά της·
 — Νὰ ζήσῃ χίλιες Πασχαλιᾶς καὶ δυὸ χιλιάδες Φῶτα,
 ν' ἀσπρίσῃ ἄν τὸν Ὀλυμπο, ἄν τὰσπρο περιστέρι.

Ὅμοιον.

Κυρ' ἀργυρῆ, κυρὰ χρυσῆ, κυρὰ μαλαματένια,
 ὅταν ὁ Θεὸς ἐμοίραζε τὴν ἐμορφιά ἔς τὸν κόσμον,
 καὶ σὺ ἔς τὴν πόρτα ἄτέκουσόν, τὴν καλομοῖρα ἔπῃρες.
 Ἐπῃρες τὰ ῥόδ' ἀπ' τὴν ῥοδιά, τὰσπράδι ἀπ' τὸ χιόνι,
 ἔπῃρες καὶ τὸ ματόφρυδο ἀπὸ τὸ χελιδόνι.

3. Εἰς εἶδόν τοῦ οἰκοδεσπότη.

Ἔχεις παιδί μικρούτσικο καὶ γαῖτανοζωσμένο,
 τὸ λούζουν, τὸ χτενίζουνε, ἔς τὸ δάσκαλο τὸ πάνε.
 Εἶδα παιδιὰ ποῦ ἔχορευαν καὶ ἔπῃγε νὰ χορέψῃ,
 ἔσειστηκε καὶ ἔλυγιστηκε, τοῦ ἔκόπη τὸ γαῖτανο.
 Βάνει ν' ὀτρᾶν ἢ μάννα του, ν' ὀτρᾶν ἢ ἀδερφή του,
 ὀτρᾶν καὶ μίαν μισὴν ὀτρᾶν ἢ ἀγαπητικὴ του.
 Ἐστὸν οὐρανὸ τὸ δ'ιάζονταν, ἔς τοὺς κάμπους τὸ τυλίγουν,
 καὶ ἀνάμεσα ἔς τὴν θάλασσα πιάνουν καὶ τὸ γυφαίνουν·
 κεντοῦνε τὸ Χριστὸ ἔμπροστά, ἔς τὴν μέση τὸν Ἀῦ-Γιάννη
 καὶ ἐκεῖ ἔς τὰ κομποδέματα κεντοῦν τὸν Ἀῦ-Γιῶργη.
 Ἄγιο Γιῶργη γλήγορε καὶ γριβοκαθβαλάρη,
 βόθηθα καὶ ἀποσκέπαζε τὸ ἄξιον παλληκάρη,
 νὰ περπατᾶ νὰ χαιρετᾶ ἔς τοὺς κάμπους καθβαλάρης
 μὲ τᾶλογό του παίζοντας, μὲ τὸ σπαθὶ ἔς τὸ χέρι.

Ἄλλοτερον.

Πρόβαλε, παλληκάρη μου, τί σοῦ μὴναί ἢ κόρη,
 νὰ πᾶς νὰ πάρῃς τὸ φιλί, πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ.

1 ὀτρᾶν=τμήμα νήματος ὀαφῆς.

πρὶν κατεβάσ' ὁ ποταμὸς καὶ πάρῃ τὰ γιοφύρια.

— Κ' ἐγὼ ἔχω πόρο νὰ διαθῶ καὶ πόρο ν' ἀπεράσω·
 ἔς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, ἔς τὴ βέρα μου περνᾶω,
 κ' ἐκεῖ ἔς τὰ διπλοκένταυρα θὰ διπλωθῶ, θὰ κάτσω,
 γιὰ νὰ τηρῶ τὶς ὁμορφες πῶς τρῶνε καὶ πῶς πίνουν,
 πῶς ἔχουν τὰ τριαντάφυλλα τριγύρω ἔς τὰ μαλλιά τους
 κ' ἓνα μικρὸ τριαντάφυλλο φιλεῖ τὸ μάγουλό τους.

Ἕτερον.

Κυρά μου, τὸν υγιόκα σου, κυρά, τὸν ἀκριβό σου
 πέντε μικρὲς τὸν ἀγαποῦν καὶ δεκοχτὼ μεγάλες·
 Καὶ μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε καὶ μιὰ τῆς ἄλλης λέγει·
 — Ἐλάτε κι ἄς τὸν πάρουμε κουμπὶ καὶ δαχτυλίδι·
 τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῇ καὶ τὸ κουμπὶ νὰ παίξῃ,
 νὰ περπατῇ, νὰ χαίρεται ἔς τοὺς κάμπους καθβαλάρης.
 Ὁ τοὺς κάμπους πιάνει τοὺς λαγούς, ἔς τὰ πλάγια τὰ περδίκια,
 κι αὐτοῦ ἔς τὰ στρεφολάγκαδα πιάνει τρι' ἀλαφομόσχια.
 Τῶνα τὸ πάει τῆς μάννας του, τᾶλλο τῆς ἀδερφής του,
 τὸ τρίτο τὸ καλύτερο τῆς ἀγαπητικῆς του.

4. Εἰς μικρὸν υἱὸν οἰκοδεσπότου.

Ἐδῶ ἔχουν γιὸ μικρούτσικο, τοῦ βασιλιὰ ἀγγόνι·
 τὸ λούζουν, τὸ χτενίζουνε, ἔς τὸ δάσκαλο τὸ στέλνουν·
 τὸ καρτερεῖ ὁ δάσκαλος μὲ μι' ἀσημένια βέργα,
 τὸ καρτερ' ἢ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
 — Παιδί μου, ποῦν' τὰ γράμματα, παιδί μου, ποῦν' ὁ νοῦς σου ;
 — Τὰ γράμματά ἔναι ἔς τὸ χαρτί κι ὁ νοῦς μου πέρα πέρα,
 ἔναι πέρα καὶ ἀντίπερα, πέρα ἔς τὶς μαυρομμάτες,
 ἔπῳχον τὰ μάτια ἄν ἐλθῆς, τὰ φρύδια ἄν γαϊτάνια,
 ἔπῳχον καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά σαρανταπέντε πῆχες.

Ἕτερον.

Κυρά, ἔχεις ὁμορφο μικρό, ἔς τὸ μόσκο ἀναθρεμμένο,
 τὸ λούζουν, τὸ στολίζουνε, ἔς τὸ δάσκαλο τὸ στέλνει,
 τὸ καρτεράει ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσοῦ βεργούλα,
 τὸ καρτεράει ἢ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
 — Παιδί μου, ποῦ εἶν τὰ γράμματα, παιδί μου, ποῦν' ὁ νοῦς σου ;
 — Τὰ γράμματά μου ἔς τὸ χαρτί κι ὁ νοῦς μου πέρα δέρνει,
 πέρα ἔς τὶς νιὲς τὶς ὁμορφες, πέρα ἔς τὶς μαυρομμάτες,
 ἔπῳχον τὰ μάτια ἄν ἐλθῆ, τὰ φρύδια ἄν γαϊτάνι.

5. Εἰς μέγαν υἱόν.

Ἐλα κι ἄς τὸ ἴπαινέσωμε τοῦτο τὸ παλληκᾶρι,
 ἔπῳχει πλάτες γι' ἄρματα κι ἄρμους γιὰ τὸ λιθάρι ¹,
 καὶ χέρια γοργογύριστα νὰ ρίχνουν τὴ σαΐττα,
 νὰ σαΐττεύῃ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ἴμορφα κορίτσια.

6. Εἰς κόρην οἰκοδεσπότου.

Ἄῶ ἴχουν καὶ κόρην ὁμορφή, κόρη καμαρωμένη,
 χαλεύουν καὶ καταπατᾶν νὰ πᾶν νὰν τὴν παντρέψουν·
 τῆς τάζουν γιὸ τοῦ βασιλιά, τῆς τάζουν γιὸ τοῦ ρήγα·
 δὲ θέλει γιὸ τοῦ βασιλιά, δὲ θέλει γιὸ τοῦ ρήγα,
 μόν' θέλει τᾶρχοντόπουλο μὲ τίς πολλὰς χιλιάδες·
 κ' ἐκεῖνο τᾶρχοντόπουλο πολλὰς χιλιάδες θέλει·
 γυρεύει τᾶστρι πρόβατο καὶ τὸ φεγγάρι γίδι,
 χαλεύει κ' ἕνα ἄλογο καὶ μπούρκαλο ² γελάδι,
 χαλεύει στᾶρι ἄθέριστα κι ἔλους τοὺς θεριστάδες·
 χαλεύ' ἀμπέλι ἄτρυγιστα μ' ἔλους τοὺς τρυγιστάδες·
 χαλεύει μύλους δώδεκα κι ἔλους τοὺς μυλωνάδες,
 πέντε ν' ἀλέθουν μὲ νερὸ καὶ ἔξι μὲ τὸ γάλα
 κι ὁ τρίτος ὁ καλύτερος ν' ἀλέθῃ μὲ τὸ δάκρυ·
 νὰ κᾶν τᾶλεῦρι κόκκινο καὶ τὴν πασπάλη μαύρη,
 γιὰ ν' ἄρχωνται οἱ γκλανὲς νὰ βάφουνε τὰ φρύδια,
 ν' ἄρχωνται κ' οἱ γραμματικοὶ νὰ παίρνουν τὸ μελάνι ³.

Ὅμοιον.

Ἐδῶ ἴναι κόρη ὁμορφή, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
 τῆς τάζουν γιὸ τοῦ βασιλιά, τῆς τάζουν γιὸ τοῦ ρήγα·
 δὲ θέλει γιὸ τοῦ βασιλιά, δὲ θέλει γιὸ τοῦ ρήγα,
 μόν' θέλει τᾶρχοντόπουλο μὲ τίς πολλὰς χιλιάδες,
 ἴπου κοσκινίζει τὸ φλωρι καὶ πέφτει τὸ λογάρι
 κι ἀπὸ τὰ κοσκινίσματα δίνει καὶ τοῦ Λαζάρη.

Ὅμοιον.

Μάννα, τὴ θυγατέρα σου, τὴ μικροκανακάρα,
 τὴν ἔλουζες, τὴ ἴχτένιζες, ἴς τὰ σύννεφα τὴν κρύβεις,

1 λιθάρι=ἀγώνισμα λιθοβολίας.

2 μπούρκαλο=ὑπέρχαλον, λιαν καλόν.

3 Ἴδὲ καὶ Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παιονασσοῦ,
 τόμ. Α' 1870-1871.

καὶ ἴσαλεφαν τὰ σύννεφα καὶ ἴφάνηκεν ἡ κόρη,
ἴφανῆκαν τὰ σγουρά μαλλιά, τάρχοντικά πλεξίδια.

Ἔτερον.

Κυρά, ἴχεις θύγω ἰ ν ὄμορφη, θύγω καμαρωμένη
τῆ λούζου, τῆ στολίζου, τῆ στέλνεις ἴς τῆ δασκάλα,
καὶ προξενιά σου στέλνουνε ἀπὸ τὰ τριά ῥηγάτα.
Δὲ θέλεις γιὸ τοῦ βασιλιά, δὲ θέλεις γιὸ τοῦ ῥήγα,
μόν' θέλεις τάρχοντόπουλο μὲ τις πολλῆς χιλιάδες,
ἴπουναι ἴς τὸν κόσμο ξακουστό, ἴς ἀνατολή καὶ δύσι,
Κ' ἐκεῖνο τάρχοντόπουλο πολλὰ προικιά γυρεύει·
γυρεύει μύλους δώδεκα μ' αὐτοὺς τοὺς μυλωνάδες,
γυρεύ' ἀμπέλια δεκοχτῶ μὲ ὄλους τοὺς σκαφτιάδες.

γ. Εἰς οἰκίαν ναυτικοῦ.

Αὐφέντη, αὐφεντάκη μου, πέντε φορὲς αὐφέντη·
ἴσένα πρέπει, αὐφέντη μου, φρεγάδα ν' ἀρματώσης,
νᾶχη τὴν πρύμνη τοῦ ἴψηλή, τὴν πλήρη ἴσαν λιοντάρι,
νᾶχη κατάρτια μπρούτζινα καὶ ἴξάρτια συρματένια,
καὶ τὰ πανιά μεταξωτὰ κι ἀντένες ἀτσαλένεις,
νᾶχη καὶ τῆ σαβούρα τοῦ βενέτικα φλωρία.
ἴΣ τὰ πρίμα ἴπάει ἴσὰ σύννεφο, ἴς τὰ ὄρτσα ἴσαν δελφίνοι,
καὶ μέσ' ἴς τὰ πρωτοδεύτερα ὄρομόμετρο δὲ ῥήχνει.
ἴΣ τὰ πρίμα πρίμα χαιρεσαι, ἴς τὰ ὄρτσα καμαρώνεις,
καὶ μέσ' ἴς τὰ πρωτοδεύτερα πέφτεις καὶ ξεφαντώνεις.
ἴΣ τὴν πλήρη κάθεται ὁ Χριστός, ἴς τὴ μέσ' ἴ Παναγία
καὶ ἴπίσω ἴς τὸ τιμόνι τοῦ κάθεται ἴ Ἄγιος Νικόλας.
ἴΣ τὴν ἴΕγγλιτέρα νὰ διαθῆς, φλουρι νὰν τῆ φορτώσης.
Χρόνους πολλοὺς νὰ χαιρεσαι, πάντα εὐτυχησμένους,
σωματικά καὶ ψυχικά νὰ εἶσαι πλουτισμένους.
Πολλὰ ἴπαμε ταὐφέντη μας, ἴς ποῦμε τῆς κυρᾶς μας·
— Κυρά ἴψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμαρωμένη,
κυρά μ', ὄντας στολίζεσαι νὰ πᾶς ἴς τὸ πανηγύρι,
τρέις ἴμέρες κάνεις νὰ λουστῆς καὶ τέσσερες ν' ἀλλάξης.
Βάζεις τὸν ἴγλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθι
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάζεις καμαροφρύδι.
ἴΤρεῖς βᾶγιες σου σὲ στέκονται, κρατοῦν ἴπὸ μιὰ λαμπάδα.
ἴἘδῶ ἴπὸ ἴτραγουδήσαμε καρφί νὰ μὴ ῥαγίσῃ
κι ὁ καπετάνιος τοῦ карабиουχρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃ.

1 θύγω = θυγατέρα.

2 πρίμα = οὐριος ἄνεμος, ὄρτσα δὲ = ἐναντίος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ πλοίου· λέξεις ναυτικά.

8. Εἰς προεστῶτα χωρίου¹.

Ἦώς πρόπουν τὰ χρυσᾶ κουμπιά ἔς τὸ πράσινο γελέκι
 ἔτσι καὶ ἔς τὸν πρωτόγερο νὰ παίξῃ με τὴν κόρη,
 νὰ παίξῃ με τὴ λυγερὴ καὶ με τὴ μαυρομιμάτα,
 νὰ τὴν κρατᾷ ἔς τὰ γόνατα, νὰ τὴν φιλῇ ἔς τὰ μάτια.
 — Κόρη μ', γὰρ δὲν εἶσαι χλωρῆ, δὲ ῥοδοκοκκινίζεις ;
 — Ἄν θέλῃς νὰμ' ἐγὼ χλωρῆ, νὰ ῥοδοκοκκινίζω,
 πέραν ἀπ' τὴν Ἀδριανούπολι, διὰθ' ἀπ' τὴ Σαλονίκη,
 κι ἀγόρασέ μ' ἕνα φαροῦ Σερβιώτικο ζωνάρι,
 καὶ σκουλαρίκια κίτρινα νάχουν ὀχτὼ χιλιάδες,
 νὰ σειοῦμαι, νὰ λυγίζομαι, νὰ μνέγω² ἔς τὸνομά σου.

Ἔτερον.

Αὐφέντη μου, ἔς τὰ σπίτια σου χρυσᾶς καντῆλες φέγγουν,
 φέγγουν ἔς τοὺς ξένους νὰ δειπνοῦν, ἔς τοὺς ξένους νὰ πλαγιαζοῦν³
 φέγγει καὶ μιὰ ἔς τὰ ταῖταίρι σου νὰ στρώνῃ νὰ κοιμᾶστε
 ἀπάνου ἔς τὰ τριαντάφυλλα κι ἀπάνου ἔς τὰ μιμίτσια,
 νὰ πέφτουν τάνθι' ἀπάνου σου, τὰ μῆλα ἔς τὴν ποδιά σου,
 καὶ τὰ κορφολογήματα τριγύρω ἔς τὸ λαιμό σου.

9. Ὅμοιον εἰς ἄρχοντα.

Αὐφέντη μου πρωτότιμη καὶ πρωτοτιμημένη,
 ἀρχῆς ὁ Θεὸς σ' ἐτίμησε κ' ὕστερα ὁ κόσμος ὅλος,
 σ' ἐτίμησε κι ὁ βασιλιάς, σ' ἐκάλεσε νοῦό του.
 Φέρνει στεφάνι ἀπὸ φλωρί κι ἀπὸ μαργαριτάρι,
 νὰ στεφανώσῃς βασιλιά με μιὰ βασιλοπούλα
 φέρνει τῆς νύφης χάρισμα πανώρηο δαχτυλίδι,
 φέρνει καὶ φόρεμα χρυσὸ πῶχει ζωγραφισμένα
 τοὺς κάμπους με τὰ λούλουδα, τὸν οὐρανὸ με τὰστρα.

10. Εἰς ἱερέα.

Αὐτὰ τὰ σπίτια τὰ ἕψηλά, τὰ μαρμαροχιτισμένα,
 με τίς μεγάλες τίς αὐλές καὶ τίς πλακοστρωμένες,
 νάχουν καὶ χίλια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια
 νάχουν ζευγάρια εἴκοσι καὶ δεκοχτὼ φοράδες,
 νάχουν γελᾶδες ἑκατὸ κι ἀμπάρια φορτωμένα
 νὰ ἔμπαινογαίνουν οἱ ἄδικοί, οἱ φίλοι νὰ μὴ λείπουν
 κι ὅσοι διαβάτες ἀπερνοῦν νὰ τρῶνε νὰ κοιμῶνται.

11. Εἰς ἱερέα χωρίου.

Γιὰ ἔϋπνα, ἔϋπνα, δέσποτα, καὶ μὴ βαρικοιμᾶσαι,
 γιὰτ' οἱ κλησιᾶς ἐσήμαναν, τὰ μαναστήρια φέλνουν,
 καὶ ἔς τὴ δική σου ἐκκλησιὰ δὲν φέλνουν, δὲ διαβάζουν
 χρυσὸν παρᾶ κι ἂν ἔδωκε, χρυσὴ λαμπάδα καίει.

1 Τὸ ἔσσημα τοῦτο καὶ τὰ ἐπόμενα τρία ἐθίζονται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν
 Τρεβενῶν καὶ τῶν Χασίων ἠδόμενα κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Λαζάρου μετὰ τῆς
 σχετικῆς θρησκευτικῆς ἑορτῆς ὑπὸ νεανίδων χωρικῶν ἀνδοστολιστῶν καὶ ἐν-
 δεδωμένων διὰ τῆς πλουσιωτέρας ἐνδυμασίας τῶν.

2 μνέγω=ὀμνύω.

Ὅμοιον.

Κάτω 'ς τὸ δαφνοπόταμο, 'ς τὸ δαφνοποταμάκι,
 ἔκει κοιμάται ὁ παπᾶς μὲ τὸ σταυρὸ 'ς τὰ χέρια.
 Κανεὶς δὲν πάει νὰ τὸν ξυπᾶ· κανένας δὲν πηγαίνει,
 μόν' ἢ Κυρὰ ἢ Παναγιὰ μὲ τὸ Χριστὸ 'ς τὸ χέρι.
 — Εὐπνα καὶ σήκω, δέσποτα, καὶ μὴ βαριά κοιμάσαι.
 Τὰ μοναστήρια 'σήμαναν, κ' οἱ ἐκκλησιᾶς διαβάζουσι,
 καὶ τὰ γραμματικουῖα σου φέλνουνε 'ς τὸνομά σου.

12. Εἰς φιλόργυρον οἰκοδεσπότην καὶ οἰκοδέσποιναν
 ἄδόμενον ὅταν οἱ ἄδοντες δὲν εὐχαριστηθῶσιν
 εἰς τὸ δοθὲν αὐτοῖς δῶρον.

'Εσένα πρέπ', ἀυφέντη μου, ντορθᾶς καὶ δεκανίκι,
 νὰ σὲ τραβοῦνε τὰ σκυλλιά καὶ πέντε-δέκα λύκοι.
 Καὶ σέ, κυρά, ἢ εὐμορφιά γρήγορα νὰ σ' ἀφήση,
 ὁ ἄνδρας σου νὰ σὲ ἰδῇ καὶ νὰ μὴ σὲ γνωρίση.
 Τὴν κόρη σου τὴν ὀμορφὴ βάλ' τῆνε 'ς τὸ ζεμπίλι,
 καὶ κρέμασε τῆνε 'ψηλά νὰ μὴν τῆ φᾶν' οἱ φύλλοι.
 'Απὸ χρόνους σας πολλοὺς
 κ' ἕνα τάσι ποντικοὺς
 κ' ἕνα κόσκινο βολθούς.

Ἄτερον Ἀμοργού.

'Εδῶ 'πού 'καλαντίσαμε κακὰ μᾶς ἐπλερώσαν,
 κακὰ νὰ πᾶν τὰ ἔτη τους καὶ τὰ ὑπάρχοντά τους,
 κι ὡς τρέχει τᾶστρο τῆς αὐγῆς καὶ πᾶ νὰ βασιλέψῃ,
 ἔτσι νὰ τρέξ' ὁ κ. τους ὡς 'πού νὰ 'ξημερώσῃ.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς 14 στίχ. 26 ἀντὶ τὸ «γάλα τρωῶν οἱ ἄρχοντες» γράφε «τὸ μέλι τρωῶν
 οἱ ἄρχοντες».

» » Εἰς τὸ τέλος τοῦ 3ου σχολίου νὰ τεθῆ· «Κατ' ἄλλους ἢ ὀρθο-
 τέρα καὶ σύμφωνα πρὸς τοὺς γλωσσικοὺς νόμους γραφῆ εἶναι α ὕ ἔ ν τ η ς
 (αὐθέντης—αὐτένης—αέντης) ἢ ἀφέντης».

Σελ. 17 στίχ. 16 ἀντὶ «ποιητῆς θαυμασίος» γράφε «καὶ ποιητῆς καὶ λα-
 τρευτῆς».

- » 20 » 11 νὰ τεθῆ ὡς σχόλιον βιτσάλι ἢ βιτσάρι=ῥάβδος.
 » 25 » 14 » » κανικεύσατε=φιλοδωρήσατε.
 » 32 » 22 » » ἕκαναλοῦσαν=ἔρρεον.
 » 40 » 13 ἄρραντον ἢ ἄραντον ἴσως=ῥαντιστή.
 » 41—42 στίχ. 12—13 ἀντὶ «'ς τάχει'η» γράφε «'ς τάχειλι».
 » 77 στίχ. 33 μπάρες = ἄλλεπάλληλα ὕδατα, μπόρες δὲ = θνελλῶδεις
 ὄμβροι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050797

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
Ε. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
Ε. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΝΕΜΗΩΝ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΚΑΙ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ
ΕΝ Τῷ, ΗΜΕΤΕΡῷ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙῳ.

- Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ Πασχαλινὰ Διηγήματα.
» » Χριστουγεννιάτικα Διηγήματα.
» » Πρωτοχρονιάτικα Διηγήματα.
Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ. Ὁ Πετεινὸς (ἠθογραφικὸν διήγημα).
Α. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ. Διετὴς θητεία (ἀναμνήσεις ἐφέδρου ἀξιωματικοῦ):
Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ. Λουτρά· Ἀερόλουτρα· Ἡλιόλουτρα.
Γ. ΒΩΚΟΥ. «Ὁ Καλλιτέχνης» ἐλόκληρος ἢ σειρὰ τοῦ φιλολογικοῦ τούτου περιοδικοῦ.
« » «Τὸ Θέατρον», ἦτοι τὰ τρία θεατρικὰ ἔργα τοῦ ἢ «Κατοχή», τὸ «Εἰκοσιένα», ἢ «Μεγάλῃ Ἰδέᾳ».
Ρ. ΡΟΔΛΑΝ. Ὁ βίος τοῦ Μπετόβεν, μετάφρασις Ν. Δ. Νιράμου.
Σ. ΜΑΡΚΕΤΟΥ. Ἑλληνικὰ Παραμύθια.
Ν. ΠΕΡΒΟΛΑΡΑΚΗ. Φῶς, Φωνὴς καὶ Μῦθα, ποιητικαὶ συνθέσεις.